

(ร่าง)
แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย
ภาษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔

เอกสารชุดนี้มี ๒ ส่วน
ส่วนที่ ๑ : ฉบับทสรูปผู้บริหาร ส่วนที่ ๒ : ฉบับแผนยุทธศาสตร์
เอกสารเล่มนี้คือ ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

(ร่าง)
แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย
ภาษาแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔

เอกสารชุดนี้มี ๒ ส่วน
ส่วนที่ ๑ : ฉบับทสรูปผู้บริหาร ส่วนที่ ๒ : ฉบับแผนยุทธศาสตร์
เอกสารเล่มนี้คือ ส่วนที่ ๒

คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ
สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

(๑)

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย
ภาษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔

(๒)

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย
ภาษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔

◆

นโยบายภาษาแห่งชาติมีเป้าประสงค์สำคัญ
ในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง
และความมั่นคงให้สังคมไทยโดยส่งเสริมการเรียนรู้
และใช้ภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการ
รวมทั้งภาษาท้องถิ่นที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมสนับสนุน
การศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษาระดับปริญญาตรี
และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานในการเรียนรู้

◆

(๔)

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย
ภาษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔

คำนำ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภาพิจารณาเห็นว่า “ภาษา” มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสันติสุขและความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมืองเพราะนอกจากภาษาจะสามารถเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความสามัคคีและผนึกกำลังร่วมกันของคนในชาติแล้ว ยังเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนด้วย

ดังนั้น สำนักงานราชบัณฑิตยสภาจึงได้เริ่มจัดทำร่างนโยบายภาษาแห่งชาติขึ้นโดยผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่างนโยบายดังกล่าวประกอบด้วยนโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับคนต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ นโยบายภาษาท้องถิ่นทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน และนโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ

ต่อจากนั้น สำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้นำร่างนโยบายดังกล่าวเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐบาล ซึ่งได้รับความเห็นชอบจาก นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ โดยมอบให้สำนักงานราชบัณฑิตยสภาเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ต่อมาในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๕ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ก็ได้เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและกำหนดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติขึ้น มีศาสตราจารย์ ดร. อุดม วโรตม์สิวกชิตต์ เป็นประธาน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติและรูปแบบการบริหารจัดการการขับเคลื่อนนโยบายภาษาแห่งชาติ จากนั้นคณะกรรมการดังกล่าวก็ได้จัดตั้งอนุกรรมการขึ้น ๖ คณะเพื่อเสนอแนะยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายภาษา

แห่งชาติในแต่ละด้าน

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ข้อเสนอแนะร่างยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติของคณะกรรมการในแต่ละด้านได้รับการบูรณาการเป็นภาพรวม สำนักงานราชบัณฑิตยสภาจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติขึ้น ประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตามนโยบายภาษาแห่งชาติในแต่ละด้านรวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างกว้างขวางจากเวทีประชุมสัมมนากลุ่มเป้าหมายที่จัดขึ้น และการขอรับความคิดเห็นจากทุกช่องทางมาประมวลยกร่างแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔) ขึ้น เพื่อให้การดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายภาษาแห่งชาติบรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

ร่างแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔) มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้สังคมไทย โดยมุ่งให้มีการพัฒนาและการสืบสานภาษาไทยมาตรฐานซึ่งเป็นภาษาประจำชาติควบคู่กับการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษาตระกูลไทและตระกูลอื่น ๆ อันเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาภาษาสำหรับคนพิการ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาภาษาต่างประเทศทั้งที่เป็นภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน การแปลและการล่าม และภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้คนไทย ผู้ด้อยโอกาสและผู้แสวงหางานทำในประเทศไทยมีศักยภาพและโอกาสในสังคม อันจะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคมไทยและส่งเสริมให้ชนทุกกลุ่มในสังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนพื้นฐานของการปรองดองสามัคคีของคนในชาติ เพื่อนำพาชาติบ้านเมืองไปสู่ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) กรอบพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔) และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔) ให้บรรลุผลอย่างแท้จริง ภายใต้วิสัยทัศน์ “รู้ใช้-รู้รักภาษาไทย เปิดใจรับสิทธิทางภาษา พัฒนาทักษะภาษาระดับสากลสู่สังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน”

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑

(๖)

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย
ภาษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๓-๑๒
๑. เหตุผลและความเป็นมา	
๒. นโยบายภาษาแห่งชาติ	
๓. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ	
บทที่ ๒ แนวคิดการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ	๑๕-๓๑
๑. แนวคิดหลัก : ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน	
๒. แนวทางการดำเนินงานแต่ละกลุ่มนโยบาย	
บทที่ ๓ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาด้านภาษา	
และสถานการณ์ทางภาษาของประเทศไทย	๓๓-๕๓
๑. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการด้านภาษา	
๒. สถานการณ์ทางภาษา	
บทที่ ๔ ข้อค้นพบและประเด็นความท้าทายในการพัฒนา	
ด้านภาษาในประเทศไทย	๕๕-๗๓
๑. ประเด็นท้าทายในภาพรวม	
๒. ประเด็นท้าทายของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย	
บทที่ ๕ วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาภาษาในประเทศไทย	๗๕-๑๐๓
๑. วิสัยทัศน์	
๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย	
๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนา	
๓.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก	
๓.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์เฉพาะกลุ่มนโยบาย	
บทที่ ๖ แนวทางการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ	
สู่การปฏิบัติ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ	๑๐๕-๑๒๐
ภาคผนวก	๑๒๑
- นิยามศัพท์	๑๒๓-๑๒๗
- ชื่อคณะกรรมการที่ดำเนินโครงการนโยบายภาษา ๘ คณะ	๑๒๘

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	ชื่อแผนภูมิ	หน้า
๑	ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านภาษาในประเทศไทย (อยู่ในบทที่ ๑)	๗
๒	กรอบแนวคิดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (อยู่ในบทที่ ๒)	๑๖
๓	แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (อยู่ในบทที่ ๔)	๗๓
๔	กรอบการพัฒนาวิสัยทัศน์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (อยู่ในบทที่ ๕)	๗๖

ความมั่นคงของชาติในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความหลากหลายระดับซับซ้อนและรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติของความมั่นคงจากเดิมที่มุ่งให้ความสำคัญที่อธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน แต่ความมั่นคงแห่งชาติแนวใหม่ได้ขยายขอบเขตครอบคลุมไปถึงความมั่นคงของมนุษย์ที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทที่ ๑ บทนำ

๑. เหตุผลและความจำเป็น

ประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากที่ตั้งของประเทศเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ตั้งแต่ในอดีต ส่งผลให้สังคมไทยมีลักษณะเป็น “สังคมพหุวัฒนธรรม” โดยมีภาษาของคนพื้นถิ่นดั้งเดิมมากกว่า ๗๐ ภาษากระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดประโยชน์ที่จะช่วยให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้เรียนรู้ในการปรับตัวเข้าหากันในลักษณะของการแสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ขณะเดียวกันก็มีการนำจุดแข็งของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เข้ามาหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมไทยมีความเข้มแข็งสามารถผ่านพ้นวิกฤติการณ์ต่าง ๆ มาได้ดังเช่นในอดีต

ปัจจุบันสถานการณ์และสภาพปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความหลากหลายซับซ้อนและรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติของความมั่นคงจากเดิมที่มุ่งให้ความสำคัญที่อธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน แต่ความมั่นคงแห่งชาติแนวใหม่ได้ขยายขอบเขตครอบคลุมไปถึงความมั่นคงของมนุษย์ที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การพัฒนาที่ยั่งยืน และภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ อาทิ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน รวมทั้งการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติในปัจจุบันได้เน้นการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางสังคม โดยกำหนดแนวทางที่สำคัญคือการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทูทางวัฒนธรรม

และความเข้มแข็งของชุมชนควบคู่กับด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการป้องกันประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องสร้างสภาวะแวดล้อมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ทั้งภายในประเทศและกับประเทศรอบบ้าน เพื่อให้สามารถสร้างภูมิคุ้มกัน และได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ดังกล่าว

ดังนั้น “ภาษา” จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑) ภาษาเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ของมนุษย์ ด้วยเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นบุคคลและข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและเศรษฐกิจ

๒) ภาษาเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มนุษย์พึงมี และเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญของธรรมนูญยูเนสโก (UNESCO Constitution) ที่ว่า “สันติภาพจะต้องวางรากฐานอยู่บนความร่วมมือทางภูมิปัญญา และจิตสำนึกของมนุษยชาติ ดังนั้น ยูเนสโกจึงมุ่งเน้น

การส่งเสริมสันติภาพ เพื่อให้ทั่วโลกเคารพในความยุติธรรม กฎหมาย สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์พึงมีโดยไม่ถือเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา”

66 ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความมั่นคงของชาติ และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของประเทศ

๓) ภาษาเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและชาติ รวมทั้งแสดงความเป็นมนุษย์เพราะได้รวบรวมไว้ซึ่งภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในชุมชนในด้านวัฒนธรรม ประเพณี โลกทัศน์ และสุนทรียภาพต่าง ๆ และภาษาทำให้เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนในชุมชนและสังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องและมีลักษณะเฉพาะในวัฒนธรรมของตน ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม

๔) ภาษาเป็นสื่อในการติดต่อเชื่อมโยงระบบความสัมพันธ์ในสังคมโลก ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม การเข้าใจในภาษาที่มีการสื่อสารระหว่างกัน นอกจากจะสามารถทำให้เข้าถึงสาระสำคัญของการติดต่อระหว่างกันแล้ว ยังทำให้สังคมโลกรับรู้ยอมรับและเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ในทุก ๆ กลุ่มสังคม สอดรับกับมิติการพัฒนาแบบใหม่ที่ไม่ใช่การพัฒนาเพียงมิติเศรษฐกิจอย่างเดียว หากมีมิติแห่งมนุษยธรรมและการพัฒนาแบบองค์รวมเป็นเป้าหมาย

๕) ภาษาเป็นสื่อทางการในการประสานความร่วมมือ ประสานผลประโยชน์ รวมทั้งแก้ปัญหา

ความไม่เข้าใจระหว่างชุมชน/สังคมที่มักออกมาในรูปแบบของข้อตกลงหรือกติการะหว่างชุมชน/สังคม นอกจากนี้ ปัจจุบันหลักการของภาษายังถูกนำมาใช้ในกระบวนการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (conflict transformation) เพื่อมุ่งให้เกิดความเข้าใจ ทั้งมุมมองของตนและของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้นในรูปแบบของการสนทนา หรือที่เรียกว่าการสานเสวนา (dialogue) ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความปรองดองของคนในสังคม พหุภาษาพหุวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันได้ประสบปัญหาและวิกฤติทางด้าน การเรียนการสอนและการใช้ภาษาซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคม สาธารณคดีดังนี้

๑. วิกฤติการเรียนการสอนภาษาไทย

ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาประจำชาติที่ใช้ในการสื่อสารกันทั่วประเทศทั้งในระบบราชการ วงการสื่อสารมวลชนและระบบการศึกษา อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยยังขาดประสิทธิภาพเนื่องจากขาดการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาองค์ความรู้ด้านภาษาไทยเชิงลึกอย่างถูกต้องชัดเจน และเป็น การเรียนการสอนที่ยังไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ที่ควรเริ่มต้นจากการฟังพูด อ่าน และเขียนตามลำดับ ดังนั้น ในการจัดการศึกษาระยะเริ่มต้นจึงควรเน้นการเรียนทักษะการใช้ภาษามากกว่าการเรียนที่เน้นไวยากรณ์และหากเด็กนักเรียนเป็นคนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ใช้ภาษาไทยที่บ้านก็ควรใช้ภาษาแม่เป็นฐานในการเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่สอง เป็นต้น การเรียนการสอนภาษาไทยที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาดังกล่าวทำให้ผู้เรียนอ่านเขียนภาษาไทยไม่คล่อง ซึ่งทำให้เด็กเบื่อการเรียนภาษาไทย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำในทุกรายวิชาที่เรียน นอกจากนี้ ยังมีความบกพร่องในการใช้ภาษาไทยมาตรฐานจนทำให้ การสื่อสารขาดประสิทธิภาพหรือใช้คำพูดไม่เหมาะสมในที่สาธารณะนำไปสู่ทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยของคนในชาติให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

๒. วิกฤติของภาษาท้องถิ่น

สังคมไทยประกอบด้วยภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ มากกว่า ๗๐ ภาษา ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ แต่ปัจจุบันหลายภาษาอยู่ในภาวะวิกฤติ และพบว่ามีอย่างน้อยถึง ๑๕ ภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤติรุนแรงใกล้สูญด้วยเหตุผลและความจำเป็น เช่นการประกอบอาชีพซึ่งต้องใช้ภาษาใหญ่ (ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาอังกฤษ) การแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ ความเจริญด้านการสื่อสารมวลชน อินเทอร์เน็ตและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งต้องใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย รวมถึงบริการของรัฐด้านต่าง ๆ ซึ่งใช้ภาษาไทย นอกจากนี้ การใช้เฉพาะภาษาไทยมาตรฐานเพียงภาษา

เดียวเป็นสื่อในการเรียนการสอนและในสื่อสารมวลชน ทำให้ภาษาท้องถิ่นหมดบทบาทและหน้าที่ทางสังคม ชาวชนไม่เห็นความสำคัญของภาษาท้องถิ่นของตน ประกอบกับชุมชนท้องถิ่นยังขาดความเข้มแข็งในการอนุรักษ์และสืบทอดภาษาของตน เลือกใช้ภาษาใหญ่ จึงทำให้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยอยู่ในภาวะถดถอย บางกลุ่มอยู่ในภาวะวิกฤติและอาจสูญสิ้นไป ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการสูญเสียความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓. ปัญหาด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เพื่อเศรษฐกิจและการงานอาชีพ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกลายเป็นดัชนีสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้วัดความเจริญของประเทศ การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัย “ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการเข้าถึงข้อมูล องค์ความรู้ และใช้ในการสื่อสารที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่าประเทศไทยมีความเสียเปรียบในด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งมีสัดส่วนของผู้ใช้ภาษาอังกฤษต่อประชากรทั้งหมดเพียงร้อยละ ๑๐ ดังนั้นคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีทักษะภาษาอังกฤษระดับต่ำมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ยังมีปัญหาในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เช่น ภาษาจีนควบคู่กับการพัฒนาทักษะภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงภาษาในกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย อาทิ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาอาหรับ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรได้พิจารณาทบทวนนโยบายด้านการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้ชัดเจนและดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและจริงจัง

๔. ปัญหาสิทธิทางภาษา สิทธิมนุษยชน และความมั่นคงของมนุษย์

ตามหลักการด้านสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะสิทธิทางภาษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์การสากลด้านสิทธิมนุษยชนยืนยันว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และคนพิการมีสิทธิทางภาษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยสามารถที่จะใช้ภาษาของตน ทั้งในบ้าน ในชุมชนและในที่สาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งสามารถใช้ภาษาของตนในการจัดระบบการศึกษาแก่เยาวชน อย่างไรก็ตาม แม้วามีกฎหมายและแนวปฏิบัติที่เอื้อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิทางภาษาตามหลักการด้านสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน แต่ในสถานการณ์ทางสังคมของไทยในปัจจุบันยังพบปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก

การขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การยอมรับ การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและมุ่งเน้น การพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และยั่งยืนทั้งในและระหว่างประเทศ

การพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ของคนในชาติ โดยใช้ภาษาแม่

ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย ทางภาษาและวัฒนธรรม พัฒนาการใช้ภาษาไทยให้ทุกกลุ่ม สังคมอย่างมีมาตรฐาน ทั้งถึง เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะการอยู่ ร่วมกัน และการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน

ส่งเสริมการใช้ภาษาแม่ เป็นฐานการเรียนรู้ ของเด็กและเยาวชน

ประเด็นยุทธศาสตร์เฉพาะกลุ่มนโยบาย

ภาษาไทย
 การส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในฐานะ ภาษาประจำชาติ และปรับการจัด การเรียนรู้ภาษาไทยไปบนธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษาของมนุษย์

ภาษาท้องถิ่น
 การรักษา สืบทอดการใช้ ภาษาท้องถิ่น ภาษาแม่ ในชีวิตประจำวัน และ ในระบบการศึกษา

ภาษาเศรษฐกิจ ภาษาเพื่อนบ้าน
 การพัฒนาทักษะและความสามารถทางภาษา การสื่อสาร การค้า และการบริการ เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

ภาษาสำหรับบริการแปล การค้าและการบริการ
 การพัฒนาทักษะการให้บริการแปล การค้า และการบริการ

ภาษาสำหรับผู้แสวงหา งานทำ
 การส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยและสื่อ เพื่อการสื่อสาร การดำรงชีวิต และรักษาสิทธิขั้นพื้นฐาน ให้กับกลุ่มคนด้อยโอกาส

ภาษาสำหรับคนพิการ ทางการเห็น การได้ยิน
 การส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยและสื่อ เพื่อการสื่อสาร การดำรงชีวิต และรักษาสิทธิขั้นพื้นฐาน ให้กับกลุ่มคนด้อยโอกาส

สร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่า ของภาษาไทยในฐานะภาษา ประจำชาติ

ปกป้องท้องถิ่นฟื้นฟู และสงวน รักษาภาษาถิ่นและภาษา ในภาวะวิกฤต

พัฒนาความรู้ ทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อยกระดับศักยภาพ คุณภาพ คนไทย และความสามารถ ในการทำงานของประเทศ

สร้างความตระหนักรู้ความสำคัญ และบทบาทของบริการแปล การค้า และการบริการภาษาแม่

พัฒนาผู้เชี่ยวชาญใน ประเทศไทยและทั่วโลก

พัฒนาคนพิการทางการเห็น ให้มีความรู้และทักษะการใช้ ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

ปฏิรูปการเรียนการสอน วิชาภาษาไทย

ให้ภาษาท้องถิ่นในการศึกษา

จัดการเรียนการสอน ยกย่อง ความรู้ สมรรถนะ ด้านภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

พัฒนามาตรฐานวิชาชีพที่นักแปล

สร้างบัณฑิตที่สนใจมีทักษะการใช้ ภาษาแม่อย่างมีประสิทธิภาพ

พัฒนาคนพิการทางการได้ยิน ให้มีความรู้และทักษะการใช้ ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

ยกระดับคุณภาพครูผู้สอน ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ

สร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่า ภาษาท้องถิ่น ส่งเสริมการสื่อสาร ภาษาท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน

พัฒนาการเรียนการสอนภาษา ของประเทศเพื่อนบ้านและเสริม สร้างความร่วมมือและความเข้าใจ อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ภาษาและวัฒนธรรมไทย เพื่อการค้าบริการชีวิต

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ภาษาและวัฒนธรรมไทย เพื่อการค้าบริการชีวิต

พัฒนาคนพิการทางการเห็น ให้มีความรู้และทักษะการใช้ ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

ส่งเสริมการศึกษา วิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ ด้านลักษณะภาษาไทย

ใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยง ความเข้าใจกับประชากร ประเทศเพื่อนบ้าน

ยกระดับวิชาชีพและพัฒนา การบริการด้านภาษาแม่

ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ ภาษาแม่

ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ ชาวต่างชาติ

พัฒนาคนพิการทางการเห็น ให้มีความรู้และทักษะการใช้ ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

ยุทธศาสตร์

แผนภูมิที่ ๑ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านภาษาในประเทศไทย

๑.๔.๑ เกิดการถดถอยทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ละทิ้งมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สามารถประสบผลสำเร็จทางการศึกษาในระบบโรงเรียนรวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่เนื่องจากยังมีอุปสรรคทางภาษา

๑.๔.๒ คนพิการยังขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเนื่องจากการบริการของรัฐยังมีจำกัด ไม่ครอบคลุมความต้องการที่แท้จริงของคนพิการ หรือขาดวิธีการที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้คนพิการได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสาร

๑.๔.๓ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานระดับท้องถิ่นยังขาดแนวทางสนับสนุนอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ต้องเคารพต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภาษาของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีความละเอียดอ่อนและจะต้องมีการลงทุนทั้งด้านทรัพยากรและบุคลากร โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในพื้นที่พิเศษห่างไกลบริเวณชายแดน ในทะเลหรือบนภูเขา ซึ่งรัฐควรต้องพิจารณากำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการจัดการศึกษารูปแบบพิเศษที่คำนึงถึง “สิทธิทางภาษา”

และ “สิทธิในการใช้ภาษา” สำหรับคนทุกกลุ่มโดยให้ความสำคัญกับการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แนวทางการจัดการศึกษานี้ควรมีความยืดหยุ่นทั้งรูปแบบ วิธีการ ภาษา หลักสูตร และความจำเป็นที่

สาระสำคัญของนโยบายภาษาแห่งชาติคือ**ทำนุบำรุงและส่งเสริมภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ และภาษาท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ เพื่อสงวนรักษาความหลากหลายของภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม...**

ต้องเร่งรัดผลิตบุคลากรที่มีทักษะเพียงพอ และใช้บุคลากรในพื้นที่จากกลุ่มชาติพันธุ์ที่ผ่านการฝึกทักษะเข้าร่วมในการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

๕. ปัญหาด้านการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ

การสื่อสารข้ามภาษาผ่านการแปล การล่าม และล่ามภาษามือมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือหรือช่องทางที่จะช่วยลดอุปสรรคของความแตกต่างด้านภาษาในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการค้าระหว่างประเทศที่ต้องอาศัยบริบทและวัฒนธรรมข้ามภาษา มูลค่าที่เกิดจากการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ นอกเหนืองานแปลและล่ามที่เป็นอาชีพแล้ว ยังแฝงอยู่ในกิจกรรมดังกล่าวเป็นจำนวนมากและมีมูลค่ามหาศาล อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังประสบปัญหาด้านการแปล การล่าม และล่ามภาษามือดังนี้

๑.๕.๑ ขาดแคลนนักแปล ล่ามอาชีพ และล่ามภาษามืออาชีพเพื่อการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการค้าและการบริการสากล

๑.๕.๒ ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสนับสนุนพัฒนา ตรวจสอบดูแลคุ้มครองผู้ให้

บริการและผู้ใช้บริการตลอดจนสาธารณชนที่บริโภคข้อมูลจากการแปล ล่าม และล่ามภาษามือ
๑.๕.๓ ขาดหน่วยงานให้บริการแปล ล่าม และล่ามภาษามือ ซึ่งจัดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน
ของมนุษย์ โดยเฉพาะด้านกฎหมาย สาธารณสุข และภาษาใช้งานให้มีมาตรฐานและคุณภาพระดับ
สากล

๒. นโยบายภาษาแห่งชาติ

สำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้เริ่มจัดทำนโยบายภาษาแห่งชาติ (National Language Policy) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยนโยบายภาษาแห่งชาติมีเจตนารมณ์สำคัญที่จะใช้ภาษา เป็นเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้สังคมไทย โดยส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการ รวมทั้งภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็น มรดกทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้ภาษาต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้คนไทย ผู้ด้อย โอกาส และผู้แสวงหางานทำในประเทศไทยมีศักยภาพและโอกาสในสังคมอย่างเท่าเทียม อันจะ นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำแตกต่างที่มีอยู่ในสังคมไทยและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบน พื้นฐานของความปรองดองและความสามัคคีของคนในชาติอันประกอบไปด้วย ๖ นโยบายหลักได้แก่

- (๑) นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ
ในฐานะภาษาต่างประเทศ
- (๒) นโยบายภาษาท้องถิ่น ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ
- (๓) นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน
- (๔) นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย
- (๕) นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน
- (๖) นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ

โดยสาระสำคัญของนโยบายภาษาแห่งชาติคือทำนุบำรุงและส่งเสริมภาษาไทยซึ่งเป็นภาษา ประจำชาติ และภาษาท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ เพื่อสงวนรักษา ความหลากหลายของภาษาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของคนพิการ เช่น ภาษามือของคนพิการทางการได้ยินเพื่อสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เศรษฐกิจ การเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและเสริมสร้างการมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มั่นคงและการ สร้างสันติสุขแก่ชนในชาติ การส่งเสริมสนับสนุนการสอนภาษาต่างประเทศทั้งภาษาเศรษฐกิจและ ภาษาของประเทศเพื่อนบ้านให้กับนักเรียนไทยเพื่อเป็นการพัฒนาความร่วมมือและความสามารถในการ แข่งขันกับนานาประเทศ อีกทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาศึกษา (Bilingual Education) หรือพหุภาษาศึกษา (Multilingual Education) สำหรับเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษา

แม่แตกต่างจากภาษาราชการ (ภาษาไทย) และกลุ่มผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน (Mother Tongue - Based) ในการสร้างความเข้มแข็งของการเรียนการสอนภาษาไทย และเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการแปล การล่าม และล่ามภาษามือให้มีมาตรฐานด้วยโดยมีข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

๒.๑ รัฐพึงดูแลให้ประชาชนชาวไทยทุกคนได้เรียนรู้และใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ และภาษาราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังคงรักษาและสืบทอดไว้ซึ่งภาษาแม่ของตน

๒.๒ รัฐพึงดูแลรักษาและส่งเสริมสนับสนุนภาษาท้องถิ่น รวมทั้งวรรณกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ ซึ่งเป็นมรดกของชาติที่มีคุณค่าให้มีบทบาทการใช้ภาษาในการศึกษา ในสื่อมวลชน (ท้องถิ่น) และในการพัฒนาต่าง ๆ

๒.๓ รัฐพึงปกป้องรักษาภาษาในภาวะวิกฤตใกล้สูญซึ่งเป็นมรดกของมนุษยชาติ โดยพัฒนาฟื้นฟูสงวนรักษาภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย โดยเพิ่มหน้าที่การใช้และผู้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการสื่อสารและการศึกษา

๒.๔ รัฐพึงส่งเสริมให้คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการของรัฐ

๒.๕ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีความสามารถในการใช้ภาษานานาชาติ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาเวียดนาม ภาษาเขมร เพื่อเป็นประโยชน์ด้านอาชีพการงาน ด้านเศรษฐกิจ และด้านความสัมพันธ์กับคนต่างชาติ

๒.๖ รัฐพึงส่งเสริมให้ผู้แสวงหางานทำในประเทศไทยได้มีความรู้ในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในประเทศไทย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสิทธิขั้นพื้นฐาน

๒.๗ รัฐพึงส่งเสริมการจัดการศึกษาการแปล การล่าม นวัตกรรมการแปลเพื่อปลายทาง (localization) และล่ามภาษามือด้วยการสนับสนุนการฝึกอบรมการวิจัยพัฒนาอาชีพ และการบริการให้มีมาตรฐานเชิงคุณภาพ

นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เห็นชอบนโยบายภาษาดังกล่าว เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ และมอบหมายให้สำนักงานราชบัณฑิตยสภาเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและกำหนดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์และรูปแบบการบริหารจัดการ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายภาษาแห่งชาติ คณะกรรมการดังกล่าวได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการรวมทั้งสิ้น ๗ คณะ เพื่อกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์และยกร่างแผนยุทธศาสตร์ของนโยบายทั้ง ๖ นโยบาย และสำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติเพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติให้สำเร็จต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

อย่างต่อเนื่องมาเป็นลำดับ ที่สำคัญ ได้แก่

- การประชุมทางวิชาการ เรื่อง “สถานการณ์การสอนภาษาไทยในอดีตและความคาดหวัง การสอนภาษาไทยในอนาคต” วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
- การประชุมทางวิชาการ เรื่อง “มิติใหม่ของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสังคม พหุภาษา” วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
- การประชุมทางวิชาการ เรื่อง “มาตรฐานการแปลและล่าม : สภาและศูนย์ข้อมูลพหุภาษา เพื่อความเป็นวิชาชีพ” (Translation and Interpreting Standardization: Council and Multilingual Data Center for Professionalism) ระหว่างวันที่ ๓๐ กันยายน-๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ สตูดิโอสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (วิทยาเขตพณิชยการพระนคร)
- การประชุมทางวิชาการ เรื่อง “การแปล การแปลเพื่อปลายทาง ล่าม และล่ามภาษา มือของประเทศไทย ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : วิสัยทัศน์ พันธกิจ และศักยภาพ” (Translation, Localization, Interpretation and Sign Language in ASEAN Economic Community: Vision, Mission and Potential) ระหว่างวันที่ ๓๐ กันยายน - ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ สตูดิโอสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (ถ่ายทอดผ่านอินเทอร์เน็ตวิทยุเอฟเอ็ม ๙๐.๗๕ และ โทรทัศน์ดาวเทียม)

๓. การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติดำเนินการขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายภาษาแห่งชาติ โดยมีกระบวนการในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามลำดับ ดังนี้

๓.๑. แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและกำหนดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

๑ คณะ คณะอนุกรรมการกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ ๑ คณะ คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ ๑ คณะ และคณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติชุดต่าง ๆ จำนวน ๖ คณะ ที่สอดคล้องกับแนวคิดกรอบแผนยุทธศาสตร์ ๖ ด้านได้แก่ (๑) นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ (๒) นโยบายภาษา

ท้องถิ่น ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ (๓) นโยบายภาษาเศรษฐกิจ ภาษาเพื่อนบ้าน (๔) นโยบายภาษาสำหรับผู้ที่เข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทย (๕) นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางสายตา และคนพิการทางการได้ยิน (๖) นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ ซึ่งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการแต่ละคณะประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ

๓.๒ คณะอนุกรรมการฯ ๖ คณะดำเนินการจัดทำร่างแนวคิดแผนยุทธศาสตร์ ๖ ด้านในประเด็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ สำนักงานราชบัณฑิตยสถานำร่างแนวคิดแผนยุทธศาสตร์ฯ เสนอและรับฟังความคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชนทั่วไป โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม

๓.๔ คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและสังเคราะห์เนื้อหาสาระทั้งหมดจากร่างแนวคิดแผนยุทธศาสตร์ของคณะอนุกรรมการฯ มาจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔)

๓.๕ สำนักงานราชบัณฑิตยสถานำร่างแผนยุทธศาสตร์ฯ รับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำเสนอคณะกรรมการอำนวยการและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และนำเสนอแผนยุทธศาสตร์ฯ เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีตามขั้นตอนต่อไป.

ประเด็นที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากรอบแนวคิดนี้คือ การใช้ภาษา
แม่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทยที่เป็น
ภาษาราชการ และเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

บทที่ ๒

แนวคิดการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

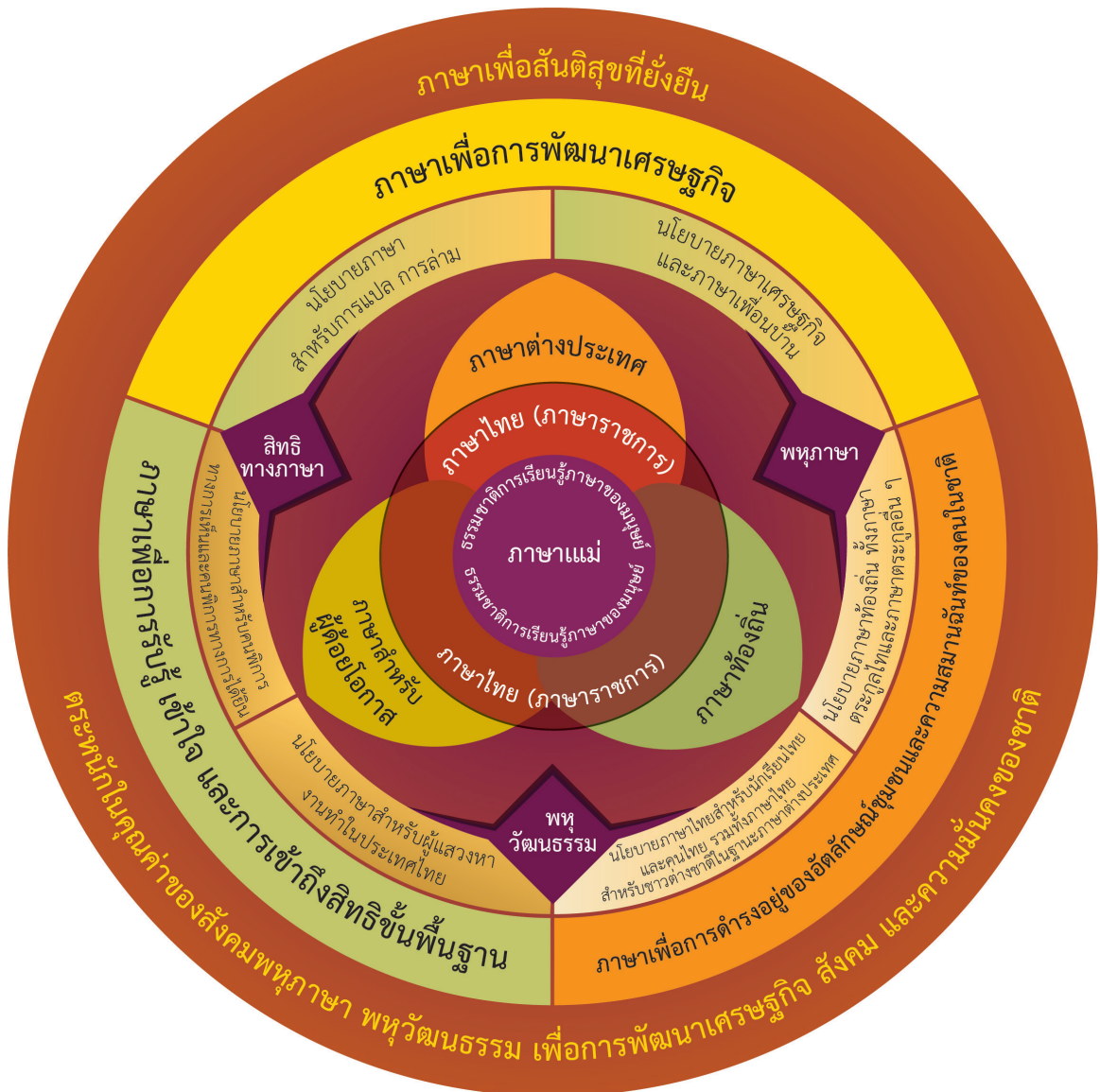
จากนโยบายภาษาแห่งชาติที่ครอบคลุมผู้ใช้ภาษาทุกกลุ่มในสังคมไทยและบทบาทหน้าที่ของภาษาประกอบด้วยนโยบายหลัก คือ ๑) นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ ๒) นโยบายภาษาท้องถิ่น ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ ๓) นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน ๔) นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย ๕) นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน และ ๖) นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือนี้กรอบแนวคิดหลักในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติในครั้งนี้คือ “ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน” ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่เชื่อว่าภาษาเป็นมรดกที่มีคุณค่าของชาติอันจะนำไปสู่ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

- ๑) หลักการ “ภาษาเพื่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชนและความสมานฉันท์ของคนในชาติ”
- ๒) หลักการ “ภาษาเพื่อการรับรู้ เข้าใจ และการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน”
- ๓) หลักการ “ภาษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ”

ประเด็นที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากรอบแนวคิดนี้คือ การใช้ภาษาแม่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทยที่เป็นภาษาราชการ และเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เนื่องจากสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ โดยไม่ละเลยการใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ทั้งนี้ การยอมรับความหลากหลายทางภาษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดโอกาสในเรื่องการใช้และการเข้าถึงภาษาของคนทุกกลุ่มในสังคมไทยย่อมนำมาซึ่งความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดหลักของนโยบายภาษา คือ “ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน” โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒ กรอบแนวคิดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

๑. แนวคิดหลัก : ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน

การจัดทำยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติได้ดำเนินการตามแนวคิด “ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน” โดยมีเจตนารมณ์ที่จะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในสังคมไทย รวมทั้งสังคมไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และสังคมไทยกับสังคมโลก ทั้งนี้ เพื่อธำรงรักษาองค์ความรู้ด้านภาษา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ตลอดจนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของไทยให้สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ในขณะนี้

จากการที่สังคมไทยมีพื้นฐานมาจากสังคมพหุลักษณะที่มีความหลากหลายของภาษาตามกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยมีภาษาไทยเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารร่วมกันทั่วประเทศนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ปัจจุบันการเรียนภาษาไทยของเด็กไทยทั่วประเทศยังคงประสบปัญหาสะท้อนได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นพื้นฐาน (O-Net) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยทุกวิชาต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ใน พ.ศ. ๒๕๕๗ พ.ศ. ๒๕๕๘ และ พ.ศ. ๒๕๕๙ ยกเว้นวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ ๕๐ (ร้อยละ ๕๒.๙๘) ในขณะที่ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ยังคงเป็นข้อจำกัดในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันยังมีคนไทยอีกหลายกลุ่มที่ยังคงอยู่ในภาวะด้อยโอกาสทางการศึกษา ดังจะเห็นได้จากกลุ่มคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยินยังคงมีอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งยังมีกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มยังไม่สามารถใช้ภาษาไทยได้เท่าเทียมกับกลุ่มคนที่ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในทุกด้าน นอกจากนี้ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านและกับสังคมโลกมีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องปรับตัวให้สามารถเข้าสู่สังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ในการใช้ “ภาษา” เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในสังคมไทย สังคมไทยกับประเทศเพื่อนบ้านและสังคมไทยกับสังคมโลกนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้ภาษาไทย หรือภาษาราชการซึ่งเป็นภาษาประจำชาติมีความเข้มแข็ง รวมทั้งส่งเสริมให้กลุ่มคนด้อยโอกาสในสังคมไทยได้รับความเท่าเทียมเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อีกทั้งยังควรสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน เพื่อเพิ่มสมรรถนะและความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนสร้างมาตรฐานการแปลและล่ามแปลในการติดต่อสื่อสารข้ามภาษา เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยเริ่มจากการเรียนรู้ภาษาแม่ (mother tongue) ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติการรับภาษาของมนุษย์ก่อนพัฒนาไปเรียนภาษาไทยและหรือภาษาต่างประเทศอื่น

หลักการ “ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน” ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๓ หลักการ ได้แก่ ๑) ภาษาเพื่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชนและความสมานฉันท์ของคนในชาติ ๒) ภาษาเพื่อการรับรู้เข้าใจ และการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และ ๓) ภาษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑.๑ ภาษาเพื่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชน และความสามัคคีของคนในชาติ

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างหรือพัฒนาขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน ภาษาจึงเป็นแหล่งรวบรวมมรดกทางภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบความคิด ระบบความรู้ ความเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อม อันแสดงออกถึงภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หรือความเป็นตัวตนของชุมชน

และชาติ

ด้วยความสำคัญ

ดังกล่าว สมัชชาใหญ่

แห่งสหประชาชาติ

(United Nations

General Assembly)

จึงได้รับรองกติกา

ระหว่างประเทศว่า

ด้วยสิทธิพลเมือง

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่ชุมชนและกลุ่มชนสร้างหรือพัฒนาขึ้นใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อม และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน ภาษาจึงเป็นแหล่งรวบรวมมรดกทางภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ

สิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)¹ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยประเทศสมาชิกให้คำมั่นสัญญาว่า ภาทิจจะเคารพสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคล ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพในศาสนา เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการรวมตัว สิทธิเลือกตั้ง และสิทธิการได้รับการพิจารณาความอย่างยุติธรรม

ภาษาได้รับการบรรจุไว้ให้เป็นหนึ่งในแนวทางหลักของแผนปฏิบัติการสำหรับการดำเนินงานตามปฏิญญาสากลแห่งยูเนสโกว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization: UNESCO)² ได้ให้การรับรองเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยถือว่า “เป็นการยกระดับความหลากหลายทางวัฒนธรรมขั้นสูงขั้นมรดกร่วมของ

1 ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยมีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๐

2 องค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO: United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๖ (พ.ศ.๒๔๘๙) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการสร้างสันติภาพ การจัดการความยากจน การพัฒนาอย่างยั่งยืนและความร่วมมือทางวัฒนธรรม โดยผ่านทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม การสื่อสารและสนเทศ ปัจจุบันมีประเทศสมาชิก จำนวน ๑๙๕ ประเทศ ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การยูเนสโกเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๒ (ค.ศ. ๑๙๔๙)

มนุษยชาติ เป็นความจำเป็นสำหรับเผ่าพันธุ์มนุษย์เท่า ๆ กับความหลากหลายทางชีวภาพในอาณาจักรของธรรมชาติ และจำเป็นต้องปกป้องคุ้มครองควบคู่กับความเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์” ดังรายละเอียดในแผนปฏิบัติการ ข้อ (๕) คุ้มครองมรดกภาษาของมนุษย์และให้การสนับสนุนการ แสดงออก การสร้างสรรค์และการเผยแพร่ออกเป็นภาษาต่าง ๆ ในจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และ ข้อ (๖) กระตุ้นให้เกิดความหลากหลายทางภาษา ในขณะที่เคารพต่อภาษาแม่ในทุกระดับของการศึกษาในที่สามารถทำได้ และสนับสนุนการเรียนรู้หลายภาษานับแต่วัยเยาว์

นอกจากนั้น ภาษาได้รับการยอมรับให้เป็นสาขาหนึ่งใน “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)” ซึ่งยูเนสโกได้ประกาศถึงความสำคัญและมุ่งประสงค์สงวนรักษาไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้³ ในการประชุมใหญ่ของยูเนสโกที่กรุงปารีส พ.ศ. ๒๕๔๖ ด้วยตระหนักว่ามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้⁴ เหล่านี้ทำให้คนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ มีอัตลักษณ์และความต่อเนื่องในวัฒนธรรมของตน ก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ จึงเห็นควรให้ประเทศภาคีสมาชิกเร่งรัดการจัดทำมาตรการที่จำเป็น อาทิ การจัดทำทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Inventory List) การจัดตั้งองค์กรเพื่อดูแลมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้สูญหาย และ/หรือนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นดินแดนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้กลุ่มชนต่าง ๆ จะมีการปรับเปลี่ยนสังคมวัฒนธรรมไปตามกระบวนการสร้างรัฐสมัยใหม่ของแต่ละประเทศ แต่ทว่ากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ล้วนมีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีแบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณีใกล้เคียงกัน มีเชื้อชาติและสัญชาติสอดคล้องกัน และที่สำคัญคือมีการเชื่อมโยงสื่อสารกันด้วยภาษาที่มีรากฐานเดียวกัน เช่น ภาษาชาติพันธุ์ทางภาคใต้เชื่อมโยงกับภาษาในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในแถบภาคอีสานเชื่อมโยงกับภาษาในกัมพูชาและลาว ซึ่งยังผลให้ชุมชนเกิดความรู้สึกผูกพันและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

ประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพและชาติพันธุ์ เพราะมีทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางของ

3 อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ปัจจุบันมีรัฐภาคีจำนวน ๑๖๘ ประเทศ ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ เป็นลำดับที่ ๑๖๙ ซึ่งมีผลในวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๙

4 มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบด้วย:
(ก) ประเพณีและการแสดงออกของมุขปาฐะ รวมถึงภาษาในฐานะพาหะของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
(ข) ศิลปะการแสดง
(ค) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาลต่าง ๆ
(ง) ความรู้และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
(จ)ฝีมือช่างแนวประเพณีนิยม

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เต็มไปด้วยมนต์เสน่ห์ทางอารยธรรมและชาติพันธุ์วรรณนา โดยประเทศไทยมีจำนวนประชากรกว่า ๖๐ ล้านคน แบ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่า ๗๐ กลุ่ม กระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทางหรือภาษาสัญลักษณ์ของตนเองเป็นเครื่องมือในการบอกเล่าและถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมา ระบบความคิด จินตนาการ ความรู้ ความเข้าใจโลกและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่มชน จากรุ่นสู่รุ่นโดยมีภาษาไทยเป็นภาษาราชการหรือภาษากลาง ดังนั้นภาษาไทยและภาษาท้องถิ่นจึงเป็นแหล่งเก็บภูมิปัญญาที่แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนสร้างควมภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกของกลุ่มชนและชาติ

รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน รวมทั้งเป็นการปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติให้คงอยู่และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา และได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติขึ้น⁵ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ จนถึงปัจจุบัน โดยประเทศไทยได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางภาษาแล้วรวมทั้งสิ้น ๒๗ รายการ ได้แก่ ภาษากะชอง ภาษากอง ภาษากูย/กวย ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษาชอง ภาษาชอง ภาษาซมเร ภาษาโซ (ทะเวียง) ภาษาญ้อ ภาษาญ้อกูร ภาษาตากใบ (เงาะเห) ภาษาไทยโคราช/ไทยเบ็ง ภาษาปืชู ภาษาผู้ไทย ภาษาพวน ภาษาพิเทน ภาษามลาปรี ภาษามอแกน ภาษามานี (ซาไก) ภาษาเลอเวือะ ภาษาสะกอม ภาษาแสก ภาษาอิมปี ภาษาอุรักลาโว้ย อักษรไทยน้อย อักษรธรรมล้านนาอักษรธรรมอีสาน

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทย ทั้งกลุ่มภาษาเล็กและกลุ่มภาษาใหญ่กำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ โดยอยู่ในภาวะวิกฤติรุนแรงใกล้สูญอย่างน้อยถึง ๑๕ กลุ่มภาษา นอกจากนี้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมาก็อยู่ในสภาวะถดถอย เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาท้องถิ่น แต่เปลี่ยนไปใช้ภาษากลางของภูมิภาคหรือภาษาราชการซึ่งสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้สะดวกกว่า ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ให้เทียบเคียงกับภาษาราชการ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารที่เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก นอกจากนั้นนโยบายและค่านิยมในการใช้ภาษาราชการเป็นสื่อในการเรียนการสอนในระยะต้นและการสื่อสารอย่างเป็นทางการส่งผลให้ความนิยมใน

5 กรมส่งเสริมวัฒนธรรมใช้คำว่า “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” เมื่อกล่าวถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ Intangible Cultural Heritage และได้ประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๘ แล้วรวม ๓๑๘ รายการ จำแนกสาขาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้ดังนี้

- ๑) สาขาภาษาจำนวน ๒๗ รายการ
- ๒) ศิลปะการแสดง จำนวน ๖๗ รายการ
- ๓) สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม จำนวน ๕๗ รายการ
- ๔) สาขาวรรณกรรมพื้นบ้าน จำนวน ๕๘ รายการ
- ๕) สาขากีฬาภูมิปัญญาไทย จำนวน ๓๔ รายการ
- ๖) สาขาแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรมและงานเทศกาล จำนวน ๓๕ รายการ
- ๗) สาขาความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาลจำนวน ๔๐ รายการ

การใช้ภาษาท้องถิ่นลดน้อยลง ซึ่งกระทบไม่เฉพาะแต่อัตลักษณ์ทางภาษาเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ที่ได้สะสมมานานนับร้อยนับพันปี อันนำไปสู่การสูญเสียความเป็น อัตลักษณ์ของกลุ่มชนอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มชาติพันธุ์เจ้าของภาษาบางกลุ่มต้องการอนุรักษ์ ภาษาท้องถิ่นของตนไว้เพราะถือเป็นอัตลักษณ์สำคัญของชุมชน อีกทั้งมีคุณค่าในเชิงวัฒนธรรมที่ เป็นมรดกสืบทอดกลุ่มชาติพันธุ์ได้ต่อเนื่องต่อไป สถานการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ทางวัฒนธรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสันติสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนโดยรวมได้

นอกจากนี้ ตามหลักภาษาศาสตร์ยังชี้ชัดว่าการเรียนรู้ภาษาโดยเริ่มต้นจากภาษาแม่ซึ่งอาจ เป็นภาษาท้องถิ่นหรือภาษาชาติพันธุ์จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้อัตลักษณ์ของชุมชนและชาติดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า ประชาชน ชาวไทยอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ชุมชนและภาครัฐจึงพยายามที่จะพัฒนาพร้อมทั้งฟื้นฟูภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การพัฒนาภาษาท้องถิ่นให้สามารถมีการจด บันทึกลงและถ่ายทอดแก่เยาวชน การสร้างวรรณกรรมด้วยภาษาท้องถิ่น การจัดให้มีการเรียนการสอน ภาษาท้องถิ่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา ท้องถิ่น และในการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย รัฐบาลได้ลดความ ขัดแย้งทางวัฒนธรรมส่วนหนึ่งโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อแสดงถึงการยอมรับอัตลักษณ์และ วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การปรับป้ายชื่อสถานที่สาธารณะทุกแห่งเป็นอักษรยาวีควบคู่กับอักษร ไทยรวมทั้งการส่งเสริมการเรียนการสอนทวิภาษา โดยให้ความสำคัญกับภาษาท้องถิ่นหรือภาษา แม่ควบคู่กับภาษาไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันคนไทยทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการและทุกคนใช้ในการ สื่อสารในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง เหมาะสม และสุภาพ เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจและ สัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกัน ทั้งนี้ การใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ การใช้ถ้อยคำไม่เหมาะ สมกับกาลเทศะและบุคคล การใช้ภาษาผิดระดับ การใช้คำที่กระทบความรู้สึกของผู้อื่น อาจก่อให้เกิด ความสับสน โกรธเคือง และเกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนหรือสังคมได้ ดังนั้นการเรียน การสอนภาษาไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควรต้องมุ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่ถูก ต้องเหมาะสมกับสถานการณ์มากกว่าการเรียนรู้ไวยากรณ์ที่สมควรเรียนรู้ในการศึกษาระดับที่สูงขึ้น

๑.๒ ภาษาเพื่อการรับรู้การเข้าใจ และการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน

ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จำแนกออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ (๑) สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล (๒) สิทธิและเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ และ (๓) สิทธิและเสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในการคุ้มครองและการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานตามแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ ทั้งด้านสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ การศึกษา กระบวนการยุติธรรม สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล การประกอบอาชีพ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสิทธิในการร้องเรียน

นอกจากนี้ ในความเป็นประชาคมโลกที่มีความแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศ มีวิถีปฏิบัติต่อประชาชนของตนแตกต่างกัน และเพื่อให้มนุษย์ได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานเหมือนกัน จึงได้มีข้อตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับที่ประเทศภาคีสมาชิกยึดถือปฏิบัติ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หากพบว่าประเทศภาคีสมาชิกใดละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ย่อมได้รับการลงโทษ ตอบโต้ หรือนำมาตรการทางเศรษฐกิจมากำหนดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้

ดังนั้น ภาษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการสื่อสาร การรับรู้การเข้าใจ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และสิทธิขั้นพื้นฐานตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนสิทธิของการที่ประชาชนควรได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อให้มีศักยภาพในการดำรงชีวิต การประกอบสัมมาอาชีพ การมีส่วนร่วมในสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเองและสังคม และด้วยกลุ่มคนในประเทศไทยที่มีความหลากหลาย จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านภาษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทเชิงพื้นที่สังคม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถรับรู้ เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนในท้องถิ่นต่าง ๆ กลุ่มผู้แสวงหางานทำ กลุ่มคนพิการ รวมถึงกลุ่มคนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ดังนี้

๑) กลุ่มชนในท้องถิ่นต่าง ๆ

ด้วยความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์ในประเทศไทย ประชาชนชาวไทยจึงมีการใช้ภาษาต่าง ๆ มากกว่า ๗๐ ภาษา ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ โดยภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มล้วนมีคุณค่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ เนื่องจากเป็นระบบสื่อสารที่สร้างขึ้นมาจากภูมิปัญญาเฉพาะของชนแต่ละกลุ่ม อีกทั้งเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมหรือความเป็นตัวตนของแต่ละกลุ่ม สำหรับภาษาของกลุ่มชนต่าง ๆ สามารถแบ่งออกเป็น ภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาค เช่น ภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาชาติพันธุ์ เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษามลายูปาตานี ภาษาม้ง ภาษามอแกน โดยมีภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาราชการและใช้เชื่อมโยงกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน แต่เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมสมัยใหม่ ส่งผลให้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและตกอยู่ในภาวะถดถอย มีการใช้ภาษาไทยมาตรฐานอย่างแพร่หลายมากขึ้น ส่วนการใช้ภาษาท้องถิ่นมีจำนวนลดลงมากในหลายพื้นที่ เนื่องจากเยาวชนไม่เห็นคุณค่าและความจำเป็นในการใช้ภาษาท้องถิ่นของตน

ปัญหาการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากความแตกต่างด้านอัตลักษณ์ทางภาษา วัฒนธรรม ความเชื่อและสื่อความหมาย ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา การปกครอง ซึ่งจะใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร อาทิ การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในพื้นที่บางแห่งกำหนดให้ใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวเป็นสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งเป็นความยากลำบากในการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่าง ๆ เพราะผู้เรียนยังไม่เข้าใจภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ไม่อยากไปโรงเรียน ผู้เรียน

ต้องออกกลางคัน และไม่สามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งไม่สามารถหางานทำได้ นำไปสู่ การขาดความเท่าเทียมกันและเกิดเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการอนุรักษ์การใช้ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้ สามารถดำรงอัตลักษณ์ท้องถิ่นและมรดกทางภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อีกทั้งเป็นเครื่องมือ ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนการใช้ภาษาท้องถิ่น เป็นสื่อในการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับภาษาไทย เพื่อความเข้าใจเนื้อหาในการเรียนการสอน อย่างชัดเจน นอกจากนี้ควรส่งเสริมการใช้ภาษาราชการควบคู่กับภาษาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชน ในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดความเท่าเทียม และมีความมั่นคงในชีวิต

๒) กลุ่มผู้ที่แสวงหางานทำ

ชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทย และ/หรือแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อการทำงานในประเทศไทยมีความจำเป็นต้อง ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร การทำงานและการดำรงชีวิตในประเทศไทย สำหรับการเข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทยของ แรงงานข้ามชาติในภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและกระจายไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เนื่องจากปัจจัย ทางด้านสภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทย ภาวะการขาดแคลนแรงงานของไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานใหม่ที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มลดลง ขณะเดียวกันการเข้าสู่ประชาคม อาเซียนใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ ว่า แรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานหรือผู้ติดตามจะมีการรวมกลุ่มกันโดยใช้ภาษาแม่ในการสื่อสาร จึงทำให้ขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประเทศไทย เนื่องจากยังขาดความรู้และความเข้าใจภาษา ไทย จึงไม่สามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้

สำหรับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มผู้แสวงหางานทำ พบว่าส่วนใหญ่ประสบปัญหา การเข้าไม่ถึงบริการด้านสาธารณสุขของรัฐ และกลไกในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติ ตามกฎหมายก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานของแรงงานมากนัก เนื่องจากตัวแรงงาน ข้ามชาติมีปัญหาในการใช้ภาษา รวมทั้งทัศนคติของสังคมไทยต่อตัวแรงงานข้ามชาติ การทำความเข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับตัวแรงงานเอง และแนวปฏิบัติที่ยังคำนึงถึงสิทธิต่าง ๆ ของ แรงงานข้ามชาติค่อนข้างน้อย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิด้าน ต่าง ๆ ของแรงงานข้ามชาติในสังคมไทย และอาจก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบแรงงานข้ามชาติ

การดำรงชีวิตในโลกอนาคตนั้น ประชาชน ต้องมีศักยภาพอย่างสูงทางด้านภาษาและ สื่อสารที่สร้างสรรค์ ดังนั้น ทักษะด้านภาษาจึงเป็น สมรรถนะพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับการเตรียม ความพร้อมเพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงและสามารถขับเคลื่อนการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องให้กลุ่มผู้แสวงหางานทำได้เรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง เพื่อใช้ในการสื่อสาร การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งและในฐานะเป็นผู้ใช้แรงงานในประเทศไทย ตลอดจนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นได้รับความคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติ

๓) กลุ่มคนพิการ หมายถึง กลุ่มคนพิการทางการได้ยิน และกลุ่มคนพิการทางการเห็น ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการใช้ภาษาเป็นการเฉพาะ

๓.๑) กลุ่มคนพิการทางการได้ยิน

เป็นกลุ่มคนที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูดและการฟังได้ ซึ่งวิธีที่คนพิการกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ใช้ในการสื่อสาร คือ การใช้ “ภาษามือ” และมีความจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารผ่านล่ามภาษามือเพื่อทำหน้าที่เป็นคนกลางถ่ายทอดข้ามภาษาด้วยการตีความสัญญาณที่ได้จากสัญลักษณ์มือมาเป็นภาษาพูด หรือจากภาษาพูดมาเป็นภาษามือเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนพิการแห่งชาติรายงานว่ามีคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน ๓๓๒,๒๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๗ ของคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน ๑,๘๐๘,๕๒๔ คน (ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒.๗๕ ของประชากรทั้งประเทศ ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐) ในขณะที่มีล่ามภาษามือที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จำนวน ๖๒๓ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๐ โดยคณะกรรมการการสังคมเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ) ซึ่งหากพิจารณาสัดส่วนล่ามภาษามือต่อคนพิการทางการได้ยินมีอัตราอยู่ที่ ๑ : ๕๓๓ สะท้อนให้เห็นว่าล่ามภาษามือมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ เกิดภาวะขาดแคลนล่ามภาษามือ

จากปัญหาการขาดแคลนล่ามภาษามือได้ส่งผลกระทบต่อคนพิการทางการได้ยินขาดโอกาสการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย อาทิ สิทธิการขอรับบริการรักษาพยาบาล การไม่มีล่ามภาษามือทำให้คนพิการทางการได้ยินไม่สามารถสื่อสารบอกอาการกับเจ้าหน้าที่หรือแพทย์ในโรงพยาบาลให้เข้าใจ ทำให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อสาร แพทย์จึงไม่ทราบอาการที่แน่ชัดและไม่สามารถรักษาผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องและทันท่วงที อีกทั้งอาจทำให้เกิดการรักษาที่ล่าช้าได้ นอกจากนี้ คนพิการทางการได้ยินยังขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่เป็นประโยชน์ เช่น ความรู้ในเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ความรู้เรื่องข้อมูลการป้องกันการติดเชื้อ HIV

ดังนั้น ล่ามภาษามือจึงมีความจำเป็นมากเสมือนเป็นอีกหนึ่งภาษาที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย ซึ่งจะเป็วิธีที่ช่วยให้คนที่พิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่าง ๆ ในสังคมได้เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ เพื่อการเข้าถึงสิทธิประโยชน์และกิจกรรมทางสังคม ทั้งใน

ด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล การสมัครงาน การประกอบอาชีพ การร้องทุกข์หรือแจ้งความ และการเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรือฝึกอบรม อีกทั้งเป็นการเพิ่มการเรียนรู้ภาษามือขึ้นพื้นฐานในสังคมไทย อันเป็นแนวทางเพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องการสื่อสารด้วยภาษามือในสังคมไทยได้อีกทางหนึ่ง

๓.๒) กลุ่มคนพิการทางการเห็น

คนพิการกลุ่มนี้จะใช้ “อักษรเบรลล์” ในการสื่อสาร ซึ่งสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนพิการแห่งชาติรายงานว่ามีคนพิการทางการเห็นที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ จำนวน ๑๘๗,๒๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓๕ ของคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐) หากพิจารณาจากกลุ่มคนพิการทางการเห็นในปัจจุบันมักถูกทอดทิ้ง ขาดการปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่สามารถเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน อีกทั้งระบบการศึกษาที่มีอยู่ยังไม่สามารถสนองสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการได้

สำหรับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของพิการทางการเห็น พบว่า ยังคงเผชิญปัญหาการเลือกปฏิบัติ อาทิ การกีดกันการเข้าทำงานในสถานประกอบการ โดยให้เหตุผลว่าคนพิการทางการเห็นไม่มีความสามารถในการทำงาน การไม่รับนักเรียนพิการทางการเห็นเข้าเรียนโดยอ้างว่ามีครูไม่เพียงพอ อีกทั้งยังไม่มีการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อกับนักเรียนพิการ ซึ่งรวมถึงสถานที่ราชการและเอกชนบางแห่งที่ไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการทางการเห็นตามกฎหมาย นอกจากนี้คนพิการทางการเห็นที่เป็นคนตาบอดยังไม่สามารถเปิดบัญชีธนาคารตามลำพังด้วยตนเองได้ แต่จะต้องให้คนที่มีการเห็นจำนวน ๒ คนเป็นผู้ลงนามรับรอง

ดังนั้น กลุ่มคนพิการทางการเห็นจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือ/สิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะการสนับสนุนให้มีการใช้อักษรเบรลล์ในพื้นที่สาธารณะ เพื่อเป็นช่องทางให้คนพิการทางการเห็น สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารและการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของความสามารถ

๔) กลุ่มคนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

เป็นกลุ่มคนไทยที่สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารหรือในการพูด แต่ไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ ซึ่งเป็นข้อจำกัดอย่างมากในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะในด้านกฎหมาย และหากพิจารณาอัตราการรู้หนังสือของประชากรไทยผู้มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปที่สามารถอ่านและเขียนได้ต่อประชากรทั้งหมดใน พ.ศ. ๒๕๕๖ อยู่ที่ร้อยละ ๙๔.๑ และลดลงใน พ.ศ. ๒๕๕๘ เหลือร้อยละ ๙๓ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นให้กลุ่มคนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ได้รับการพัฒนาทักษะภาษา โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้คนกลุ่มดังกล่าวสามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่พึงได้รับ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันภาครัฐจะให้การสนับสนุนการพัฒนาทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้

ประชาชนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ตาม แต่การดำเนินการยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายในทุกพื้นที่ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจในการพัฒนาและจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับประชาชน อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/องค์การบริหารส่วนตำบล กระทรวงแรงงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเข้าไปมีบทบาทในการให้ความรู้ และทักษะในการอ่านและเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และเหมาะสมกับศักยภาพของกลุ่มเป้าหมาย

ประเด็นการรับรู้ เข้าใจ และการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของประชากรทุกคนเป็นประเด็นสำคัญยิ่งที่สะท้อนถึงความเสมอภาคหรือการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม แนวทางการพัฒนาในเรื่องนี้สามารถดำเนินการได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การดำเนินการในระยะสั้นนั้น รัฐควรจัดบริการล่ามภาษาต่าง ๆ รวมทั้งล่ามภาษามือ และวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอย่างเพียงพอ สำหรับแนวทางการดำเนินการในระยะยาว รัฐควรเน้นการจัดการบริการการเรียนรู้การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องของกลุ่มชนต่าง ๆ อย่างจริงจังต่อไป

๑.๓ ภาษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกลายเป็นดัชนีสำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้วัดความเจริญของประเทศ อีกทั้งยังถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างสันติภาพในทุกพื้นที่เรื่อยมา เช่น การรวมตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกเพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศและภูมิภาค ตลอดจนอาจมีการกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อแทรกแซงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ

กิจกรรมทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยมาโดยตลอด สะท้อนได้จากข้อมูลของกรมการค้าต่างประเทศซึ่งให้เห็นว่า การค้าของประเทศไทยกับต่างประเทศในระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๖๐ มีมูลค่ารวม ๑๒,๙๗๕,๙๗๘.๒๐ ล้านบาท และเป็นการค้าชายแดน (มาเลเซีย เมียนมา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกัมพูชา) และการค้าผ่านแดน (สิงคโปร์-จีนตอนใต้-เวียดนาม) ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีมูลค่ารวม ๑,๐๘๒,๒๖๖.๗๗ ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของ พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่มีมูลค่า ๙๘๗,๖๒๕.๔๘ ล้านบาท นอกจากนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้รายงานว่าการท่องเที่ยวระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๖๐ สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมากถึง ๑,๔๗๒,๖๙๘.๘๑ ล้านบาท

การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัย “ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้ในการพัฒนาทักษะ ประยุกต์และต่อยอดองค์ความรู้ และใช้ในการสื่อสารที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างความมั่นคงและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจบนฐานของความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนที่เกื้อกูลกัน นำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

ด้วยตระหนักในความสำคัญดังกล่าว ทักษะแห่งอนาคตหรือทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ให้ความสำคัญกับทักษะการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ อีกทั้งมีวิชาแกนและแนวคิดหลักของการเรียนรู้สำหรับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ (Core Subjects and 21st Learning Themes) อาทิ ภาษาอังกฤษ การอ่าน หรือศิลปะการใช้ภาษา ภาษาสำคัญของโลก และวิชาอื่น ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครอง หน้าที่พลเมือง และเศรษฐศาสตร์ จึงเห็นได้ว่า การดำรงชีวิตในโลกอนาคตนั้น ประชาชนต้องมีศักยภาพอย่างสูงทางด้านภาษาและสื่อสารที่สร้างสรรค์ ดังนั้น ทักษะด้านภาษาจึงเป็นสมรรถนะพื้นฐานที่ประชาชนควรได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตด้วยเหตุผล ดังนี้

- ๑.๓.๑ ทักษะด้านภาษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างทักษะให้คนมีการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นำไปสู่การพัฒนาทักษะการทำงานและการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพชีวิต
- ๑.๓.๒ ภาษามีความเชื่อมโยงกับมิติการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับภูมิภาคและโลก ซึ่งบริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกปัจจุบันก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับทวีปและระดับพหุภาคี ดังนั้น ทักษะด้านภาษาจึงมีความจำเป็นและทวีความสำคัญยิ่งขึ้นในการเข้าถึง รับรู้ข้อมูลข่าวสาร สามารถรู้เท่าทันความเคลื่อนไหวทางด้านเศรษฐกิจ มีศักยภาพในการเจรจาต่อรองทางการค้า และพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและเท่าเทียมประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาค เช่น กลุ่มประเทศอาเซียน และในระดับโลก
- ๑.๓.๓ สำหรับการดำเนินธุรกิจในระดับบุคคลนั้น ความสามารถด้านภาษาทำให้เกิดการติดต่อ สื่อสาร และสร้างโอกาสในการขยายความร่วมมือและเชื่อมโยงการค้า เน้นธุรกิจและสร้างโอกาสทางการค้าและการลงทุน รวมถึงสร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของแรงงานไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศหรือแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี นอกจากนี้ ความสามารถด้านภาษาทำให้เกิดความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดี นำไปสู่การสร้างทัศนคติ ความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนบนความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม
- ๑.๓.๔ นอกเหนือจากการพัฒนาทักษะด้านภาษาให้กับประชาชนแล้ว การสื่อสารข้ามภาษาต่างประเทศและภาษากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งด้านการแปลและล่ามผ่านผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาก็ควรได้มีการพัฒนาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากลเพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร การเจรจาธุรกิจ ซึ่งเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงศักยภาพด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสาร และติดต่อธุรกิจการค้าของโลกและประชาคมอาเซียน พบว่า ประเทศไทยมีความเสียเปรียบทั้งในด้านภาษาอังกฤษและความหลากหลายของภาษาที่ใช้ หากพิจารณาจำนวนและสัดส่วนของผู้ใช้ภาษาอังกฤษในกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ประเทศส่วนใหญ่ยังมีจำนวนผู้ใช้ภาษาอังกฤษไม่มากนัก ยกเว้นประเทศสิงคโปร์และฟิลิปปินส์ สำหรับประเทศไทยนั้น มีสัดส่วนของผู้ใช้ภาษาอังกฤษต่อประชากรทั้งหมดเพียงร้อยละ ๑๐ เท่านั้น ศูนย์เพื่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันสมาคมจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทยรายงานว่า สถาบัน IMD World Competitiveness Center ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้เผยแพร่รายงาน IMD World Competitiveness Yearbook 2017 ซึ่งเป็นการรายงานการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ๖๓ ประเทศทั่วโลก พบว่าผลการจัดอันดับของไทยด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) พ.ศ. ๒๕๖๐ ยังอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำ โดยได้รับการจัดอันดับที่ ๔๙ เท่ากับ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยเฉพาะประชาชนไทย ยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเทียบกับประเทศซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดยประเทศสิงคโปร์มีระดับทักษะภาษาอังกฤษสูงสุด ตามมาด้วยประเทศฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้ใหญ่ในประเทศซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษา (EF English Proficiency Index 2017) จำนวน ๘๐ ประเทศ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๓ เป็นกลุ่มประเทศที่มีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษระดับต่ำ แต่ดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาซึ่งอยู่ในอันดับที่ ๕๖ เป็นกลุ่มประเทศที่มีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษทักษะภาษาอังกฤษระดับต่ำมาก

ดังนั้น นอกจากการพัฒนาภาษาแม่ให้คนไทยสามารถสื่อสารได้ดีแล้ว ยังมีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษากลางที่จะมีอิทธิพลในการสื่อสารเพื่อติดต่อกับคนต่างชาติทั่วโลก รวมทั้งภาษาจีนควบคู่กับการพัฒนาทักษะภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาพม่า ภาษาเขมร ภาษาลาว และภาษามลายู ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารในพื้นที่ชายแดนซึ่งทำรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมหาศาล ตลอดจนภาษาในกลุ่มประเทศเอเชีย หรือ “ภาษาของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ” ของประเทศไทย อาทิ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นภาษาสำคัญอีกส่วนหนึ่งสำหรับการติดต่อกับประเทศเหล่านี้

นอกจากนี้ ยังมีชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยเพื่อการทำงานหรือเข้ามาอยู่อาศัย รวมทั้งชาวต่างชาติที่อยู่ในต่างประเทศและมีความต้องการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อแสวงหางานทำ ก็มีความจำเป็นต้องได้รับความรู้และทักษะในการใช้ภาษาไทยเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ รวมทั้งการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับขณะอาศัยอยู่ในประเทศไทย หากชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานเหล่านี้มีข้อจำกัดในการรู้หรือเข้าใจภาษาไทยแล้ว อาจเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น การถูกเอารัดเอาเปรียบในสัญญาจ้างแรงงาน หรือการสื่อสารที่ผิดพลาดระหว่างนายจ้างและลูกจ้างในกิจการงานที่ทำ

ดังนั้น การพัฒนาทักษะด้านภาษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสามารถแบ่งกลุ่มเป้าหมายได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ คือ กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนาภาษาแม่ซึ่งอาจเป็นภาษาท้องถิ่นหรือภาษาไทยให้สามารถใช้สื่อสารได้ดีเพื่อเป็นพื้นฐานที่แข็งแรงในการพัฒนาภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน รวมทั้งภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน และภาษาของประเทศคู่ค้าที่สำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาภาษาท้องถิ่นบริเวณชายแดนจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านและเชื่อมต่อไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนและประชาคมโลกมุสลิมด้วย

นอกจากนี้ ควรได้พัฒนาบุคลากรด้านการแปลและล่ามทั้งภาษาต่างประเทศและภาษากลุ่มชาติพันธุ์ให้เกิดความเชี่ยวชาญ มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล เพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนทั้งในเชิงความสัมพันธ์ในบริบทของมิติทางวัฒนธรรมของการแปลและล่ามจากภาษาต้นทางไปสู่ภาษาปลายทาง และความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกื้อกูลกัน

กลุ่มที่ ๒ คือ กลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนา “ภาษาไทย” เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องแม้จะอยู่ต่างเมืองเป็นเวลานานก็ตาม และได้เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยเพื่อเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงมิติทางภาษาและมิติทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมไทยกับสังคมต่างประเทศ มีความพร้อมที่จะต่อยอดภูมิปัญญาไทยและสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสในทางเศรษฐกิจ

และในกรณีที่คนไทยไปอาศัยอยู่ในประเทศที่มีได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสาร ก็อาจมีความจำเป็นในการเพิ่มศักยภาพ “ภาษาอังกฤษ” ด้วยเช่นกัน เพื่อใช้ประโยชน์ในการสื่อสารเพื่อติดต่อธุรกิจกับคนชาติอื่นซึ่งส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก

กลุ่มที่ ๓ คือ กลุ่มคนต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นในการเรียนรู้ “ภาษาไทย” เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย การเข้าถึงข้อมูลสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับและทราบช่องทางหรือวิธีการในการเยียวยาหรือขอรับสิทธิดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของคนต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทยซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย จะช่วยให้การประกอบการงานของผู้แสวงหางานทำและนายจ้างเป็นไปอย่างราบรื่นอีกด้วย

กลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มคนต่างชาติที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ ซึ่งมีความประสงค์เรียนรู้และใช้ “ภาษาไทย” เพื่อการสื่อสาร ติดต่อกับค้าขาย การแสวงหาความรู้ การทำงาน หรือลงทุนในกิจการต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมทั้งการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยซึ่งทำให้เข้าใจวิถีไทย และสามารถนำไปเผยแพร่ในเชิงสร้างสรรค์ทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างกว้างขวางขึ้น รวมทั้งจงใจให้เข้ามาเรียนรู้และสัมผัสวิถีชีวิตไทยในประเทศไทย ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกจำเป็นต้องอาศัยการยอมรับที่จะเรียนรู้ภาษาของกันและกัน นำไปสู่ความเข้าใจในความแตกต่างและหลากหลายทาง

วัฒนธรรม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตระหนักรู้ตลอดจนเข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ซึ่งนับเป็นต้นทุนสำคัญในการส่งเสริมการค้า การลงทุน และสร้างฐานการพัฒนา เศรษฐกิจระหว่างประเทศได้เป็นอย่างดี

๒. แนวทางการดำเนินงานแต่ละกลุ่มนโยบาย

ค ความมุ่งหมายในภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ ตามแนวคิดหลัก เรื่อง “ภาษาเพื่อสันติสุขที่ยั่งยืน” มีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจนและเป็นระบบ สาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทยรวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ มุ่งให้ทุกคนได้เรียนรู้และใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังคงรักษาไว้ซึ่งภาษาท้องถิ่นของตนโดยการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามผู้เรียนที่มีภาษาแม่แตกต่างกัน

๒.๒ นโยบายภาษาท้องถิ่นทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ มุ่งปกป้องรักษาภาษาที่วิกฤติใกล้สูญ ส่งเสริมภาษาท้องถิ่นรวมทั้งวรรณกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์โดยการใช้ภาษาท้องถิ่นที่เป็นภาษาแม่ของผู้เรียนร่วมกับภาษาไทยในระบบการศึกษาแบบทวิภาษา (bilingual education) หรือแบบพหุภาษา (multilingual education) เพื่อเชื่อมโยงและสร้างความเข้มแข็งในการเรียนภาษาไทยอันนำไปสู่การพัฒนาสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นอย่างกว้างขวางทั้งในชีวิตประจำวัน สื่อสารมวลชนและการเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาษาท้องถิ่นในการเชื่อมโยงกับภาษาของกลุ่มชนในประเทศเพื่อนบ้าน และภาษาราชการของประเทศในประชาคมอาเซียนซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน

๒.๓ นโยบายภาษาเพื่อเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน มุ่งส่งเสริมประชาชนทุกคนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อประโยชน์ด้านการงานอาชีพโดยการเสริมสร้างความรู้และทักษะภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาเศรษฐกิจที่ใช้ในการประกอบอาชีพและภาษาประเทศเพื่อนบ้านแก่คนไทยให้สามารถใช้ภาษาดังกล่าวในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริม ตลอดจนสนับสนุนให้ชาวต่างชาติสามารถใช้ภาษาไทยในการประกอบอาชีพ

๒.๔ นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย มุ่งส่งเสริมให้ผู้เข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทยมีความรู้ในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันให้ดำรงชีวิตและ

อยู่ในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข รวมถึงเพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิและการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยการจัดองค์ความรู้และจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๒.๕ นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน มุ่งส่งเสริมให้คนพิการได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป และได้รับสิทธิ และสามารถเข้าถึงข้อมูลและใช้ประโยชน์จากข่าวสารโดยสนับสนุนการพัฒนาภาษามือไทยสำหรับคนพิการทางการได้ยินให้เป็นมาตรฐาน และส่งเสริมให้คนพิการทางการเห็นสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เพื่อการศึกษา การสื่อสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพ ตลอดจนการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับคนพิการและการสื่อสาร

๒.๖ นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่ามและล่ามภาษามือ มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาผ่านการฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพ และสนับสนุนให้มีมาตรฐานเพื่อเพิ่มโอกาสและสร้างความเท่าเทียมให้แก่คนในสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษาหรือมีข้อจำกัดทางร่างกาย ให้สามารถเข้าถึงความรู้หรือการบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ โดยมีให้ภาษามาเป็นอุปสรรคและเป็นการส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานและคุณภาพเป็นที่ยอมรับในนานาประเทศ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาบริการด้านภาษาที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

66ความมั่นคงของชาติในมิติใหม่” ใช้กรอบความคิดแบบสันติวิธีที่ยอมรับ

สังคมแบบพหุวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทย จะเอื้อต่อ
นโยบายการส่งเสริมภาษาไทย ควบคู่กับภาษาท้องถิ่น เนื่องจากหัวใจของความ
มั่นคงของชาติ คือ ความรัก ความสามัคคี และการผนึกกำลังร่วมกันของคนใน
ชาติ รวมทั้งการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติสุข

บทที่ ๓

ปัจจัยที่มีผลต่อ การพัฒนาทางด้านภาษา

และสถานการณ์ทางภาษาของประเทศไทย

จากความสำคัญของภาษาที่เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของมนุษย์ ซึ่งนอกจากจะประกอบไปด้วยระบบสัญลักษณ์ที่มีแบบแผนโครงสร้างที่แต่ละกลุ่มชนได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้ในการสื่อความรู้ ความคิด ความรู้สึก และการสร้างความเข้าใจร่วมกันแล้ว ภาษายังรวบรวมไว้ซึ่งมรดกทางภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบความคิด ระบบความรู้ ความเข้าใจโลก และสิ่งแวดล้อมของกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของภาษาอันแสดงออกถึงวัฒนธรรม ความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของกลุ่มชน

กลุ่มชนเจ้าของภาษานั้นประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมโลกที่ยังคงมีภาษาใช้อยู่กว่า ๖,๐๐๐ กลุ่มภาษา และหมายรวมถึงภาษาสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น ภาษามือสำหรับคนพิการทางการได้ยิน อักษรเบรลล์ของคนพิการทางการเห็น ซึ่งเป็นกลุ่มภาษาที่มีข้อจำกัดหรือขาดโอกาสในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของตน ตลอดจนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในสังคมด้วย

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการด้านภาษา

พัฒนาการที่ภาษามีความผูกพันโดยตรงกับความเป็นมนุษย์และสังคมมนุษย์ ทำให้มีขอบข่ายครอบคลุมบุคคล ชุมชน และสังคมอย่างกว้างขวางในหลายมิติ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนางานด้านภาษาประกอบด้วย

๑.๑ ยุคโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

การเปลี่ยนแปลงของสังคมระดับโลกที่เรียกกันว่า โลกาภิวัตน์ (Globalization) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศที่สะดวกรวดเร็ว ทำให้ประเทศต่าง ๆ ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น “ภาษา” ซึ่งส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ ทั้งจากช่องทางการสื่อสารหลากหลายประเภท และแรงงานที่เคลื่อนย้ายไปมา จึงนับเป็นสื่อที่สำคัญยิ่งในการเชื่อมโยงระบบความสัมพันธ์ในสังคมโลกซึ่งส่งผลทั้งในทางบวกและทางลบเพราะความเจริญและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้ก่อให้เกิดโอกาสอย่างมากมายกับมนุษย์ในทุกกลุ่มสังคมในการติดต่อการค้า การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และวัฒนธรรมระหว่างกัน ในทางกลับกันก็ส่งผลเสียกับบุคคลและชุมชนด้วย โดยเฉพาะการที่สื่อใช้เฉพาะภาษาใหญ่ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ เพื่อให้ประชากรทุกกลุ่มสังคมสามารถสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ พร้อมกัน แต่ในเวลาเดียวกันก็มีผลเสียต่อภาษาท้องถิ่น ทำให้คนไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการใช้ภาษาท้องถิ่น ภาษาท้องถิ่นจึงหมดความหมายและหน้าที่ ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของชุมชนแต่ละกลุ่มในแต่ละประเทศ ความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยียังส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานของคนทั้งโลกสู่ระบบและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ความแตกต่างทางภาษาและความไม่สามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญหรือถูกต้องก่อให้เกิดการครอบงำโดยข้อมูลข่าวสาร การเอารัดเอาเปรียบ การแย่งชิงทรัพยากร ฯลฯ อันส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลและชุมชนอีกด้วย

๑.๒ การเข้าเป็นภาคีระดับนานาชาติ

ในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของสนธิสัญญาระดับนานาชาติของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ “ภาษา” “สิทธิทางภาษา” และที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๑.๒.๑ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง และกล่าวถึงพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด
- ๑.๒.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights -ICESCR) กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงตนเอง และกล่าวถึงสาระของสิทธิ ได้แก่ สิทธิในการทำงาน สิทธิในด้านการศึกษา สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิในวัฒนธรรม

- ๑.๒.๓ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination-CERD) กำหนดให้รัฐภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องมีนโยบายจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ
- ๑.๒.๔ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child-CRC) มีข้อบทที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในด้านภาษาของเด็กในข้อที่ ๒๙ รัฐภาคีตกลงว่า การศึกษาของเด็กจะมุ่งไปสู่การพัฒนาความเคารพต่อบิตามารดาของเด็ก เอกลักษณะทางวัฒนธรรม ภาษา และค่านิยมของเด็กนั่นเอง และต่อค่านิยมของชาติที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ และต่อค่านิยมของชาติถิ่นกำเนิดของเขา และต่ออารยธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากของเขาเอง
- ๑.๒.๕ ความตกลงต่อต้านการเลือกปฏิบัติในด้านการศึกษาขององค์การยูเนสโก (UNESCO Convention against Discrimination in Education 1960) ข้อที่ ๕ สมาชิกชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมืองของประเทศมีสิทธิที่จะดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาของตนรวมถึงใช้หรือสอนภาษาของพวกเขาเอง
- ๑.๒.๖ ความตกลงเวียนนาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (The Vienna Declaration and Programme of Action adopted by the World Conference on Human Rights) ส่วนที่ ๑ ย่อหน้าที่ ๑๙ บุคคลที่เป็นชนกลุ่มน้อย ชนพื้นเมือง มีสิทธิที่จะใช้ภาษาของตนในการติดต่อระหว่างกันตลอดจนใช้ภาษาในที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ปราศจากการแทรกแซงหรือการเลือกปฏิบัติประการใด
- ๑.๒.๗ อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Convention for The Safeguarding of The Intangible Cultural Heritage) เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐภาคีที่มีจุดประสงค์ที่จะสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทั้งในการให้ความเคารพในมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้าง والترนักรับรู้ในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชื่นชมร่วมกัน รวมไปถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ เน้นถึงมรดกของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์และปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต และส่งต่อผ่านลูกหลานแต่ละรุ่น จนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของชุมชนหรือกลุ่มชนที่ยึดถือปฏิบัติกันจนถึงทุกวันนี้ โดยอาจจะแสดงออกมาในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ เช่น วรรณกรรมมุขปาฐะ ภาษา ประเพณี พิธีกรรม งานเทศกาล การช่างฝีมือดั้งเดิม รวมถึงความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

๑.๒.๘ ปฏิญญาสากลแห่งสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิของชนพื้นถิ่น (UN Declaration on the Rights of the Indigenous People) ค.ศ. ๒๐๐๗ มาตราที่ ๑๓ ระบุว่า

“ชนพื้นถิ่นมีสิทธิที่จะฟื้นฟู พัฒนาและสืบทอดเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ วัฒนธรรม ภาษา องค์ความรู้ภูมิปัญญา ระบบเขียนและวรรณกรรมไปสู่คนในยุคต่อไป”

มาตราที่ ๑๔.๓ รัฐมีมาตรการในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับชนพื้นถิ่น โดยที่บุคคลหรือชุมชนโดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งรวมทั้งผู้ที่อยู่นอกชุมชนของตนได้รับการศึกษาที่อยู่บนฐานวัฒนธรรมของตน และใช้ภาษาของตนเป็นสื่อ

๑.๒.๙ ที่ประชุมองค์การสหประชาชาติ (ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิก) ได้พิจารณารับรองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใน ๑๕ ปี (Sustainable Development Goals 2015-2030) ซึ่งมีทั้งหมด ๑๗ เป้าหมาย สำหรับในภาคการศึกษา SDGs4 ได้กำหนดให้มีการสร้างหลักประกันว่า ทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างเท่าเทียมทั่วถึง และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ จำนวนโรงเรียนที่จัดให้มีการใช้ภาษาแม่ของนักเรียนที่มีภาษาต่างจากภาษาราชการ/ภาษาประจำชาติที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนปกติในโรงเรียน นอกจากนี้ยังเชื่อว่า ภาษาแม่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงเป้าหมายทั้ง ๑๗ ประการ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใน ๑๕ ปีนี้สอดคล้องกับหลักการเกี่ยวกับภาษาและการศึกษาของยูเนสโก ที่ระบุดังนี้

หลักการที่ ๑ ยูเนสโกสนับสนุนการใช้ภาษาแม่เป็นสื่อของการเรียนการสอน เพื่อช่วยในการสร้างคุณภาพทางการศึกษา โดยสร้างจากความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนและครูผู้สอน

หลักการที่ ๒ ยูเนสโกสนับสนุนการสอนแบบทวิภาษาหรือพหุภาษาทุกระดับการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม ความเท่าเทียมทางเพศ และเป็นกุญแจของสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษา

หลักการที่ ๓ ยูเนสโกสนับสนุนการใช้ภาษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการศึกษาระหว่างวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจของประชากรกลุ่มต่าง ๆ และเกิดการเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน

จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศภาคีของสนธิสัญญาระดับนานาชาติข้างต้น ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาดังกล่าว ทั้งการเคารพในเจตจำนงของบุคคลในการใช้ภาษา การเคารพในสิทธิทางวัฒนธรรม สิทธิในการศึกษา การเคารพในสิทธิทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนพื้นเมืองของประเทศ และรัฐภาคีจะต้องรับรอง เคารพ และประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็น

ทางการเมือง สัญชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด

การพัฒนาการสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงในระดับสังคมโลก เพื่อการพัฒนาของนานาชาติประเทศ โดยที่ไม่ลืมนิ่งคำนึงถึงสิทธิทางภาษาและสิทธิมนุษยชน และเคารพเจตจำนงของบุคคล อัตลักษณ์และวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นด้วย เช่นนี้แล้ว จึงถือเป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมอย่างแท้จริง

๓. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนของประเทศไทย (ASEAN : Association of Southeast Asian Nations) ซึ่งประชาคมอาเซียนมีสาระสำคัญและพันธกรณีดังนี้

๑.๓.๑ ประชาคมเศรษฐกิจ (ASEAN Economic Community หรือ AEC) เพื่อให้อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและเงินทุนที่เสรีขึ้น อาเซียนได้กำหนดยุทธศาสตร์การก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่สำคัญดังนี้

- การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน
- การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง
- การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน และ
- การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก

การส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาตากดอื่นที่เหมาะสม และภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความสำเร็จในชีวิตของคนในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นการเตรียมความพร้อม สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทย

๑.๓.๒ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) รัฐภาคีสมาชิกต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเมือง คุ้มครองสิทธิมนุษยชน ร่วมมือป้องกันทางทหารและความมั่นคงเพื่อความสงบสุข เป็นเอกภาพและแข็งแกร่งของประชาคม

๑.๓.๓ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) ประเทศสมาชิกมีความตกลงร่วมมือใน ๖ ด้าน ได้แก่

- (๑) การพัฒนามนุษย์ (Human Development)
- (๒) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection)

- (๓) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights)
- (๔) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)
- (๕) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity)
- (๖) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

๔. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องเชื่อมโยงกับการดำเนินแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ โดยได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคล ชุมชน และรัฐตามกฎหมายในด้านต่าง ๆ เช่น ความเสมอภาคเท่าเทียม การเคารพในความแตกต่าง การมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก การประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มเป็นสมาคมหรือชมรม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติรับรองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและภาษา เช่น การดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา ๑๒ ปีอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในศาสตร์ทุกแขนง การปฏิรูปด้านการศึกษาทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ รายละเอียดสำคัญ มีดังนี้

๑.๔.๑ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกันโดยการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำมิได้ ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๗)

๑.๔.๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพต่าง ๆ ดังนี้

๑.๔.๒.๑ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน อย่างไรก็ตามเสรีภาพทางวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครองแต่ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่หรือศีลธรรมของประชาชนและต้องเคารพ รวมทั้งไม่ปิดกั้นความเห็นต่าง (มาตรา ๓๔)

๑.๔.๒.๒ เสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่เพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเท่าที่

จำเป็น แต่ต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ หรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของ
สถาบันศึกษา (มาตรา ๔๐)

๑.๔.๒.๓ เสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือ
หมู่คณะ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่เพื่อคุ้มครอง
ประโยชน์สาธารณะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือเพื่อการป้องกันหรือ
จัดการกีดกันหรือผูกขาด (มาตรา ๔๒)

๑.๔.๒.๔ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ
วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่น
และของชาติ จัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน (มาตรา
๔๓)

๑.๔.๔ รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๔.๑ ต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา ๑๒ ปีอย่างมีคุณภาพ
โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา
ก่อนเข้ารับการศึกษ เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และ
สติปัญญาให้สมกับวัย โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน
เข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตาม
ความต้องการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ
ส่งเสริม และสนับสนุนให้จัดการศึกษาร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อให้มีคุณภาพ
และมาตรฐานสากล ทั้งนี้ การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคน
ดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน และมีความ
รับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยรัฐต้อง
สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาแก่ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ซึ่งได้ดำเนินการ
ในรูปของการจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์
(มาตรา ๕๔)

๔.๒ ต้องอนุรักษ์ฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ (มาตรา
๕๗)

- ๔.๓ พึงส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปะต่าง ๆ ให้เกิดการพัฒนางานองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและความสามารถของคนในชาติ (มาตรา ๖๙)
- ๔.๔ พึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคม ตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจอย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย (มาตรา ๗๐)
- ๔.๕ พึงส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ทั้งเรื่องการจัดที่อยู่ การสร้างสุขภาพ ตลอดจนพัฒนาด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ นอกจากนี้รัฐต้องให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและได้รับการคุ้มครอง รวมทั้งการบำบัด พิ้นฟูและเยียวยา ทั้งนี้ การจัดสรรงบประมาณจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ วัย และสภาพบุคคล เพื่อความเป็นธรรม (มาตรา ๗๑)
- ๑.๔.๕ การปฏิรูปด้านการศึกษาที่คำนึงถึงการพัฒนาตั้งแต่ระดับเด็กเล็ก ทั้งร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างสมวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทั้งยังให้มีการจัดตั้งกองทุน มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบอาชีพครู และอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด โดยให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ ในการปฏิรูปด้านการศึกษาดังกล่าวให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระ ศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีภายใน ๒ ปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง (มาตรา ๒๕๘ และ ๒๖๑)

๑.๕ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะด้าน

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติซึ่งมุ่งเสริมสร้างฐานรากความมั่นคงและเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมสันติสุข เพื่อสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินไป

ได้อย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่การฟื้นคืนความสมานฉันท์ของคนในชาติ และสร้างภูมิคุ้มกันของสังคม ในทุกระดับ ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากจะเป็น แกนหลักในการเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศแล้ว ในการแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่หรือกลุ่ม ต่าง ๆ ยังได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะด้านอีกด้วย ดังนี้

๑.๕.๑ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติมีกรอบแนวคิดหลักที่คำนึงถึงผลประโยชน์ แห่งชาติ คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ในสังคมไทย โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ “ภาษา” คือ ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความรัก ความ ภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย และเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง โดยมีแนวทางหรือการดำเนินการ ที่ส่งเสริมค่านิยมที่ดีของสังคมไทย การสืบสานวัฒนธรรม การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และการยอมรับความคิด ความเชื่อ อัตลักษณ์ วิถีชีวิต ภาษา และ วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงเฉพาะด้านกำหนดขึ้นภายใต้กรอบทิศทางตามนโยบาย ความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบทางยุทธศาสตร์สำหรับประเด็นความมั่นคงที่มีความสำคัญ โดยมียุทธศาสตร์ฯ ที่ให้ความสำคัญกับ “ภาษา” “การเคารพความแตกต่างหลากหลาย” และ “สิทธิมนุษยชน” อย่างชัดเจน ได้แก่

๑.๕.๒.๑ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒

เป็นนโยบายฉบับใหม่ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มี กรอบแนวคิดในการบริหารจัดการบนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นต้นทุนทางปัญญาที่ หลากหลายในการนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ และยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ธรรมะและเคารพในกติการะหว่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สังคมไทยและ สังคมในพื้นที่ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม และรับผิดชอบ ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพัฒนาศักยภาพของคน สังคม และเศรษฐกิจ ที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความเสมอภาค มีภาวะ ทางสังคมจิตวิทยาที่เหมาะสมและเข้มแข็ง ให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ น่าท่องเที่ยว และน่าลงทุน โดย

- (๑) ส่งเสริมคุณค่าและการยอมรับการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม อย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรี และเท่าเทียมกัน โดยเคารพคุณค่าของทุกศาสนาและ ชาติพันธุ์ ให้ความสำคัญกับภาษาวัฒนธรรมและการศึกษาของท้องถิ่น
- (๒) พัฒนาศักยภาพของคนในสังคม โดยเร่งรัดการจัดการและการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในทุกระดับให้สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของ

พื้นที่อย่างแท้จริง

- (ก) ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษามลายูถิ่น ภาษาอาหรับ และภาษาต่างประเทศที่สำคัญ โดยดำเนินการในทุกระดับการศึกษาให้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ การสื่อสาร และโอกาสในการพัฒนาทุกด้าน รวมทั้งเพิ่มศักยภาพสำคัญ ในการเตรียมความพร้อมรองรับการติดต่อสื่อสารและการเชื่อมสัมพันธ์กับโลกมลายูในบริบทของประชาคมอาเซียน รวมทั้งภาษาอาหรับซึ่งเป็นจุดแข็งในพื้นที่ และเป็นการเชื่อมสัมพันธ์กับโลกอาหรับ

๑.๕.๒.๒ ยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

เพื่อแก้ปัญหากลุ่มประชากรจากภายนอกประเทศที่หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปัญหาสถานะบุคคลไม่ชัดเจน ประกอบด้วย ๑) ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานและกลับประเทศต้นทางไม่ได้ ๒) แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง และ ๓) สัญชาติ (พม่า ลาว และกัมพูชา) ได้กำหนดให้การจัดการปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทยโดยครอบคลุมสิทธิด้านต่าง ๆ ซึ่งจะมีความแตกต่างตามสถานะของบุคคล ได้แก่ สิทธิด้านการศึกษา สิทธิด้านการสาธารณสุข สิทธิในการเดินทาง สิทธิอื่น ๆ อาทิ สิทธิในการครอบครองสังหาริมทรัพย์

๑.๕.๒.๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ

(พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๔)

ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนและชุมชนซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่ง โดยมุ่งให้การศึกษาของประชาชนสามารถสื่อสาร อ่าน และเขียนภาษาไทย การได้รับการส่งเสริมอาชีพ และบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐาน

๑.๖ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วิวัฒนาการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) มีแนวคิดการพัฒนาที่มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการฟื้นฟูและการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพส่งผลให้การพัฒนาประเทศที่ผ่านมามีบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับสูง รายได้ต่อหัวของคนไทยเพิ่มขึ้น สัดส่วนคนยากจนของประเทศลดลง ฐานะการเงินการคลังของประเทศมีความมั่นคงและได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากนานาประเทศ ส่วนการลงทุนของภาครัฐในด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมโดยต่อเนื่องนั้น ได้ทำให้คนไทยมีรายได้ ฐานะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม จากการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งในด้านรายได้ การเติบโต

ดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานความไม่สมดุลของการพัฒนา กล่าวคือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการพัฒนาระหว่างภาคีระหว่างชนบทกับเมือง และระหว่างกลุ่มคนในสังคม คนไทยและสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น การพัฒนาที่ไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนและการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมองข้ามการพัฒนาคุณค่าของความเป็นคน ละเลยภูมิปัญญาและวิถีชีวิตความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย อาจส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

การพัฒนาในระยะ ๕ ปีต่อมาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๕) ได้ปรับแนวคิดและกระบวนทัศน์ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม ช่วยแก้ปัญหาการพัฒนาที่ขาดความสมดุลคือ “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” และเพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะยาว แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ได้เริ่มต้นจากการเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่มสาขาอาชีพและภูมิภาคของประเทศเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวางตั้งแต่การเริ่มจัดทำแผน การปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นเศรษฐกิจ มาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผนจากการแยกส่วน มาเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการเพื่อให้เป็นแผนพัฒนาฯ ที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศอย่างแท้จริง ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ดังกล่าว จึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของคน โดยมีแนวทางในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้ศิลปวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความอ่อนโยนทางจิตใจ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบ อีกทั้งส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจที่จะอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมที่ดีงามและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นและนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐) ได้น้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการพัฒนาอย่างมี “ดุลยภาพ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า สามารถพึ่งตนเองและก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ นี้ได้ให้ความสำคัญกับภาษาและวัฒนธรรม โดยกำหนดเป็นแนวทางภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ในการสนับสนุนบทบาทชุมชน ธุรกิจเอกชน สถาบันต่าง ๆ ในสังคมและสื่อมวลชนในการทำ บำรุง และพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเชิดชูเอกลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง การรณรงค์แต่งกายประจำชาติและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติ และท้องถิ่น อีกทั้งส่งเสริมการวิจัย การรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในทุกพื้นที่อย่างเป็นระบบ และเลือกสรรวัฒนธรรมสากลและวัฒนธรรมไทยที่ดีงามมาผสมผสาน เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๕) มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

(Green and Happiness Society)” คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ทั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน ตลอดจนส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) มุ่งเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับประเด็นในด้านภาษาและวัฒนธรรมนั้น ได้กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนไว้ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม การส่งเสริมการใช้และการอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสมและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนการเรียนรู้อัตนวิสัยทัศน์ และสร้าง ความเข้าใจในวิถีชีวิตของคนในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน การเตรียมความพร้อมคนไทยในการรับประโยชน์และลดผลกระทบที่จะเข้ามาพร้อมกับการเข้าออกของแรงงานอย่างเสรี สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกย่องทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษา รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย นอกจากนี้ ภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ยังได้กำหนดมาตรการสนับสนุนการยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน ทักษะด้านภาษาและความรอบรู้ด้านภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานในภูมิภาคอาเซียน ควบคู่กับการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศด้วย

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) มุ่งเน้นการพัฒนาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญาพื้นฐานในการกำกับทิศทางการพัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างมีดุลยภาพ คำนึงถึงการวางรากฐานการพัฒนาในระยะยาว คนในชาติจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตสำนึกคำนึงถึงประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ รวมถึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนสำคัญในการขับเคลื่อนแผนฯ และกลไกที่เกี่ยวข้องกับการใช้องค์ความรู้ เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่สังคมที่ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ได้ในอนาคต ทั้งนี้ ได้ให้

ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยเฉพาะมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี และมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

๑.๗ กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ เห็นชอบให้มีการจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว และเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ได้แก่

- (๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มุ่งสร้างเสถียรภาพภายในประเทศและช่วยลดและป้องกันภัยคุกคามจากภายนอก รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มประเทศอาเซียนและประชาคมโลกที่มีต่อประเทศไทย
- (๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยยกระดับผลิตภาพการผลิตและการใช้นวัตกรรมในการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน
- (๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนเพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทางกาย ใจ สติปัญญา มีความเป็นสากล มีทักษะการคิดวิเคราะห์ รู้คุณค่าความเป็นไทย
- (๔) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม มุ่งเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม
- (๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และมีความมั่นคงด้านน้ำ ตลอดจนพัฒนาไปสู่การเป็นสังคมสีเขียว

- (๖) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง กระจายภารกิจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเหมาะสม และมีธรรมาภิบาล

๒. สถานการณ์ทางภาษา

ถึงแม้ว่า “ภาษา” มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การบริการของรัฐ การติดต่อค้าขาย และความเข้าใจกันระหว่างคนที่มีวัฒนธรรมเดียวกันและต่างวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันภาษายังเป็นตัวบ่งชี้ชาติพันธุ์และเป็นสื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ที่สำคัญที่สุด การอนุรักษ์และพัฒนาภาษาประจำชาติและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทยควบคู่กันไปจึงเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดจนกติการะหว่างประเทศที่ว่าด้วยการให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิทางภาษา สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง รวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งประเทศไทยได้พยายามพัฒนาองค์ความรู้และได้ปฏิบัติการด้วยวิธีการอย่างหลากหลายเรื่อยมา อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาทบทวนสถานการณ์ของภาษาต่าง ๆ ในประเทศไทย ทำให้พบประเด็นที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ด้านภาษาของประเทศไทย ดังนี้

๒.๑ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาวะวิกฤติทางภาษา

ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มมีคุณค่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาเฉพาะในวิถีการดำรงชีวิตของกลุ่มชนที่สืบเนื่องกันมาเป็นร้อยเป็นพันปี ภาษาจึงเป็นทั้งระบบคิด ระบบความรู้ ความเข้าใจในโลกและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มชนแต่ละกลุ่ม ในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมสมัยใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านภาษาในสังคมไทยอย่างรวดเร็วจนทำให้มีปัญหาและเกิดวิกฤติ ดังนี้

๒.๑.๑ ปัญหาของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่ใช้ในการสื่อสารกันทั่วประเทศ ทั้งในระบบราชการ วงการสื่อสารมวลชน และระบบการศึกษา การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากความสามารถด้านภาษาไทยเป็นพื้นฐานการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ ตลอดจนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ซึ่งเป็น

ภาษาต่างประเทศต่อไป ภาษาไทยจึงมีความสำคัญในการสร้างความเข้าใจของคนในชาติ และเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันได้เกิดปัญหาขึ้นกับภาษาไทย คือ มีการใช้ภาษาไทยอย่างบกพร่องจนขาดประสิทธิภาพในการสื่อสาร ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ ดังนี้

- การเน้นการสอนไวยากรณ์และหลักภาษาให้แก่เด็กระดับประถมศึกษาไม่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ที่เริ่มต้นจากการเรียนรู้ทักษะการฟังและการพูดก่อนแล้วจึงเรียนรู้ทักษะการอ่านและการเขียน การให้เด็กประถมศึกษาเรียนไวยากรณ์ภาษาไทยจึงทำให้เด็กเบื่อ เกลียด และกลัวการเรียนวิชาภาษาไทย เมื่อภาษาไทยไม่เข้มแข็งก็ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกวิชาตกต่ำ รวมทั้งขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทั้งยังไม่มีแรงจูงใจหรือไม่มีความสนใจที่จะเรียนวิชาภาษาไทยในระดับที่สูงขึ้น
- การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ทางภาษาและชาติพันธุ์ควรใช้ภาษาแม่เชื่อมโยงในการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์และความแตกต่างของกลุ่มผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางภาษาและชาติพันธุ์ แต่การเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันยังขาดการเชื่อมโยงดังกล่าว จึงทำให้เด็กไทยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่มีปัญหาด้านพัฒนาการและความสามารถในการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอื่น ๆ และวิชาการอื่น ๆ เนื่องจากมีความยากลำบากในการเชื่อมโยงมโนทัศน์กับรูปภาษาของภาษาไทยโดยไม่ผ่านภาษาแม่ของตน ทั้งนี้ การเรียนรู้ภาษาของมนุษย์จะมีประสิทธิภาพสูงสุดควรเริ่มต้นจากการใช้ภาษาแม่สื่อสารได้ดีและมีประสิทธิภาพ แล้วจึงเชื่อมโยงไปสู่ภาษาที่ ๒ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ต่อไป ดังนั้น การใช้ภาษาไทยเพียงภาษาเดียวเป็นสื่อในการเรียนการสอนจึงทำให้การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร การปรับเปลี่ยนแนวความคิดการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน (Mother Tongue Based) จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งของการเรียนการสอนภาษาไทย อันนำไปสู่การพัฒนาสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็กที่สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้นำหรือผู้บริหารการศึกษาและผู้จัดหลักสูตรจำเป็นต้องปรับกระบวนการพัฒนาการพัฒนารเรียนการสอนภาษาไทยให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ อันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพการใช้ภาษาไทยของคนในชาติให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะหากทำงานตามรูปแบบและแนวทางเดิมก็จะได้ผลเหมือนเดิม คือ พัฒนาการทางภาษาของเด็กไทยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

๒.๑.๒ วิถีชีวิตของภาษาท้องถิ่น

สังคมไทยประกอบด้วยภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า ๗๐ ภาษา ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ แต่ปัจจุบันภาษาดังกล่าวอยู่ในภาวะวิกฤติด้วยสาเหตุต่อไปนี้

- อำนาจและความเจริญด้านการสื่อสารมวลชน ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต ทำให้ข้อมูลข่าวสารแพร่ขยายไปอย่างไร้พรมแดน เกิดการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ความบันเทิงโดยใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ทำให้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยอยู่ในภาวะถดถอย วิกฤต และอาจสูญสิ้นไป
- สภาพการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากโอกาสของอาชีพการงานมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการใช้ภาษาหลักได้แก่ ภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ และภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น
- การทำงานตามแหล่งงานนอกชุมชนทำให้มีการใช้ภาษาไทยมากขึ้นและใช้ภาษาท้องถิ่นน้อยลง
- การแต่งงานข้ามกลุ่มทำให้ความเข้มข้นของการใช้ภาษาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ลดลง โดยใช้แต่ภาษาของคู่สมรสหรือภาษาที่มีผู้ใช้กันมากในพื้นที่หรือใช้ภาษาไทยสื่อสารกัน
- การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการของรัฐจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการ ทำให้คนในท้องถิ่นนิยมใช้ภาษาไทยมากขึ้นและละทิ้งภาษาท้องถิ่นของตน
- การกำหนดให้ประชาชนใช้ภาษาไทยในทุกกิจกรรมของรัฐ ยกตัวอย่างเช่น ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน ในการสื่อสารมวลชน ส่งผลทำให้การใช้ภาษาท้องถิ่นลดลง และเยาวชนไม่เห็นความสำคัญของภาษาท้องถิ่นของตน ส่งผลให้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเลือนหายไป

ในปัจจุบันพบว่ามียังน้อยถึง ๑๕ ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในภาวะวิกฤติรุนแรงใกล้สูญ ได้แก่ ๑) ของ ๒) กะซอง ๓) ชัมเร ๔) ชูอง ๕) มลาบริ ๖) เกนชีว (ซาไก) ๗) ญีฮุกูร ๘) โโซ (ทะเว็ง) ๙) ลัวะ (ละเวือะ) ๑๐) ละว้า (ก่อง) ๑๑) อิมปี ๑๒) บิซู ๑๓) อูร์กละโวย ๑๔) มอเกลิ้น และ ๑๕) แสก ในจำนวนนี้มีถึง ๙ กลุ่ม เป็นภาษาตระกูลมอญ-เขมร ตระกูลออสโตร-เอเชียติก

ซึ่งเป็นตระกูลภาษาดั้งเดิมของดินแดนสุวรรณภูมิ โดยที่ภาษากะชอง ชัมเร และซุง มีโอกาสน้อยมากที่จะดำรงอยู่ได้และคงสูญสิ้นไปตามอายุขัยของผู้พูดสูงอายุที่มีอยู่ไม่กี่สิบคน

นอกจาก ๑๕ กลุ่มภาษาวิฤติใกล้สูญดังกล่าว ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ แม้กลุ่มขนาดใหญ่ก็ล้วนอยู่ในสถานะที่ไม่ปลอดภัย แสดงให้เห็นความถดถอย มีการเปลี่ยนแปลงในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน เช่น กลุ่มภาษาวิฤติตามแนวชายแดน ได้แก่ ภาษามอญ ภาษามลายูถิ่น ภาษาเขมรถิ่นไทย หรือแม้แต่ภาษาคำเมือง ภาษาไทยอีสาน ภาษาปักษ์ใต้ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้เป็นภาษากลางในแต่ละภูมิภาค ในปัจจุบันแม้ว่ายังคงมีพูดทั่วไปโดยใช้สำเนียงท้องถิ่น แต่คำศัพท์และลักษณะทางไวยากรณ์จำนวนมากเปลี่ยนเป็นแบบภาษาไทย

๒.๒ ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ สิทธิมนุษยชน และสิทธิทางภาษา

เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งภาษาอยู่ในภาวะวิฤตินั้น โดยทั่วไปกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอยู่ในสภาพอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและในกลุ่มของตน เยาวชนส่วนใหญ่ละทิ้งมรดกทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ในขณะที่เดียวกันก็ยังไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จทางการศึกษาตามที่ต้องการ ในระบบโรงเรียน ขาดอนาคตและเส้นทางเดินที่ชัดเจน ขาดความมั่นคงทั้งด้านสถานภาพทางสังคม วัฒนธรรมและคุณภาพชีวิตซึ่งในสายตาของคนทั่วไปมักจะมองว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่พัฒนาได้ยาก เป็นชุมชนล้าหลัง ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เล็ก ๆ จึงค่อย ๆ สูญสลายไป กลุ่มคนดังกล่าวเปลี่ยนไปพูดภาษาหลักเพื่อปรับตัวเข้ากับสังคมใหญ่ภายนอกซึ่งบางส่วนก็ประสบความสำเร็จ แต่จำนวนมากก็ยังไม่สามารถปรับตัวได้ หรือยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก นอกจากปัญหาข้างต้นแล้วยังมีปัญหาวิฤติด้านอัตลักษณ์และจิตวิญญาณ อันเนื่องมาจากมีความแตกต่างทางภาษา และวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก นำไปสู่ความไม่เข้าใจระหว่งคนในพื้นที่และคนต่างพื้นที่ กลุ่มคนไทยดังกล่าวยังไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ จึงมีปัญหาด้านการศึกษา และการเรียนรู้ซึ่งสื่อสารผ่านภาษาไทย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์ นำไปสู่การขาดความเท่าเทียมในการดำรงชีวิต การที่ภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เป็นที่ยอมรับ ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานของรัฐ บางครั้งก่อให้เกิดปัญหาการต่อต้านอย่างรุนแรงจนควบคุมได้ยาก จึงกล่าวได้ว่า ความไม่มั่นคงทางภาษานำไปสู่ปัญหาด้านการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต ตลอดจนความมั่นคงภายในประเทศ

ในแง่ของปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะสิทธิทางภาษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์การสากลด้านสิทธิมนุษยชนยืนยันว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และคนพิการมีสิทธิทางภาษาและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยสามารถใช้ภาษาของตน ทั้งในบ้าน ในชุมชนของตน และในที่สาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งสามารถใช้ภาษาของตนในการจัดระบบการศึกษาแก่เยาวชน ปัจจุบันมีผลงานวิจัยจากประเทศต่าง ๆ ที่พิสูจน์และสนับสนุนประโยชน์ของการใช้ภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษา

แรกเป็นสื่อในการศึกษาเบื้องต้นและเชื่อมโยงเข้าสู่ภาษาราชการหรือภาษาประจำชาติเพื่อนำไปสู่
สาระความรู้และสังคมต่อไป สหประชาชาติได้มีการเฉลิมฉลองวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็น
วันภาษาแม่ (International Mother Language Day) ซึ่งภาษาท้องถิ่นของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ได้
รับการยกย่องและเห็นความสำคัญ ดังที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นปี
สากลของภาษา (International Year of Languages)

๒.๓ การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเพื่อเศรษฐกิจและการงานอาชีพ รวมทั้งภาษาเพื่อผู้แสวงหางานทำ

ภาษาเพื่อเศรษฐกิจและการงานอาชีพจัดแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มภาษาตะวันตก เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน (๒) กลุ่มภาษาตะวันออกและตะวันออกกลาง เช่น ภาษา
จีน ญี่ปุ่น เกาหลี อาหรับ (๓) กลุ่มภาษาประเทศเพื่อนบ้าน เมียนมา มาเลเซีย เวียดนาม กัมพูชา

ปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน
เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ
การสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งมีส่วนช่วยพัฒนาผู้เรียน
ให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น ได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียมประเพณี มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และสามารถใช้อย่างเหมาะสม
เพื่อการสื่อสาร ตลอดจนเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขวางขึ้น ทั้งนี้ ได้มีการกำหนด
ให้ผู้เรียนได้เรียนภาษาต่างประเทศตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ส่วน
ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศ
เพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้
ตามความเหมาะสม

สำหรับภาษาเพื่อผู้แสวงหางานทำ ทั้งที่เป็นชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อ
ประกอบอาชีพหรือพักอาศัย และชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศและมีความประสงค์จะ
เข้ามาในประเทศไทยเพื่อประกอบอาชีพ ควรจะต้องเรียนรู้ภาษาไทย โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย
เพื่อการติดต่อสื่อสาร ทั้งในการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสิทธิขั้น
พื้นฐานที่พึงได้รับ ตลอดจนการประกอบสัมมาอาชีพ

๒.๔ ความจำเป็นด้านการแปล การล่าม ล่ามภาษามือ และการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็น

๒.๔.๑ ความจำเป็นด้านการแปล การล่าม ล่ามภาษามือ

การแปล การล่าม และล่ามภาษามือสำหรับคนพิการทางการได้ยิน เป็นทักษะ
ทางการสื่อสารขั้นสูงที่รวมการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนไว้ด้วยกัน ประวัติศาสตร์ของ

การแปลบ่งบอกว่า มนุษย์ใช้การแปลในการติดต่อสื่อสารกับผู้คนต่างภาษาในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อจรรโลงรักษาความเชื่อ ความคิด ความรู้ประสบการณ์ จารีตประเพณี ถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงข้ามภาษา การแปล ล่าม และล่ามภาษามือมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในโลกยุคสังคมข้อมูลข่าวสารที่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันมากขึ้น ดังนั้น การแปลและการล่ามจึงเป็นเครื่องมือหรือช่องทางที่จะช่วยลดอุปสรรคของความแตกต่างด้านภาษา

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีการใช้ภาษาหลากหลายเป็นอย่างมาก การสื่อสารข้ามภาษาผ่านทาง การแปล การล่าม และล่ามภาษามือจึงมีความสำคัญทั้งระดับพหุภาษาภายในประเทศและพหุภาษาข้ามประเทศ เนื่องจากฐานเศรษฐกิจประเทศไทยปัจจุบันสร้างรายได้จำนวนมากจากการติดต่อและการค้าสากลระหว่างประเทศและการแลกเปลี่ยนค้าขายตามชายแดนที่ต้องอาศัยบริบทและวัฒนธรรมข้ามภาษา ตลอดจนการใช้แรงงานพหุภาษา มูลค่าที่เกิดจากการแปล ล่าม และล่ามภาษามือ นอกเหนืองานแปลและล่ามที่เป็นอาชีพแล้ว จึงยังแฝงอยู่ในกิจกรรมดังกล่าวเป็นจำนวนมากและมีมูลค่ามหาศาล อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังประสบปัญหาด้านการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ ดังนี้

- (๑) ขาดแคลนนักแปล ล่ามอาชีพ และล่ามภาษามืออาชีพเพื่อการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการค้าและการบริการสากล
- (๒) ขาดหน่วยงานที่สนับสนุนพัฒนา รับผิดชอบ ตรวจสอบดูแล คุ้มครองให้ ผู้บริการและผู้ใช้บริการ ตลอดจนสาธารณชนที่บริโภคข้อมูลจากการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ
- (๓) ขาดหน่วยงานให้บริการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ ซึ่งจัดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะด้านกฎหมาย สาธารณสุข และภาษาใช้งาน

๒.๔.๒ การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็น

สำหรับคนพิการทางการเห็นที่ใช้อักษรเบรลล์เป็นช่องทางหลักในการเรียนรู้ทางด้านภาษาและการสื่อสารซึ่งเทียบได้กับการเรียนรู้ภาษาไทย หรือภาษาอื่น ๆ โดยผ่านการใช้อักษรไทย หรืออักษรอื่น ๆ ของคนทั่วไป ดังนั้น การอ่านและเขียนอักษรเบรลล์ให้ถูกต้องตามหลักภาษาจึงมีความสำคัญและเป็นรากฐานสำคัญของการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการทางการเห็น เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตประจำวัน แต่ด้วยการพัฒนาทักษะทางภาษาขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและความสามารถในการเห็น ดังนั้น ความบกพร่องทางการเห็นจึงส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและการใช้ภาษาของคนพิการทางการเห็น อย่างไรก็ตาม คนพิการทางการเห็นทั่วไปสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้ทัดเทียมบุคคลที่มีการเห็นปกติ หากได้รับการส่งเสริมการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม ในปัจจุบันการดำเนินงานยังประสบปัญหาสำคัญดังนี้

- (๑) สังคมยังขาดความรู้และความเข้าใจในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการทางการ

เห็นเข้าถึงข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ได้

- (๒) ขาดนโยบายในการส่งเสริมศักยภาพในการใช้ภาษา การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ของคนพิการทางการเห็น
- (๓) อุปกรณ์และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือคนพิการทางการเห็น ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูล ส่วนใหญ่ผลิตจากต่างประเทศและมี ราคาแพง

ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างและพัฒนามาตรฐานและคุณภาพของการ แพลตฟอร์ม และล่ามภาษามือ ตลอดจนการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของคนพิการทางการเห็น เพื่อ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพและเท่าเทียม

๒.๕ ความมั่นคงของชาติในมิติใหม่

นับแต่สิ้นสุดยุคสงครามเย็น “ความมั่นคง” มีพลวัตสูงและมีความยุ่งยาก สลับ ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีความหลากหลายและความขัดแย้งรุนแรงรูปแบบ ใหม่ ๆ ภายใต้บริบทความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว “ความมั่นคง” มีความหมายกว้างขวางมากกว่า การให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยหรือเรื่องบูรณภาพแห่งดินแดน แต่ขยายความครอบคลุมไป ถึง “ความมั่นคงของประชาชน” แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงจึงได้มีการพัฒนาเพื่อให้ทันต่อสภาพ แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและการใช้มุมมองแก้ไขปัญหาที่หลากหลายมากขึ้น กล่าวคือ ได้เริ่มใช้ แนวคิด “ความมั่นคงแห่งชาติในมิติใหม่” ซึ่งมีกรอบความคิดแบบสันติวิธีที่ยอมรับสังคมแบบพหุ วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขบนพื้นฐานของการยอมรับความจริง เคารพศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ที่เท่าเทียมกัน มีทัศนคติที่ดีต่อกัน และตระหนักในคุณค่าความหลากหลายของความคิด วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นสมาชิกรัฐชาติ โดยปรากฏอย่างชัดเจนในนโยบาย ความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒ มีจุดเด่นที่สำคัญ คือ เป็น นโยบายที่ให้ความสำคัญกับการเคารพและยอมรับการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างหลากหลายทาง วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี โดยสันติสุข เป็นต้นทุนทางสังคม เพื่อนำไปสู่ความมีเอกภาพของคนในชาติ รวมทั้งการให้ความสำคัญในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่ เท่าเทียมกัน เพื่อเป็นพลังหลักในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ ด้านความมั่นคงในระยะต่อมาได้ใช้ “ความมั่นคงแห่งชาติในมิติใหม่” ที่มีกรอบความคิดสันติวิธีเป็น ส่วนสำคัญของหลักการพื้นฐาน การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องดังที่ปรากฏใน นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) และนโยบายการ บริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๒

“ความมั่นคงของชาติในมิติใหม่” ซึ่งใช้กรอบความคิดแบบสันติวิธีที่ยอมรับสังคมแบบพหุ วัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทย จะเอื้อต่อนโยบายการส่งเสริมภาษาไทยควบคู่

กับภาษาท้องถิ่น เนื่องจากหัวใจของความมั่นคงของชาติ คือ ความรัก ความสามัคคี และการผนึกกำลังร่วมกันของคนในชาติ รวมทั้งการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข การยอมรับว่าสังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศาสนา ภาษาและชาติพันธุ์ โดยทุกคนมีความภูมิใจในศักดิ์ศรี อัตลักษณ์ท้องถิ่นและมีเกียรติเสมอกัน นับเป็นต้นทุนที่เป็นจุดแข็งของความมั่นคงในชาติสืบไป

ประเด็นท้าทายในการพัฒนาภาษาของประเทศในภาพรวม
ประกอบด้วย การขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การยอมรับ
การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติสุขและยั่งยืนทั้งในและระหว่างประเทศ
และการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของคนในชาติ
โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน

บทที่ ๔

ข้อค้นพบ และประเด็นความท้าทาย

ในการพัฒนาด้านภาษาในประเทศไทย

ผู้ช่วยตระหนักในบทบาทและความสำคัญของภาษา ซึ่งนับว่าเป็นกลไกหลักประการหนึ่งของ การพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ การดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จตาม นโยบายภาษาแห่งชาติจึงมีความสำคัญยิ่ง อย่างไรก็ตามจากการศึกษาทบทวนบริบทและแนวทาง พัฒนาด้านภาษานั้น ทำให้เห็นข้อค้นพบและประเด็นความท้าทายต่าง ๆ ของสังคมไทยในด้านที่ เชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านภาษาในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ ของการพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ สามารถสรุปเป็นประเด็นท้าทายทั้งในภาพ รวมและประเด็นท้าทายของแต่ละกลุ่มเป้าหมายซึ่งจะนำไปกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ในการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาในบทต่อไป รายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

๑. ประเด็นท้าทายในภาพรวม

๑.๑ การขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การยอมรับการเป็นสังคมพหุลักษณะ และมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และยั่งยืนทั้งในและระหว่างประเทศ

บริบทที่เกี่ยวข้อง : ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จใน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ สังคมไทยปัจจุบันยังคงเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มคนในชาติอยู่เนือง ๆ โดยเฉพาะในช่วง

สงครามเย็นที่ประเทศไทยมุ่งสร้างความเป็นชาตินิยมจนละเลยความเป็นพหุวัฒนธรรมและมุ่งสร้างชาติไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำแตกต่างอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ อันเป็นรากเหง้าของความขัดแย้งแตกแยกที่นำไปสู่ความรุนแรงที่เกิดขึ้นสังคมไทย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม และกติการะหว่างประเทศต่าง ๆ ผลักดันให้สังคมไทยตระหนักรู้และเริ่มยอมรับการดำรงอยู่ของกลุ่มคนทุกกลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมไทยพร้อมกันกับการยอมรับการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกที่พึงต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพ และสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันกรรุกรานและเอารัดเอาเปรียบทางการค้าและเศรษฐกิจ โดยการเข้าร่วมเป็นภาคีในกติการะหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: IESCR) ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่าง ๆ ของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนรวม ๑๑ ฉบับ ทั้งนี้ ได้มีการอนุวัติตามสนธิสัญญา/กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ๗ ฉบับจากทั้งสิ้น ๙ ฉบับ

พัฒนาการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนับตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ ถึงฉบับปัจจุบัน ได้สร้างความชัดเจนในการยอมรับสิทธิและเสรีภาพตลอดจนการมีส่วนร่วมของคนและชุมชน อันเป็นผลให้มีการปรับทิศทางของนโยบายและแผนในระดับชาติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยมีมาตรฐานสำคัญว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองความเสมอภาคตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันของบุคคล ยังผลให้มีการพัฒนากฎหมาย นโยบาย มาตรการในด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของกลุ่มคนในสังคมที่มุ่งสร้างสภาวะแวดล้อมสันติสุขบนพื้นฐานความมั่นคงของประชาชน อาทิ นโยบายการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ การตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๕ การพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติด้านการจัดการศึกษาถ้วนหน้าของประเทศไทย การจัดการเรียนการสอนในเรื่องสิทธิมนุษยชนเรื่องชาติพันธุ์ เช่น การจัดทำหลักสูตร การจัดทำข่าวสารข้อมูล เกี่ยวกับเรื่องชาติพันธุ์ โดยสื่อมวลชนองค์กรภาคเอกชน และองค์กรของชนเผ่า มีการศึกษาสภาพการณ์ในพื้นที่ทั้งด้านประวัติศาสตร์ สังคม สิ่งแวดล้อมและวางแนวทางเสริมสร้างความสมานฉันท์เสนอต่อรัฐบาลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดย คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ทั้งยังให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชน ชุมชนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม ดังปรากฏเรื่อยมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ถึงฉบับปัจจุบัน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ถึงฉบับปัจจุบัน

ข้อค้นพบ : การดำเนินงานที่ผ่านมาของสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่ายังอยู่ในระยะเริ่มต้นและขาดความเชื่อมโยงในแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ยังผลให้ในทางปฏิบัติของการดำเนินงานข้างต้น

นั้น สังคมไทยไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วน มีประสิทธิภาพ เป็นช่องว่างที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ซึ่งในความขัดแย้งบางสถานการณ์ได้แปลงเปลี่ยนไปสู่การใช้ความรุนแรงในสังคมอยู่เนือง ๆ และการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนในบางประการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ มิใช่แต่เพียงสะท้อนความอ่อนแอของภาครัฐ ซึ่งมีโครงสร้างการพัฒนาแบบรวมศูนย์อำนาจ หรือผู้บริหารนโยบายขาดความจริงจังในการแปลงนโยบายสู่แผนบริหารราชการ แผนปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเท่านั้น ยังสะท้อนให้เห็นว่าคนในกลุ่มสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มด้อยโอกาสเอง ก็ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในสิทธิของตนเอง สิทธิของชุมชนอีกด้วย

ทั้งนี้ หากพิจารณาในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม สังคมไทยประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย แต่ละชุมชนจึงมีวัฒนธรรมย่อยของตนเอง ในอดีตที่ผ่านมาโดยเฉพาะในห้วงของกระบวนการสร้างชาติที่ให้ความสำคัญในการสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ โดยการจัดระเบียบอำนาจรัฐที่มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจและการยึดค่านิยมและอัตลักษณ์ของส่วนกลางเป็นแบบแผนมาตรฐาน ซึ่งวิธีคิดดังกล่าวยังคงมีอิทธิพลต่อสังคมไทยกล่าวคือ สังคมไทยบางส่วนยังไม่เปิดกว้างต่อความแตกต่างหลากหลายทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ อาทิ การไม่ตระหนักถึงการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมกลุ่มย่อย เช่น กลุ่มคนพิการ ด้อยโอกาส ไม่ได้รับการส่งเสริมโอกาสในการดำรงชีวิตและพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ เพื่อให้เท่าเทียมกับคนทั่วไป ซึ่งการรวมให้มีลักษณะเพียงหนึ่งเดียวโดยไม่ได้ตระหนักและเข้าใจถึงความแตกต่างทางอัตลักษณ์และวัฒนธรรมนี้ ทำให้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมย่อยอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยกำลังจะเลือนหายไป จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสามารถเป็นต้นเหตุพื้นฐานที่นำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม หรือเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสันติสุขที่ยั่งยืนของสังคมได้เช่นกัน

ประเด็นความท้าทาย : การขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การยอมรับการเป็นสังคมพหุลักษณะและมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืนทั้งในและระหว่างประเทศ โดยคำนึงถึงวิธีการที่ทำให้คนในสังคมไทยเข้าใจและยอมรับถึงความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม การให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน การยอมรับว่ายังมีวัฒนธรรมย่อยอื่น ๆ ที่มีความสำคัญและสามารถดำรงอยู่ในสังคมเดียวกันได้โดยไม่มี ความขัดแย้งหรือมีอคติทางชาติพันธุ์ และจะทำอย่างไรที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมร่วมอื่น ๆ ให้อยู่สืบไป นอกจากนี้ การนำจุดแข็งของสังคมพหุลักษณะให้มาเป็นพลังที่สร้างสรรค์และทางเลือกของการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยยอมรับและเคารพความแตกต่างหลากหลายว่า เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจระหว่างชุมชน และลดความขัดแย้งที่อาจเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การใช้ความรุนแรงภายในสังคม ดังนั้น จึงต้องมีการเปิดพื้นที่ เปิดโอกาสทางสังคมให้ผู้คนที่มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย ได้รับการพัฒนาศักยภาพความสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมในสังคม เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมให้เข้มแข็ง

ที่จะมุ่งสู่เป้าหมายสำคัญคือทำให้สังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๑.๒ พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ของคนในชาติโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน

บริบทที่เกี่ยวข้อง : ในปัจจุบันสภาพสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อน รวมทั้งการที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ส่งผลให้ทุกประเทศจะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้คงขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศต่าง ๆ จะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์และปรับตัวอยู่เสมอเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีพลวัตร โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของประเทศที่พัฒนาแล้ว คือ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากการลงทุนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของคนในชาติจึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกภายในประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนรวดเร็วและซับซ้อนมาก

สอดคล้องกับปฏิญญาอินซอน (Incheon Declaration) ในการประชุมการศึกษาโลกระหว่างประเทศสมาชิกยูเนสโกทั้งหมด ๑๙๕ ประเทศที่เมืองอินซอน สาธารณรัฐเกาหลี เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีการประกาศปฏิญญาอินซอนเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาภายใน ค.ศ. ๒๐๓๐ ซึ่งมุ่งให้ทั่วโลกจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงการให้การศึกษาแก่ทุกคน (inclusive) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน และการศึกษาตลอดชีวิต

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนไทยที่พึงปรารถนา โดยพัฒนาให้คนไทยเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ ปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเป็นคนที่มีความสุข ตลอดจนเป็นคนดีมีคุณธรรม ยึดถือวัฒนธรรมที่ดีงาม และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี และมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ข้อค้นพบ :

๑.๒.๑ การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลนั้น จำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านสื่อที่เราเรียกว่า “ภาษา” เพราะภาษาเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่มาจากความรู้ของระบบประสาทและสมองที่ครอบคลุมหลายมิติของการเรียนรู้ ภาษาเป็นระบบคิดซึ่งก่อร่างมาจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน ภาษาจึงเป็นเครื่องมือการเก็บบันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ท้องถิ่น และภูมิปัญญาต่าง ๆ

ของแต่ละกลุ่มชน การเรียนรู้ภาษาที่มีคุณภาพนั้น ทุกคนควรจะได้รับการเรียนรู้ภาษา (Language Acquisition) อย่างเป็นธรรมชาติ ตามบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล ซึ่งก็คือ ภาษาแม่ (mother tongue) เพราะภาษาแม่คือภาษาที่ใช้ในบ้าน และในชุมชน เป็นภาษาที่เข้าใจและเข้าถึงจิตใจของคนในชุมชนได้มากที่สุด (ดังที่ เนลสัน แมนเดลา อดีตผู้นำของประเทศแอฟริกาใต้ ได้กล่าวไว้ว่า “ If you speak to a man in a language he understands that goes to his head but if you speak to him in his language that goes to his heart.”) ภาษาแม่จึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับการสื่อสารและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษา เช่น กระบวนการอ่านออกเขียนได้ที่ได้ผลที่สุดคือผ่านภาษาแม่ของเด็ก เนื่องจากไม่มีอุปสรรคด้านความไม่เข้าใจ และยังสามารถถ่ายโอนความรู้ ความเข้าใจไปสู่การเรียนรู้ภาษาที่ ๒ หรือภาษาไทย และส่งต่อสู่ภาษาสากลอื่น ๆ ต่อไป การเริ่มต้นการศึกษาด้วยภาษาท้องถิ่นที่เป็นภาษาแม่ของเด็ก เด็กจะไม่เครียด เพราะเด็กเข้าใจสิ่งที่ครูพูดครูสอน การเรียนการสอนสิ่งใหม่ที่เด็กต้องเรียนรู้ หากเด็กสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความรู้ท้องถิ่นที่มีพื้นฐานมาจากบ้านจะทำให้เด็กเรียนได้อย่างเข้าใจ สนุกสนาน นำไปสู่การคิดวิเคราะห์ อันเป็นการสร้างฐานที่มั่นคงและการพัฒนาสติปัญญาความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ สามารถเชื่อมโยงเข้าสู่การเรียนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะดีขึ้น ทำให้มีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงในสาขาที่ต้องการ และ/หรือหางานทำได้ตามความประสงค์ได้มากขึ้น ภาษาแม่ยังปรากฏอยู่ในทุกกลุ่มสังคมวัฒนธรรม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มวัฒนธรรมย่อยต่าง ๆ เช่น คนพิการทางการได้ยิน ก็ใช้ภาษาแม่เป็นภาษาแม่

๑.๒.๒ ธรรมชาติการรับภาษาของมนุษย์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้และพัฒนาภาษาของคน ๆ หนึ่ง เริ่มจากการเรียนรู้ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งเรียกว่าการรับภาษาที่หนึ่งหรือการรับภาษาแรก มีความสำคัญต่อธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ เนื่องจากธรรมชาติของการเรียนรู้ การใช้ภาษาของมนุษย์จะเริ่มที่ภาษาแม่โดยการฟังและการพูดก่อน จากนั้นจึงค่อยพัฒนาเป็นการอ่านและการเขียน ซึ่งเป็นการเสริมช่วยให้การพัฒนาภาษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาแม่ ซึ่งเป็นภาษาแรกให้มีความเข้มแข็ง แล้วจึงใช้ภาษาแม่เป็นสะพานเชื่อมภาษาแม่กับภาษาที่สอง โดยการเริ่มต้นเรียนรู้ภาษาของตนเองให้มีความเข้มแข็งและจัดการเรียนการสอนภาษาที่สองหลังจากที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาแม่สื่อสารได้ดีและมีประสิทธิภาพแล้ว นอกจากนี้ ภาษาแม่ที่เข้มแข็งมีผลต่อการพัฒนาสติปัญญาและความรู้ของเด็กในช่วงต้นของการเรียนรู้และทำความเข้าใจวิชาความรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ กล่าวได้ว่า การใช้ภาษาแม่สื่อสารได้ดีและมีประสิทธิภาพจะนำไปต่อยอดองค์ความรู้และภาษาอื่น ๆ รวมถึงการเรียนรู้และพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ต่อไป ทั้งการศึกษาในภาคบังคับ ในระดับสูง ตลอดจนการเรียนรู้ตามความสนใจ

๑.๒.๓ ผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศยืนยันตรงกันว่าการใช้ภาษาแม่เป็นสื่อในการ

เรียนรู้ (Learning) มีความสำคัญที่ส่งผลเชิงบวกต่อพัฒนาการการสื่อสารข้ามภาษาและการศึกษาองค์ความรู้อื่น ๆ เป็นอย่างมาก เช่น การเรียนภาษาแม่หรือภาษาที่ ๑ ที่เริ่มจากวัยของเด็กจะเป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งทำให้สามารถเรียนภาษาราชการหรือภาษาที่ ๒ ได้ดีขึ้น (Jim Cummins, ๒๐๐๐) และในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประชากรในส่วนต่าง ๆ ของโลก องค์การยูเนสโก (องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ) มีข้อเสนอให้นำภาษาแม่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยใน ค.ศ. ๑๙๕๐ ได้มีประกาศส่งเสริมให้มีการใช้ภาษาแม่ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในการศึกษา นอกจากนี้ในประเทศไทยได้มีการจัดทำ (ร่าง) ตัวชี้วัดรายเป้าประสงค์ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเป้าหมายที่ ๔ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุม เท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๑.๒.๔ ผลงานวิจัยเรื่อง “การยกเครื่องการศึกษาไทยสู่การศึกษาที่มีคุณภาพทั่วถึง” ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) พบว่า ถึงแม้ว่าเด็กไทยจะมีเวลาเรียนมากหากเปรียบเทียบกับเด็กในประเทศเพื่อนบ้าน แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่วัดจากผลสอบมาตรฐานทั้งในประเทศ คือ O-NET กลับพบว่ามีความเฉลียวฉลาดต่ำกว่าอย่างต่อเนื่อง และผลของ PISA หรือ Programme for international Student Assessment ซึ่งเป็นการทดสอบนานาชาติ ก็ยังพบอีกว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับท้าย ๆ และยิ่งน้อยกว่าประเทศเพื่อนบ้านมาก การเรียนการสอนเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังการพัฒนาของชาติต่อไป บ่อเกิดของปัญหาเหล่านี้มาจากการเรียนการสอน “ภาษา” ในประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการรับภาษาหรือการไม่ใช้ภาษาแม่เป็นฐานการเรียนรู้ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีภาษาที่ใช้อยู่ในกลุ่มคนต่าง ๆ ประมาณกว่า ๗๐ ภาษา กำหนดให้ภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการเป็นภาษาหลักในการจัดการเรียนการสอนให้คนทุกกลุ่มทั่วประเทศ โดยยังขาดการเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาษาไทยกับภาษาแม่ของผู้เรียน ยังผลให้การเรียนรู้ของเด็กเกิดข้อขัดข้องในกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเฉพาะในกลุ่มชาติพันธุ์ ทำให้ผู้เรียนอ่านเขียนภาษาไทยไม่คล่อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำในทุกรายวิชาที่เรียน และส่งผลต่อไปยังการเรียนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่ไม่สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในกลุ่มของคนพิการ เช่น คนพิการทางการได้ยินที่ใช้ภาษามือเป็นภาษาแม่ คนพิการทางการเห็นใช้อักษรเบรลล์เป็นเครื่องมือหลักในการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของคนพิการคือ ไม่ได้จัดการเรียนการสอนผ่านภาษามือสำหรับคนพิการทางการได้ยินหรือไม่ได้ใช้อักษรเบรลล์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของคนพิการทางการเห็นส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ประเด็นความท้าทาย : การให้ความสำคัญกับภาษาแม่ซึ่งเป็นภาษาแรกในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในชาติถือเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กให้เกิดการปรับตัวต่อการเรียนรู้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต หรือการที่จะพัฒนาไปสู่การเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อไป เพราะภาษาแม่เป็นรากฐานการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ ต่อยอดสู่องค์ความรู้แขนงอื่น ๆ เนื่องจากทักษะภาษาที่ดีทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถต่อยอดการเรียนรู้ข้ามภาษา วัฒนธรรม และวิทยาการอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการวางรากฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้เต็มศักยภาพ และมีความร่วมมือด้วยกัน

ทั้งนี้ นักการศึกษาควรได้ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว และมีการเตรียมความพร้อมครู โดยเฉพาะครูผู้สอนนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์

๒. ประเด็นท้าทายของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

๒.๑ ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้เป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์

บริบทที่เกี่ยวข้อง : ในการประเมินสถานการณ์ของกลุ่มนโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศพบว่า การใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องมีความสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย เพราะนอกจากจะเป็นภาษาประจำชาติและเป็นภาษากลางในการสื่อสารที่ทุกคนทุกกลุ่มที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยต้องเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในประเทศไทยแล้ว ยังพบอีกว่าความสามารถด้านภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้วิชาการอื่น ๆ เพราะจะทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนการเรียนรู้ภาษาหรือวิทยาการอื่น ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ ภาษาไทยยังเป็นภาษาที่ประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ให้ความสนใจและเรียนรู้มากขึ้นในปัจจุบัน

ข้อค้นพบ : สถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มผู้เรียนรู้ภาษาไทยซึ่งประกอบด้วยบุคคล ๔ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย (รวมทั้งคนพิการทางการเห็น) ซึ่งใช้ภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการเป็นภาษาแม่ (๒) กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแต่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการเป็นภาษาแม่ (๓) กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทยซึ่งใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ และ (๔) กลุ่มชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทยซึ่งมิได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ปรากฏดังนี้

๑) การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่มีให้กับผู้ใช้ภาษาไทยหลายกลุ่มในสังคม ปัจจุบันไม่มีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามศักยภาพความสามารถและความจำเป็นในการใช้ภาษาที่ไม่เหมือนกัน

๒) การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้เด็กและเยาวชนไทยปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการเป็นหลักในการเรียนการสอน โดยไม่ตระหนักถึงปัญหาในการเรียนรู้ของ

เด็กชาติพันธุ์และเด็กที่อยู่ตามชายแดนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการในชีวิตประจำวัน

๓) การศึกษาของไทยเน้นระบบการแข่งขันและการให้สอบผ่าน นักเรียนไทยส่วนมากจึงมีเป้าหมายในการเรียนภาษาไทยเพื่อให้สอบผ่านเท่านั้น ผู้ที่มีโอกาสจึงเรียนพิเศษและกวดวิชาอย่างเข้มข้น นักเรียนจึงไม่ต้องการเรียนเพื่อให้รู้และเข้าใจในเนื้อหาภาษาไทยอย่างแท้จริง

๔) หลักสูตรภาษาไทยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังกำหนดให้นักเรียนเรียนรู้ไวยากรณ์ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่ควรเน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาตามลำดับคือ ฟัง พูด อ่าน เขียน นอกจากนี้การพัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษาไทยยังมีน้อย

๕) ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งมีการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ เพื่อการสื่อสารทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค ทำให้ผู้เรียนละเลยการเรียนรู้ภาษาไทย โดยอาจจะไม่ได้ตระหนักว่าการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จถ้าภาษาแม่ของผู้เรียนยังไม่มั่นคง ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาของการไร้ราก ไม่รู้จักตนเอง ไม่อาจศึกษาวิชาความรู้อื่น ๆ และไม่อาจจะแก้ปัญหาพื้นฐานของชีวิตได้

๖) หลักสูตรการสอนภาษาไทยสำหรับคนต่างชาติปัจจุบัน เป็นหลักสูตรเฉพาะของผู้สอน/มหาวิทยาลัย ยังไม่มีหลักสูตรกลางที่เป็นมาตรฐาน

ประเด็นความท้าทาย : ประเด็นความท้าทายกลุ่มนโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศที่สำคัญก็คือ ควรได้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนภาษาไทยของประเทศให้สอดคล้องกับลำดับ/ขั้นตอนการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติของมนุษย์ และไม่เน้นการเรียนการสอนหลักไวยากรณ์ในระดับประถมศึกษา โดยควรเน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยที่เริ่มต้นจากการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งเป็นการเสริมช่วยให้การพัฒนาภาษาเป็นไปโดยรวดเร็ว นอกจากนี้ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยควรมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนภาษาไทยตามความจำเป็นและความต้องการของคนแต่ละกลุ่ม ซึ่งจากการรับฟังความคิดเห็นของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างเห็นตรงกันให้มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนภาษาไทยออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและใช้ภาษาไทยที่เป็นภาษาราชการเป็นภาษาแม่ (๒) กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยแต่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยที่เป็นภาษาราชการเป็นภาษาแม่ ประกอบด้วยผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาค เช่น ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นใต้ ผู้ใช้ภาษาชุมชนท้องถิ่น เช่น ภาษามลายูถิ่น ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษาโคราช ภาษากะเหรี่ยง ภาษามอญ และผู้ใช้ภาษาต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น เกาหลี มลายู เวียดนาม พม่า เขมร ลาว (๓) กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทยและใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ และ (๔) กลุ่มผู้ที่อาศัยอยู่นอกประเทศไทยและมีได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ทั้งนี้ การจัดระบบการเรียนการสอนภาษาไทยของทุกกลุ่มดังกล่าวต้องมีความเป็นเอกภาพและมาตรฐานเดียวกัน สิ่งสำคัญนอกจากนี้ คือการปรับทัศนคติให้ยอมรับความเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยมีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านภาษา ทั้งของ

ผู้บริหารการศึกษา ผู้ที่มีหน้าที่จัดหลักสูตรและการสอน และผู้สอนภาษาไทย ตลอดจนนักเรียนด้วย

๒.๒ รักษาและสืบทอดการใช้ภาษาท้องถิ่น ทั้งในชีวิตประจำวันและในระบบการศึกษา

บริบทที่เกี่ยวข้อง : ในการประเมินสถานการณ์ของกลุ่มนโยบายภาษาท้องถิ่นทั้งภาษาในตระกูลไทและตระกูลอื่น ๆ พบว่าเนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ (ภาคพื้นดิน) ซึ่งเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายของภาษาและชาติพันธุ์มากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ประเทศไทยจึงมีประชากรที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นลักษณะร่วมของประเทศในเอเชียอาคเนย์ โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษาแตกต่างกันอาศัยอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศจำนวนทั้งสิ้นกว่า ๗๐ กลุ่มภาษา ซึ่งแต่ละภาษานั้นเป็นภาษาท้องถิ่นที่เป็นภาษาแม่ของกลุ่มชนต่าง ๆ เหล่านั้น นับว่าสังคมไทยมีลักษณะเป็นสังคมพหุภาษาพหุวัฒนธรรม

ภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษาแม่ของกลุ่มชนในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศมีความสำคัญมากเพราะเป็นทั้งภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันในครอบครัวและในชุมชน ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เข้าถึงจิตวิญญาณของประชากรที่เป็นเจ้าของภาษาและยังเป็นแหล่งที่เก็บของความรู้ท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มชน เช่น อาหารและสมุนไพร ศิลปะประติมากรรมและงานฝีมือต่าง ๆ นิทาน เพลง บทกวี พิธีกรรม ประเพณี รวมทั้งความรู้และวิถีจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น พืช สัตว์ ดิน น้ำ ลม เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ มาแต่ดั้งเดิม ดังนั้น ภาษาท้องถิ่นจึงเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน และเป็นเครื่องมือสำคัญของการสื่อสารและการศึกษาที่มีพลังและเข้าถึงจิตใจของแต่ละกลุ่มชนอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการสังคมและชุมชน ประเทศไทยให้ความสำคัญกับภาษาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นดังปรากฏในนโยบายและแผนต่าง ๆ เช่น

- ๑) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติและนโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ความสำคัญกับการเคารพความแตกต่างหลากหลายของอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม โดยกำหนดให้เร่งรัดการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบและกระบวนการศึกษาในทุกระดับที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของพื้นที่อย่างแท้จริง และส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักควบคู่ไปกับภาษามลายู ภาษามลายูถิ่น และภาษาต่างประเทศที่สำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและพัฒนาทุกด้าน พร้อมกันกับเป็นศักยภาพสำคัญในการเตรียมความพร้อมรองรับการสื่อสารและสานสัมพันธ์กับโลกมลายูในบริบทของประชาคมอาเซียน รวมถึงส่งเสริมคุณค่าและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่
- ๒) นโยบายภาษาแห่งชาติ กำหนดนโยบายภาษาท้องถิ่นเป็นนโยบายภาษาหนึ่งใน ๖ กลุ่มของนโยบายภาษาแห่งชาติ และผลจากการประชุมชี้แนะ (Public Forum) เรื่องนโยบาย

ภาษาแห่งชาติ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศได้พบว่ามากกว่าร้อยละ ๙๐ ของผู้เข้าร่วมงานมีความเห็นพ้องในนโยบายด้านการดูแลรักษาภาษาท้องถิ่นและนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนสังคม และการศึกษา

- ๓) หน่วยงานภาครัฐของไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของภาษาท้องถิ่นและได้ดำเนินการส่งเสริมภาษาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘) ได้ประกาศขึ้นทะเบียนภาษาท้องถิ่น ๒๗ ภาษาเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้จัดทำโครงการทดลองสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นควบคู่กับภาษาไทยและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียมหาวิทยาลัยมหิดล ได้ดำเนินการส่งเสริมการศึกษาและการบำรุงรักษาความหลากหลายทางภาษา โดยการบันทึกองค์ความรู้และจัดเก็บไว้ในคลังข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้า การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาในภาวะวิกฤต การเสื่อมสลายของภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรม และการพัฒนาการศึกษาในระบบทวิภาษา-พหุภาษา โดยใช้ภาษาท้องถิ่นควบคู่กับภาษาไทย

ข้อค้นพบ : ข้อค้นพบที่สรุปได้จากสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มนโยบายภาษาท้องถิ่นทั้งภาษาในตระกูลไทและตระกูลอื่น ๆ พบว่า

- ๑) ภาษาท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ในประเทศและสร้างความเข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากภาษาท้องถิ่นที่ใช้อยู่ในสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันหรือคล้ายคลึงกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้สามารถเรียนรู้ข้ามสังคมวัฒนธรรมผ่านภาษาได้โดยง่าย อันส่งผลดีต่อการสร้างความสัมพันธ์และโอกาสในการติดต่อระหว่างกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านความมั่นคงทางสังคมวัฒนธรรมและสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทยได้
- ๒) คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นและในสังคมไทยไม่ให้ความสำคัญ ยอมรับ และเห็นประโยชน์ของภาษาท้องถิ่น ทำให้ขาดการอนุรักษ์ พัฒนา ดูแล ยกย่อง และส่งเสริมการใช้อย่างกว้างขวาง
- ๓) ปัจจุบันภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งกลุ่มภาษาขนาดเล็กและกลุ่มภาษาขนาดใหญ่กำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ จากความเจริญเติบโตของทุกพื้นที่ในสังคมไร้พรมแดน เนื่องจากอิทธิพลของการสื่อสารมวลชนในปัจจุบัน ยังผลให้คนไทยใช้ภาษาท้องถิ่นลดลง ทำให้ภาษาท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาคและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยกำลังอยู่ในภาวะถดถอยและอาจสูญหายไป สอดคล้องกับการคาดคะเนของ

นักภาษาศาสตร์หลายท่าน เช่น Krauss (ค.ศ. ๑๙๙๒) ที่ว่าหากไม่มีการดำเนินการอย่างใด ภายในศตวรรษนี้ ร้อยละ ๙๐ ของภาษาในโลกจะสูญสิ้นไป ในประเทศไทยปัจจุบันพบว่า มีภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างน้อยถึง ๑๕ ภาษาทั้งภาษาตระกูลไทและตระกูลภาษาอื่น ๆ อยู่ในภาวะวิกฤติรุนแรงใกล้สูญ หลายกลุ่มเป็นภาษาเก่าแก่ของดินแดนเอเชียอาคเนย์

- ๔) การเสื่อมถอยของภาษาท้องถิ่นยังผลให้ชุมชนและสังคมไทยสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่าง ๆ ที่ได้สะสมมานานนับร้อยนับพันปี
- ๕) ภาษาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีแต่การใช้ภาษาพูดโดยไม่มีภาษาเขียนที่เป็นระบบแบบแผน ส่งผลให้คนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับภาษาท้องถิ่น แต่ในความเป็นจริงภาษาพูดก็เป็นการถ่ายทอดระบบความคิดและความรู้ที่มีคุณค่าของท้องถิ่น สมควรที่จะเก็บรักษาไว้ นอกจากนี้ยังขาดการพัฒนาระบบเขียนให้กับภาษาท้องถิ่นเหล่านี้
- ๖) ภาษาท้องถิ่นบางภาษามีอักษรและระบบเขียนของตนเอง ซึ่งได้สร้างมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการบันทึกรวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้แต่ภาษาเขียนเหล่านี้มักเป็นภาษาโบราณ ยากแก่การเรียนรู้ ยังขาดผู้สนใจและผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญ
- ๗) คนจำนวนหนึ่งยังเข้าใจว่าการเสื่อมถอยและสูญหายของภาษาและวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่ในความเป็นจริงเกิดจากการขาดการสนับสนุนโดยผ่านระบบกฎหมาย นโยบายและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ
- ๘) การรณรงค์ขององค์การนานาชาติและวงวิชาการเพื่อการรักษาภาษาท้องถิ่นและนำมาใช้ประโยชน์ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและรับรู้ของคนโดยทั่วไป
- ๙) การขาดการศึกษาเชิงลึกในภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยและความไม่เข้าใจในภาษาของชนต่างวัฒนธรรมยังผลให้เกิดความเข้าใจผิดและความคลาดเคลื่อนในการสื่อความหมาย อีกทั้งทำให้องค์ความรู้ซึ่งเป็นมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมเลือนหายไป
- ๑๐) หน่วยงานภาครัฐยังขาดการนำงานวิจัยด้านภาษาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามบริบทของพื้นที่และชุมชน

ประเด็นความท้าทาย : ประเด็นความท้าทายกลุ่มนโยบายภาษาท้องถิ่นทั้งภาษาตระกูลไท

และภาษาตระกูลอื่น ได้แก่ การรักษาและสืบทอดการใช้ภาษาท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน การส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ในระบบการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในภูมิภาคของประเทศไทย การสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาของชุมชนและชาติให้คงอยู่สืบไป และการใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจกับประชากรในประเทศเพื่อนบ้าน อันนำไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเพิ่มศักยภาพการค้าระหว่างประเทศ อันนำไปสู่ความมั่นคงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศ

๒.๓ พัฒนาทักษะและความสามารถทางด้านภาษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

บริบทที่เกี่ยวข้อง : ในกลุ่มนโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้านและกลุ่มนโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือมีความชัดเจนในการใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษามือเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูล องค์ความรู้และการสื่อสารเพื่อให้เกิดความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมระหว่างภูมิภาค

สังคมไทยมีความตื่นตัวในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเมื่อเกิดข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระหว่างภูมิภาคของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ส่งผลให้ภาษาอังกฤษเป็นประเด็นที่ได้รับความสำคัญ นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) กำหนดเป้าหมายประการหนึ่งในการพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีทักษะและความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน โดยรวมถึงการมีทักษะภาษาต่างประเทศด้วย

การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงข้ามภาษาและวัฒนธรรมจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่งก็มีความสำคัญไม่แตกต่างกับการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารด้วยตนเอง การแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในโลกยุคสังคมข้อมูลข่าวสารที่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันมากขึ้น ดังนั้นการแปลและการล่ามจึงเป็นเครื่องมือหรือช่องทางสร้างความเข้าใจและทัศนคติระหว่างกันที่ถูกต้อง ช่วยลดอุปสรรคของความแตกต่างด้านภาษา ตลอดจนการติดต่อเชื่อมโยงกันทางธุรกิจที่ปัจจุบันรายได้ของรัฐจำนวนมากมาจากธุรกิจบริการ การท่องเที่ยว การประชุมสัมมนาและการติดต่อด้านการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการค้าขายตามแนวชายแดน ตลอดจนการใช้แรงงานของผู้แสวงหางานทำ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับบริบทและวัฒนธรรมข้ามภาษา มูลค่าของการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือ นอกเหนือจากงานแปลและงานล่ามที่เป็นอาชีพแล้วยังแฝงอยู่ในกิจกรรมดังกล่าวเป็นจำนวนมากและมีมูลค่ามหาศาลโดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ การแปล การทำงานล่าม

และล่ามภาษามือ เป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ทักษะทางการสื่อสารขั้นสูง ที่รวมทั้งการพูด การฟัง การอ่านและการเขียนไว้ด้วยกัน

ข้อมูลจากภาคธุรกิจและบริการของประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการบุคลากรที่มีทักษะด้านภาษาเพื่อมาเป็นบุคลากรสำคัญในกลุ่มนี้ดังนี้

- ๒.๓.๑ ข้อมูลผลการสำรวจของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทยมากที่สุดใน พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศมาเลเซีย ประเทศญี่ปุ่น
- ๒.๓.๒ ข้อมูลผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จดทะเบียน ๖,๕๓๕ ราย จาก ๑๐,๓๓๔ เว็บไซต์ ใน พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๕ มีอัตราการเจริญเติบโตประจำปีแบบมวลรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องร้อยละ ๒๕
- ๒.๓.๓ ข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขพบว่า ต้องการล่ามภาษาอังกฤษ จำนวน ๗๙๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๗ รองลงมาคือ ภาษาพม่า จำนวน ๘๘ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗.๑ ภาษาจีน จำนวน ๕๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๔.๓ และภาษากัมพูชา จำนวน ๑๖ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑.๒
- ๒.๓.๔ ข้อมูลของศาลยุติธรรมพบว่า มีความต้องการล่ามภาษาอังกฤษมากที่สุด [สำนักงานศาลยุติธรรม กองการต่างประเทศ (ต.ค. ๒๕๕๔-ก.ย. ๒๕๕๕)]
- ๒.๓.๕ ข้อมูลผลการสำรวจของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่า การให้บริการล่ามภาษามือของหน่วยจัดบริการในพื้นที่ ๗๗ จังหวัด ได้แก่ ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ๒๕๕๕ การประชุม สัมมนา หรือฝึกอบรมเป็นประเภทของงานบริการที่ได้บริการคนพิการทางการได้ยิน ได้รับบริการล่ามภาษามือจำนวน ๓,๒๘๖ คน และ ๔,๖๗๙ คน ตามลำดับ ซึ่งเป็นอันดับแรกเมื่อเทียบกับการให้บริการด้านอื่น

นอกจากนี้ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้มีประกาศเรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๓ ตอนพิเศษ ๓๕ ง เมื่อ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ หมวด ๑ มาตราการพื้นฐาน ข้อ ๕ ดังนี้

ข้อ ๕ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง เสียงบรรยายภาพ

และบริการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดในรายการที่ออกอากาศประเภทข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยผู้รับใบอนุญาตต้องจัดบริการดังกล่าวให้สอดคล้อง เหมาะสมกับรูปแบบของแต่ละรายการ โดยอย่างน้อยต้องมีสัดส่วน ดังนี้

- (๑) บริการล่ามภาษามืออย่างน้อยร้อยละ ๕ ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ ๙ ภายในระยะเวลาที่กำหนดในภาคผนวก ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่า ๖๐ นาทีต่อวัน
- (๒) บริการคำบรรยายแทนเสียงอย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ ๖๐ ภายในระยะเวลาที่กำหนดในภาคผนวก ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่า ๑๘๐ นาทีต่อวัน
- (๓) บริการเสียงบรรยายภาพอย่างน้อยร้อยละ ๕ ของสัดส่วนรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามประเภทการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต และต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นจนถึงร้อยละ ๑๐ ภายในระยะเวลาที่กำหนดในภาคผนวก ซึ่งเมื่อรวมเวลาที่จัดให้มีบริการดังกล่าวตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่น้อยกว่า ๖๐ นาทีต่อวัน

ข้อค้นพบ : ข้อค้นพบที่สรุปได้จากสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มนโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน และกลุ่มนโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่ามและล่ามภาษามือ พบว่า

๑) ปรากฏข้อมูลเชิงประจักษ์จากหลายสถาบันพบว่า ศักยภาพด้านการใช้ภาษาอังกฤษของประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีทักษะภาษาอังกฤษระดับต่ำมากดังนี้

- การจัดอันดับของ IMD World Competitive Yearbook 2012 พบว่าภาษาอังกฤษของประเทศไทยอยู่ในระดับที่มีความเสียเปรียบทั้งในด้านภาษาอังกฤษและความหลากหลายของภาษาที่ใช้ โดยยังไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเทียบกับประเทศซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง
- จากการจัดลำดับความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษของประเทศต่าง ๆ จำนวน

๕๔ ประเทศทั่วโลกที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ โดย สถาบัน English First (EF English Proficiency Index 2012 : EF EPI 2012) ใน ค.ศ. ๒๐๑๒ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ ๕๓ จาก ๕๔ ประเทศ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มี “ระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษต่ำมาก” ซึ่ง ๕ ลำดับสุดท้ายประกอบด้วยประเทศโคลัมเบีย ปานามา ซาอุดีอาระเบีย ไทย และลิเบีย

- เมื่อเทียบสัดส่วนการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของประเทศในอาเซียน ในรายงานของ IMD World Competitive Yearbook 2011 พบว่า คนไทยที่สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้มีเพียงร้อยละ ๑๐ เท่านั้น ซึ่งทำให้ไทยอยู่ในอันดับที่ ๕ จาก ๑๐ ประเทศ
- จากการสำรวจข้อมูลคะแนนทักษะภาษาอังกฤษจากการสอบ TOEFL ของบัณฑิตจากประเทศอาเซียน ของศูนย์ทดสอบทางวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๕๔๔ พบว่า สิงคโปร์กับฟิลิปปินส์เป็นสองชาติที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ๕๕๐ มาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนาม และกัมพูชา ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า ๕๐๐ ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยของบัณฑิตไทยได้ต่ำกว่า ๕๐๐ คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับบัณฑิตจากประเทศลาว

๒) สังคมไทยขาดความเข้าใจและความตระหนักถึงถึงความสำคัญของการแปล การล่าม และล่ามภาษามือว่าเป็นอาชีพที่สร้างความเข้าใจในสังคมพหุภาษาและเป็นอาชีพที่มีรายได้สูงและอยู่ในกลุ่มขาดแคลน เนื่องจากจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ นำรายได้เข้าประเทศ

๓) ขาดการบูรณาการด้านนโยบายและการผลักดันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีสภาวิชาชีพ เพื่อให้อาชีพการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือเป็นวิชาชีพที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานและคุณภาพ ได้รับการคุ้มครองและยอมรับอย่างแพร่หลาย

๔) ขาดแคลนนักแปล ล่ามและล่ามภาษามืออาชีพที่มีคุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานเพื่อการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการค้าและการบริการด้านภาษา

๕) ขาดหน่วยงานผลิตนักแปล ล่ามและล่ามภาษามือ และหน่วยงานให้บริการการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ตลอดจนการบริการรูปแบบใหม่ที่เข้าถึงง่ายและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งจัดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะด้านการศึกษา การสาธารณสุข การจ้างงาน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมทางสังคมและการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ

๖) ขาดความร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และเทคโนโลยี ในการพัฒนาการแปล ล่ามและล่ามภาษามือให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นปัญหาสำคัญ น่าจะเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศที่มักเน้นการเรียนรู้ไวยากรณ์มากกว่าการเน้นสมรรถนะทางการสื่อสาร จึงทำให้คนไทยสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศได้น้อย ประเทศไทยมักให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนสายวิทยาศาสตร์มากกว่าสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงมีการส่งเสริมสนับสนุนและลงทุนในการศึกษาด้านนี้น้อย อีกทั้งประชากรส่วนใหญ่ยังคงไม่สนใจการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ ๒-๓ ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบทางภาษามากมาย เนื่องจากมีคนหลากหลายกลุ่มอาศัยอยู่ในประเทศซึ่งมีภาษาที่สามารถเชื่อมโยงกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้านได้ เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทยซึ่งมีความเชื่อมโยงกับภาษาเขมรในกัมพูชา ภาษาถิ่นอีสานที่เชื่อมโยงกับภาษาลาว ภาษามลายูถิ่นที่เชื่อมโยงกับภาษามลายูในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน

ประเด็นความท้าทาย : ประเด็นความท้าทายกลุ่มนโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้านและกลุ่มนโยบายภาษาสำหรับการแปล ล่ามแปล และล่ามภาษามือ คือการให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถทางด้านภาษา เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของคนไทย โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษาซึ่งจะเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาชาติให้มั่นคงยั่งยืนต่อไป และการพัฒนาให้การแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือมีคุณภาพและมาตรฐาน

๒.๔ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร การดำรงชีวิต และรักษาสีทิวทัศน์พื้นฐานให้กับคนพิการ และผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย

บริบทที่เกี่ยวข้อง : กลุ่มคนที่มีข้อจำกัดด้านโอกาสและการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในสังคม คือกลุ่มผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย กลุ่มคนพิการทางการเห็นและกลุ่มคนพิการทางการได้ยิน พบว่า

ผู้แสวงหางานทำในประเทศไทยที่เข้ามาทดแทนแรงงานขาดแคลนบางประเภทเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานและช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในประเทศไทยนั้น พึงได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตประจำวันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ภาษา เพราะนอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองในด้านการคุ้มครองจากกฏกติกา/พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายต่าง ๆ ในประเทศ ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองแรงงาน การคุ้มครองสิทธิและกระบวนการยุติธรรม และการได้รับการบริการขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการจัดการศึกษาแล้ว ผู้ประกอบการที่รับผู้เข้ามาแสวงหางานทำเอง ก็ยังได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากความสามารถในการสื่อสารในการประกอบอาชีพของประชากรกลุ่มนี้ด้วย

คนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งเป็นคนกลุ่มหนึ่งในสังคมไทยนั้น พึงได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานโดยไม่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม แต่เนื่องจากมีรูปแบบการสื่อสารเฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของสังคม

ข้อค้นพบ : ข้อค้นพบที่สรุปได้จากสถานการณ์ปัจจุบันของกลุ่มนโยบายทั้ง ๒ กลุ่มดังกล่าว พบว่า

- ๑) การเข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทยของคนต่างด้าวในภาพรวมยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและกระจายไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเนื่องจากปัจจัยทางด้านสภาวะเศรษฐกิจและค่าเงินของประเทศไทยดีกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับภาวะการขาดแคลนแรงงานของไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือสะดวกขึ้น ทำให้จำนวนแรงงานต่างด้าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จะทำให้สภาพปัญหาในปัจจุบันขยายใหญ่ขึ้น ซึ่งความหลากหลายในการใช้ภาษาที่แตกต่างกันของผู้เข้ามาแสวงหางานทำส่งผลให้ประสบปัญหาในการสื่อสาร และความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน การที่ผู้เข้ามาแสวงหางานทำไม่เข้าใจภาษาไทย ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับ เสียโอกาสในการได้รับการบริการขั้นพื้นฐาน อาทิ การบริการด้านการศึกษา สาธารณสุข แรงงานถูกแสวงหาผลประโยชน์ จนเกิดเป็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน อีกทั้ง ผู้เข้ามาแสวงหางานส่วนใหญ่ขาดความสนใจในการเพิ่มความรู้และทักษะในการใช้ภาษาไทย และมีข้อจำกัดด้านเวลาสถานที่ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้แรงงานได้เรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานและพัฒนาศักยภาพในการทำงานด้วย
- ๒) ในกลุ่มคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน พบว่าครอบครัวคนพิการขาดความรู้/ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกที่พิการ ทำให้ขาดการส่งเสริมการพัฒนาภาษาและการสื่อสารที่เหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของลูก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว คนพิการทางการได้ยินมีภาษามือเป็นภาษาแม่เป็นของตนเอง ทั้งนี้ เพราะโดยธรรมชาติ มนุษย์จะพัฒนา “ภาษา” เพื่อการสื่อสารด้วยการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด ไม่ว่าจะ เป็นภาษามือของคนพิการทางการได้ยิน (คนหูหนวก คนหูตึง) หรือคนพิการทางการเห็น (คนตาบอด คนสายตาลี้นราง) ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้ทัดเทียมบุคคลที่มีการเห็นปกติ หากได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาผ่านอักษรเบรลล์ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าส่งผลให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และเอกชนมีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น อาทิ เว็บไซต์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้คนพิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมอ่านหน้าจอที่ช่วยในการอ่านข้อมูล

- ๓) การสื่อสารด้วยภาษามือไทยในชุมชนคนหูหนวกและในสถานศึกษาสำหรับคนหูหนวกมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะภาษามือไทยที่ใช้ในชุมชน ถึงแม้จะมีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามภูมิภาค สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของศาสตราจารย์เจมส์ วูดวอร์ด (Professor James Woodward) ที่ระบุว่าภาษามือของคนหูหนวกของแต่ละภาคมีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ส่วนลักษณะภาษามือไทยที่ใช้ในสถานศึกษาสำหรับคนหูหนวกหรือในโรงเรียนสอนคนหูหนวกนั้นค่อนข้างแตกต่างจากภาษามือไทยที่ใช้ในชุมชนคนหูหนวก
- ๔) ประชาชนทั่วไปยังมีเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อความสามารถของคนพิการ ขาดความรู้และข้อมูลในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อคนพิการ ซึ่งเป็นการปิดกั้นโอกาสคนพิการได้แสดงศักยภาพและเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา และการมีส่วนร่วมทางสังคม
- ๕) รัฐมีข้อจำกัดหรือขาดวิธีการที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้คนพิการ/ด้อยโอกาสได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

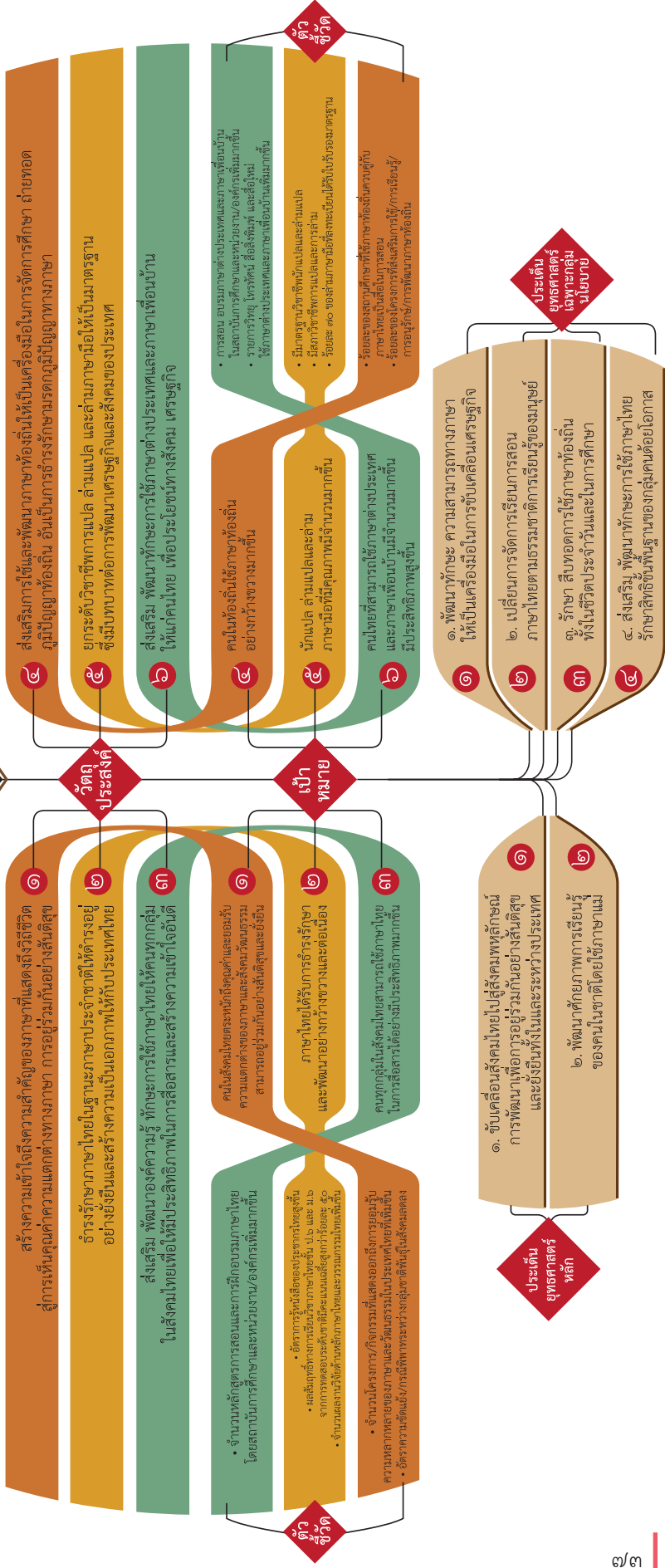
ประเด็นความท้าทาย : ประเด็นความท้าทายกลุ่มนโยบายผู้เข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทย และกลุ่มคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน คือทำอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานและการดำรงชีวิตตลอดจนรักษาสีตราชั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มคนด้อยโอกาสทั้ง ๒ กลุ่มนี้ได้

เจตนารมณ์

ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้สังคมไทย ส่งเสริมการเรียนรู้การใช้ภาษาไทย และการใช้ภาษาแม่เป็นฐานในการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ
ให้เอื้ออำนวยต่อการแข่งขันเพื่อให้คนไทยทุกคนมีศักยภาพและโอกาสในสังคมอย่างเท่าเทียม
ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปรองดอง และสามัคคีของคนในชาติ

วิสัยทัศน์

รู้ใช้รู้รักภาษาไทย เปิดใจรับสิทธิทางภาษา พัฒนาทักษะภาษา ระดับสากล สู่สังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน

แผนภูมิที่ ๓ แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

รู้ใช้-รู้รักภาษาไทย เปิดใจรับสิทธิทางภาษา พัฒนาทักษะภาษาระดับ
บ สากล สู่สังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน

บทที่ ๕

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านภาษาในประเทศไทย

ช่วยปัจจัยแวดล้อมและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้สามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ “ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศเพื่อการเข้าถึงข้อมูล องค์ความรู้ และการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดี ตลอดจนสร้างความมั่นคง และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจบนฐานของความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนเกื้อกูลกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยืดหลักสมดุล ยั่งยืน และมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และการนำไปสู่วิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ ดังนี้

๑. วิสัยทัศน์

“รู้ใช้-รู้รักษ์ภาษาไทย เปิดใจรับสิทธิทางภาษา พัฒนาทักษะภาษาระดับสากล คู่สังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน”

รู้ใช้-รู้รักษ์ภาษาไทย	เปิดใจรับสิทธิทางภาษา	พัฒนาทักษะภาษาระดับสากล
นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ	นโยบายภาษาท้องถิ่น ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ	นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน
	นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน	
นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย	นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ	
ยั่งยืน	มั่นคง	มีคุณค่า

แผนภูมิที่ ๔ กรอบการพัฒนาวิสัยทัศน์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๒.๑ วัตถุประสงค์

๒.๑.๑ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลาย นำไปสู่การเห็นคุณค่าและการยอมรับความแตกต่างทางภาษาและสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๒.๑.๒ เพื่อธำรงรักษาภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน และสร้างความเป็นเอกภาพให้กับประเทศไทย

๒.๑.๓ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้และทักษะการใช้ภาษาไทยให้แก่คนทุกกลุ่มในสังคมไทยเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการสื่อสารและสร้างความเข้าใจอันดี ทั้งนี้รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และชาวต่างชาติที่ต้องการเรียนรู้ภาษาไทย

๒.๑.๔ เพื่อส่งเสริมการใช้และพัฒนาภาษาท้องถิ่นให้เป็นเครื่องมือในการศึกษาและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เด็กและเยาวชน อันเป็นการธำรงรักษามรดกภูมิปัญญาทางภาษาและสังคมวัฒนธรรมของชุมชนและชาติให้คงอยู่

๒.๑.๕ เพื่อยกระดับวิชาชีพการแปล การล่าม และล่ามภาษามือให้เป็นมาตรฐาน และส่งเสริมให้มีบุคลากรที่มีคุณภาพและเพียงพอกับความต้องการ อันเป็นเครื่องมือช่วยลดอุปสรรคของความแตกต่างด้านภาษาและมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๒.๑.๖ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศและภาษาเพื่อนบ้านให้แก่คนไทย เพื่อประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจ อันเป็นการสร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๒ เป้าหมาย

๒.๒.๑ คนในสังคมไทยตระหนักถึงความสำคัญของภาษา เห็นคุณค่าและยอมรับความแตกต่างของภาษาและสังคมวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขและยั่งยืน

๒.๒.๒ ภาษาไทยได้รับการธำรงรักษาและพัฒนาอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

๒.๒.๓ คนทุกกลุ่มในสังคมไทยสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย คนพิการ ผู้ด้อยโอกาสทางภาษา และชาวต่างชาติที่ต้องการเรียนรู้ภาษาไทย

๒.๒.๔ คนในท้องถิ่นใช้ภาษาท้องถิ่นอย่างกว้างขวางมากขึ้นทั้งในชีวิตประจำวันและการศึกษา

๒.๒.๕ นักแปล และล่ามแปล มีมาตรฐานวิชาชีพ และล่ามภาษามือที่มีคุณภาพมีจำนวนมากขึ้น

๒.๒.๖ คนไทยที่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศและภาษาเพื่อนบ้านมีจำนวนมากขึ้น และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๒.๓ ตัวชี้วัด

๒.๓.๑ จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรมในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้น

๒.๓.๒ อัตราการรู้หนังสือของประชากรไทยสูงขึ้น

๒.๓.๓ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากการทดสอบระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ ๕๐

๒.๓.๔ จำนวนผลงานวิจัยด้านหลักภาษาไทยและวรรณกรรมไทยเพิ่มขึ้น

๒.๓.๕ จำนวนหลักสูตรและการฝึกอบรมภาษาไทยโดยสถาบันการศึกษาและหน่วยงาน/องค์กรเพิ่มมากขึ้นอัตราการรู้หนังสือของประชากรไทยสูงขึ้น

๒.๓.๖ ร้อยละของสถานศึกษาที่ใช้ภาษาท้องถิ่นควบคู่กับภาษาไทยเป็นสื่อในการสอนเพิ่มขึ้น

๒.๓.๗ ร้อยละของโครงการที่ส่งเสริมการใช้ การเรียนรู้ การอนุรักษ์ การพัฒนาภาษาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

๒.๓.๘ มีมาตรฐานวิชาชีพนักแปลและล่ามแปล

๒.๓.๙ มีสภาวิชาชีพการแปลและการล่าม

๒.๓.๑๐ ร้อยละ ๗๐ ของล่ามภาษามือที่ลงทะเบียนได้รับใบรับรองมาตรฐาน

๒.๓.๑๑ จำนวนการสอนหรืออบรมภาษาต่างประเทศและภาษาเพื่อนบ้านในสถาบันการศึกษาและหน่วยงาน/องค์กรเพิ่มมากขึ้น

๒.๓.๑๒ จำนวนรายการวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อใหม่ (new media) ที่ใช้ภาษาต่างประเทศและภาษาเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้น

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนานำมาจากประเด็นความท้าทายในการพัฒนาภาษาในประเทศไทยที่ค้นพบทั้งในภาพรวมและแต่ละกลุ่มเป้าหมายจากการศึกษาในบทที่ ๔ และนำมากำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน มีรายละเอียดในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๓.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์หลัก

๓.๑.๑ การขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การยอมรับการเป็นสังคมพหุลักษณะ และมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืน ทั้งในและระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม เพื่อขับเคลื่อนสังคมไทยสู่กระบวนการพัฒนาแบบสังคมประชาธิปไตยและการปฏิบัติตามกติกามาตรฐานสากลในเรื่องสิทธิมนุษยชน การนำจุดแข็งของสังคมไทยที่มีกลุ่มคนหลากหลายชาติพันธุ์รวมกันอยู่ในชาติ ถือเป็นพลังสร้างสรรค์และทางเลือกในการพัฒนาประเทศได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน หากได้มีการสร้างความเข้าใจในคุณลักษณะและความคิดที่แตกต่างกัน และสามารถนำมาเป็นพลังในการขับเคลื่อนสังคมไทยเพื่อประสานประโยชน์และลดความขัดแย้ง โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

(๑) เสริมสร้างทัศนคติ ความเข้าใจให้สังคมไทย เปิดกว้างต่อความแตกต่างหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นการแสดงความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีความคิด ความเชื่อ อัตลักษณ์และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่ความปรองดองและสมานฉันท์ โดยสร้างกระแสการยอมรับเรื่องสิทธิทางภาษา สิทธิมนุษยชน โดยการรณรงค์ สื่อสารและสร้างความตระหนักรู้เรื่องสิทธิทางภาษาให้กับสังคม/ชุมชน ประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงด้วยกิจกรรม/สื่อหลากหลายรูปแบบ อาทิ การจัดเวที ระดมความคิด การสัมมนา เป็นต้น

- (๒) พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและการบริหารจัดการที่มีมาตรการ แนวทางปฏิบัติ หรือแผนดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริม คุ่มครอง สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน สิทธิทางภาษา การมีส่วนร่วมของชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้คำนึงถึงพันธกรณีและกติการะหว่างประเทศควบคู่ไปกับกฎหมายหลักของประเทศ
- (๓) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิทางภาษาและวัฒนธรรม สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ชุมชนและสังคมให้กับกลุ่มสำคัญอย่างทั่วถึง ได้แก่ ผู้บริหารราชการ ผู้นำชุมชน สื่อมวลชน บุคลากรทางการศึกษา
- (๔) สนับสนุนการกระจายอำนาจและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ตระหนักและมีบทบาทในการอนุรักษ์ ดูแล และส่งเสริมภาษา วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการดูแล คุ่มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชากรในชุมชนของตน
- (๕) ส่งเสริมการจัดเวทีความร่วมมือ/เวทีสานเสวนา (Dialogue) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือและกระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาการใช้ “ภาษาไทย” ให้กับคนทุกกลุ่มสังคมอย่างมีมาตรฐาน และทั่วถึงเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการอยู่ร่วมกันและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน การเรียนรู้ “ภาษาไทย” เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ทำให้คนทุกกลุ่มที่อาศัยอยู่ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในชุมชนท้องถิ่น กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้อพยพที่เข้ามาแสวงหางานทำในประเทศไทย สามารถเรียนรู้ และเข้าถึงสังคมวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสิทธิอันพึงมีพึงได้ใน การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมการสอนภาษาไทยหรือภาษาราชการให้แก่คนทุกกลุ่มที่อาศัยอยู่ในสังคมไทย โดยจัดองค์ความรู้และส่งเสริมจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามลักษณะความจำเป็นและการใช้ประโยชน์ เพื่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิต โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม สภาพการทำงานที่แตกต่างกันและลดข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและบริการของรัฐที่จำเป็น รวมถึงการถูกแสวงประโยชน์ที่จะนำไปสู่ปัญหาการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- (๒) จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาไทย ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษา

ไทยและวัฒนธรรมไทยที่มีมาตรฐานเหมาะสมสำหรับกลุ่มคนต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพในการทำหน้าที่สอนและถ่ายทอดอย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างโอกาส สภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมให้กับคนทุกกลุ่มในสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนในประเทศ ถือเป็นบริบทสำคัญที่ถูกรรจไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับของประเทศ และเป็นมาตรฐานสากล มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร และความจำเป็นขั้นพื้นฐานได้อย่างเท่าเทียมโดยการผลิตสื่อ เช่น ป้ายประกาศ และข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการปกครอง การสาธารณสุข หลากหลายภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น และภาษาสำหรับคนพิการ
- (๒) ส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ การส่งเสริมให้สื่อมวลชนในส่วนกลางใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาของชนพิการตามบริบทอันควร เพื่อให้ประชาชนในชาติเห็นความสำคัญ รับรู้และยอมรับการเป็นสังคมพหุภาษา พหุวัฒนธรรม และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐให้เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ และใช้ภาษาท้องถิ่นในการปฏิบัติราชการ โดยเฉพาะบุคลากรด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านกระบวนการยุติธรรม และกำหนดให้ใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารสาธารณะควบคู่กับภาษาราชการในการติดต่อราชการอย่างเท่าเทียมในพื้นที่จังหวัดชายแดนและอื่น ๆ ตามความเหมาะสม
- (๔) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการถ่ายทอดองค์ความรู้รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการอำนวยความสะดวกการสื่อสารข้ามภาษาที่จะนำไปสู่การสร้างความรู้เข้าใจในสังคมพหุภาษา พหุวัฒนธรรม และลดอุปสรรคของความแตกต่างด้านภาษาในการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารข้ามภาษาเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

๓.๑.๒ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ของคนในชาติโดยใช้ภาษาแม่

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมการใช้ “ภาษาแม่” เป็นฐานการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

การเรียนรู้ “ภาษาแม่” เป็นภาษาแรกในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน เป็นการเตรียมความพร้อมการเรียนรู้ “ภาษา” ของเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ทวิภาษาและพหุภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังผลให้สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา สามารถต่อยอดการเรียนรู้ข้ามภาษา วัฒนธรรม ตลอดจนสามารถนำมาประยุกต์และต่อยอดองค์ความรู้ และใช้ในการสื่อสารที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างความมั่นคง และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพได้ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) เสริมสร้างทัศนคติ และความเข้าใจให้สังคมและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ตระหนัก และให้ความสำคัญกับภาษาแม่ที่เป็นรากฐานของการเรียนรู้ และเสริมให้เด็กมีพัฒนาการ การคิด วิเคราะห์ และเรียนรู้ทั้งภาษาต่างประเทศและวิชาการความรู้อื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และบุคลากรทางการศึกษา มีทัศนคติเชิงบวกต่อความแตกต่าง แสดงให้เห็นถึงการยอมรับความแตกต่างทางภาษา ชนชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม
- (๒) พัฒนาและปรับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียนที่มีภาษาแม่แตกต่างกันเพื่อใช้ภาษาแม่เป็นสื่อการเรียนการสอนร่วมกับภาษาที่ ๒ ได้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ และปรับปรุงโครงสร้างรวมทั้งหลักสูตรการผลิตครูด้านภาษา โดยให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาแม่เป็นรากฐานการเรียนรู้และการสอนแบบทวิภาษาศึกษา พหุภาษาศึกษา
- (๓) ขยายผลการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นร่วมกับภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอนตามหลักการของทวิภาษาศึกษา (bilingual education) หรือพหุภาษาศึกษา (multilingual education) ที่ใช้ภาษาแม่เป็นฐานตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวชายแดนทุกภาค ทำให้สามารถพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาความเข้มแข็งในการเรียนภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่ ๒ ของเด็ก โดยเชื่อมโยงจากภาษาแม่ไปสู่ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ
- (๔) เสริมสร้างความพร้อมในการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการสอนโดยใช้ภาษาแม่เป็นรากฐานการเรียนรู้และเป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ โดยการจัดรูปแบบการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการรับภาษาที่ ๒ ให้คล้ายคลึงกับการรับภาษาแม่ และการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถาบันการศึกษาที่มีผู้เรียนที่มาจากสังคมต่างวัฒนธรรม ต่างเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา เพศ ชั้นทางสังคมและความต้องการพิเศษ

อื่น ๆ ได้เกิดการเรียนรู้ที่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่มีอคติต่อกัน ไม่เกิดการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ ลดความขัดแย้งระหว่างกัน รวมถึงการจัดอัตรา กำลังหรือกำหนดให้มีตำแหน่งสำหรับครูที่สามารถสอนแบบทวิภาษาศึกษาหรือแบบ พหุภาษาศึกษา ภาษาต่างประเทศ ภาษาสำหรับคนพิการ เน้นภาษาท้องถิ่นที่เป็น ภาษาแม่ของนักเรียน และภาษาไทยในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาของคนพิการ

- (๕) พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความชำนาญในการใช้หลักสูตรการศึกษาแบบทวิ ภาษาศึกษาหรือพหุภาษาศึกษา และธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางของการเรียนรู้
- (๖) ผลิตและพัฒนาสื่อรวมทั้งเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ ผู้เรียนที่มีภาษาแม่ที่แตกต่างกัน

๓.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์เฉพาะกลุ่มนโยบาย

๓.๒.๑ ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติและปรับเปลี่ยนการจัดการ เรียนรู้ภาษาไทยให้เป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ ครอบคลุมนโยบายภาษา ไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่าง ประเทศ มุ่งให้ทุกคนได้เรียนรู้และใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการได้อย่าง มีประสิทธิภาพ มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๕ ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทยในฐานะ ภาษาประจำชาติ เพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องในเชิงสร้างสรรค์ การเสริมสร้างและทะนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) รณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของภาษาไทย และผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กในทุกช่วงวัย นับตั้งแต่อยู่ใน ครรภ์มารดา ปฐมวัย และวัยเรียน ที่สอดคล้องตามธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของ มนุษย์และตามหลักภาษาศาสตร์ สามารถพัฒนาทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- (๒) รณรงค์ กำกับ และตรวจสอบการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องในเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะ ในสื่อโฆษณาและในสื่อมวลชนทุกประเภท

- (๓) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านภาษาและวัฒนธรรมไทย ตลอดจนองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเพื่อเป็นการสืบสานองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางภูมิปัญญาของชาติ และความรู้ที่ก้าวทันศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและสังคมโลก
- (๔) สนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในชั้นเรียน เพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้อย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น และส่งเสริมการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง
- (๕) เปิดพื้นที่/เวทีสาธารณะให้เป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย อาทิ เวทีเสวนา การโต้วาที การประกวดการอ่าน/การฟังจับประเด็น การบรรยายและการนำเสนอผลงานวิชาการ ค่ายการเขียน-การอ่านภาษาไทย เพื่อแสดงถึงองค์ความรู้และศักยภาพในเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ปฏิรูปการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะในการใช้ภาษาไทยไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเชื่อมโยงกับการเรียนรู้รายวิชาอื่น ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่เหมาะสมกับผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ และระดับความสามารถในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมกลุ่มคนไทยที่อยู่ในประเทศไทยและใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ กลุ่มคนไทยที่อยู่ในประเทศไทยแต่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ เช่น กลุ่มคนที่อยู่ตามแนวชายแดน กลุ่มคนที่อยู่บนพื้นที่สูง กลุ่มคนไทยที่อยู่ต่างประเทศ และกลุ่มชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในและนอกประเทศไทย
- (๒) พัฒนาหลักสูตรและตำราเรียนวิชาภาษาไทยให้มีมาตรฐาน โดยบูรณาการการเรียนรู้อาษาไทยที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้วิชาแขนงอื่น ๆ ผ่านทักษะการใช้ภาษาไทยอย่างสร้างสรรค์ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ปรัชญา วัฒนธรรม ศาสนา วรรณกรรมและความเป็นไทย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
- (๓) ปรับกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ รวมทั้งมุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน เขียน ฟัง และพูด ตลอดจนเสริมสร้างทักษะการคิด วิเคราะห์มากกว่าการท่องจำ สร้างนิสัยใฝ่รู้และรักการอ่าน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดความรู้ในระดับที่สูงขึ้น

- (๔) ประเมินผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทยที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน หลากหลายวิธี ครอบคลุมทักษะการเรียนรู้ ทั้งการฟังพูด อ่าน และเขียน โดยเฉพาะการเพิ่มสัดส่วนข้อสอบอัตนัยให้มากขึ้นในทุกระดับการศึกษาและประเมินการอ่านอย่างต่อเนื่อง
- (๕) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและเยาวชนอื่น ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยกกระดับคุณภาพครูผู้สอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพครูผู้สอนภาษาไทย นับเป็นปัจจัยนำเข้าสู่ที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยก็ได้มีการพัฒนาควบคู่กับระบบการบริหารจัดการตามแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมกระบวนการผลิตครูภาษาไทยให้มีความรู้ลึกและเข้าใจภาษาไทยตามหลักภาษาศาสตร์ ธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ ขั้นตอนและวิธีการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตวิญญาณของความเป็นครู
- (๒) ปรับระบบการพัฒนาครูภาษาไทยอย่างจริงจัง เน้นการฝึกอบรมทั้งแบบบรรยายและเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูมีความรู้และเข้าใจตามหลักภาษาศาสตร์ที่ถูกต้อง มีทักษะการสอนเพิ่มขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถผลิตและพัฒนาสื่อการสอนวิชาภาษาไทยที่ทันสมัยและเข้าใจง่าย เพื่อจูงใจผู้เรียนได้เรียนรู้และรักการเรียนวิชาภาษาไทยมากขึ้น
- (๓) จัดให้มีระบบจูงใจให้ครูภาษาไทยพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พร้อมรับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งองค์ความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ที่เกื้อหนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนควบคู่กับการปรับวิธีประเมินสมรรถนะครูที่สะท้อนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อาทิ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
- (๔) พัฒนาระบบฐานข้อมูลครูสอนภาษาไทย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนการผลิต พัฒนา และกระจายครูภาษาไทยที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งลด

ปัญหาการขาดแคลนครูภาษาไทยในระยะยาว

- (๕) ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มครูผู้สอนภาษาไทยอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การมีสมาคมวิชาชีพครูสอนภาษาไทยในระดับจังหวัด และสนับสนุนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ผลงานวิชาการของครูภาษาไทย
- (๖) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและยกย่องครูภาษาไทย “สอนดี” เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่ครูภาษาไทยอื่น ๆ และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของครูภาษาไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ด้านลักษณะภาษาไทย การพัฒนาความรู้ด้านการศึกษาวิจัยหรือการนำทฤษฎีทางภาษาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านลักษณะภาษาไทย / ศึกษาวิจัยและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับลักษณะภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์อย่างกว้างขวาง และจัดเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- (๒) สนับสนุนการนำผลงานวิจัยด้านลักษณะภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาตำราเรียนภาษาไทยที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย อันส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติ การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทยให้กับชาวต่างชาติ นอกจากจะเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อคนไทยแล้วยังเกื้อหนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศโดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) จัดหลักสูตร และเนื้อหาสาระการสอนภาษาไทยที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของกลุ่มผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย
- (๒) จัดหาและพัฒนาครูสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติที่มีความรู้และทักษะในการจัดการสอนภาษาไทยด้วยวิธีการสอนที่เหมาะสม และจัดทำสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

- (๓) สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับสถาบันอุดมศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศอื่น ๆ ในการจัด/พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย อันเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

๓.๒.๒ การรักษา และสืบทอดการใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาแม่ทั้งในชีวิตประจำวันและในระบบการศึกษา ครอบคลุมนโยบายภาษาท้องถิ่น ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ มุ่งบำรุงรักษาและสืบทอดภาษาท้องถิ่น รวมทั้งวรรณกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชนต่าง ๆ ในประเทศ และนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาและความมั่นคงของชาติ มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ปกป้อง ฟื้นฟู และสงวนรักษาภาษาท้องถิ่นและภาษาในภาวะวิกฤตให้คงอยู่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและนำมาใช้ประโยชน์ ภาษาท้องถิ่นทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นแหล่งรวบรวมระบบความคิด ระบบความรู้ ที่กลุ่มชนสร้างขึ้น อันแสดงออกถึงภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน บางท้องถิ่นมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์ด้วยตัวอักษรซึ่งปัจจุบันมีผู้น้อย จึงสมควรเก็บรักษา ฟื้นฟู และสืบทอดภาษาและตัวอักษรให้คงอยู่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการองค์ความรู้ ตลอดจนนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและประเทศ มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) รณรงค์เผยแพร่กระบวนทัศน์ใหม่ให้ประชาชนเข้าใจคุณค่าความสำคัญของภาษาท้องถิ่นในฐานะที่เป็นแหล่งรวบรวมมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น และสร้างความตระหนักรู้และการยอมรับในการคงอยู่ของชุมชนต่างภาษาและวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อให้คนในสังคมมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนต่างวัฒนธรรมได้อย่างสันติสุข
- (๒) ส่งเสริมชุมชนให้ร่วมกันปกป้องรักษาภาษาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดทำโครงการเพื่อฟื้นฟูภาษาท้องถิ่นที่อยู่ในภาวะวิกฤตรุนแรงใกล้สูญ การพัฒนาระบบตัวเขียน การบันทึกรวบรวมเรื่องเล่าท้องถิ่น การตั้งชมรมหรือศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนหรือคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สนับสนุนในการรักษาสิทธิทางภาษาและวัฒนธรรมของชุมชน พัฒนาสภาวะแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมระหว่างชุมชน เช่น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมชุมชน การจัดตั้งสภา/เครือข่ายชุมชนท้องถิ่นทั้งระดับชาติและนานาชาติ

- (๓) ส่งเสริมการกำหนดมาตรการและกลไกขับเคลื่อนการปกป้องคุ้มครองภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ การประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาของชุมชน/ชาติ การจดทะเบียนรับรองสิทธิความเป็นเจ้าของของชุมชน (การจดสิทธิบัตร) การออกกฎหมายภายในประเทศหรือข้อกำหนดระหว่างประเทศ เพื่อปกป้องคุ้มครองการนำองค์ความรู้ของชุมชนไปใช้อย่างไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม
- (๔) ส่งเสริมการอนุรักษ์อักษรดั้งเดิมเพื่อการเข้าถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาดั้งเดิมที่ได้บันทึกไว้ในรูปของวรรณกรรมลายลักษณ์ และส่งเสริมการสืบทอดภาษาท้องถิ่นด้วยการใช้อักษรปัจจุบันสำหรับเยาวชนและเชื่อมโยงสู่อักษรดั้งเดิมและวรรณกรรมท้องถิ่น
- (๕) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาฐานข้อมูลด้านภาษาท้องถิ่นและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการรวบรวม เผยแพร่ศัพท์ท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ การรวบรวม ถ่ายทอด สืบทอดและการสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น ตลอดจนการนำองค์ความรู้ท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์
- (๖) ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรภาครัฐนำภาษาท้องถิ่นมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรของรัฐให้เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ภาษาท้องถิ่นเพื่อการเข้าใจ เข้าถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นและนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ
- (๗) ส่งเสริมให้มีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรม (Cultural Area) ขึ้นในแต่ละท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นที่กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการองค์ความรู้ในภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งถือเป็นทุนทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดแนวคิด รูปแบบ ตลอดจนแนวทางในการบริหารจัดการตามความต้องการของคนในชุมชน โดยรัฐเป็นผู้ประสานงานและสนับสนุนงบประมาณตามความเหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ใช้ภาษาท้องถิ่นในการศึกษา ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของการสืบสานภาษาท้องถิ่นในหมู่เยาวชน จึงเห็นสมควรให้จัดการเรียนการสอนภาษาท้องถิ่น รวมทั้งอักษรวรรณกรรม และองค์ความรู้ท้องถิ่นที่ผ่านภาษาเป็นรายวิชา และเพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กที่ใช้ภาษาท้องถิ่นที่ต่างไปจากภาษาที่ใช้ในโรงเรียน พร้อมกับการพัฒนาความเข้มแข็งในการใช้ภาษาไทย จึงสมควรส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับภาษาไทย ในระบบการศึกษาแบบทวิภาษาศึกษา-พหุภาษาศึกษาสำหรับสถานศึกษาบริเวณชายแดน อันจะ

นำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย และยังเป็นการรักษาภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ ทั้งนี้ สามารถจัดได้ทั้งการศึกษาในระบบ โรงเรียน การศึกษาทางเลือก การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย การส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อการศึกษา มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) กำหนดนโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมการสอนวิชาภาษาท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแต่บริบทของแต่ละพื้นที่หรือแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น มีการเชื่อมโยงศัพท์และสำเนียงระหว่างภาษาไทยถิ่นและภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการ ทั้งความเหมือนและความต่าง เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการ ทั้งนี้ การเรียนการสอนควรมีครูที่เป็นเจ้าของภาษาและวัฒนธรรม หรือครูภูมิปัญญาด้วย
- (๒) กำหนดนโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นสื่อในการเรียนการสอนร่วมกับภาษาไทย โดยเปิดโอกาสให้พื้นที่ที่มีความหลากหลายในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวชายแดนทุกภาค จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่นร่วมกับภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอนตามหลักการของทวิภาษาศึกษาหรือพหุภาษาศึกษาที่ใช้ภาษาแม่เป็นฐานตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาความเข้มแข็งในการเรียนภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่สองของเด็ก โดยเชื่อมโยงจากภาษาแม่ไปสู่ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ
- (๓) สนับสนุนให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นสื่อในการเรียนการสอนร่วมกับภาษาไทยโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การออกแบบเนื้อหา ผลิตภัณฑ์การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ รวมทั้งเรื่องภาษา วรรณกรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเห็นความสำคัญของภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา
- (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอนที่เป็นภาษาท้องถิ่น เช่น สื่อการอ่าน นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน เรื่องเล่า พจนานุกรมภาษาท้องถิ่น บทเรียนภาษาท้องถิ่นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
- (๕) สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ให้จัดหลักสูตรผลิตครูและฝึกอบรมครูที่มีความพร้อมให้สามารถสอนแบบทวิภาษาศึกษาหรือพหุภาษาศึกษาที่ใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นฐานในพื้นที่ที่มีความหลากหลายในการใช้ภาษา ทั้งนี้ หมายรวมถึงครูที่ไม่ได้มีภาษา

แม่เป็นภาษาเดียวกับผู้เรียน และครูที่มีภาษาแม่เป็นภาษาเดียวกับผู้เรียนโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นด้วย เนื่องจากท้องถิ่นแต่ละภาคแต่ละพื้นที่มีลักษณะเฉพาะทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่แตกต่างกัน

- (๖) กำหนดให้มีตำแหน่งสำหรับครูที่สามารถสอนแบบทวิภาษาศึกษาหรือแบบพหุภาษาศึกษา (เน้นภาษาท้องถิ่นที่เป็นภาษาแม่ของนักเรียน และภาษาไทย) ในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น สำหรับโรงเรียนที่นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาท้องถิ่น
- (๗) กำหนดให้มีหน่วยรับผิดชอบในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นร่วมในการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน
- (๘) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการจัดการศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาแบบทวิภาษาศึกษาและแบบพหุภาษาศึกษา หรือรูปแบบอื่น ๆ สำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนใช้ภาษาหลายภาษาในชั้นเรียนเดียวกัน โดยเน้นการใช้ภาษาท้องถิ่นเข้ามาใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของภาษาท้องถิ่น และส่งเสริมการสื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่นทั้งในชีวิตประจำวัน การบริการสาธารณะ และสื่อสารมวลชน ภาษาท้องถิ่นเป็นภาษาแม่หรือภาษาแรกของแต่ละคนในแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม จึงเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้สื่อสารข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณค่าที่ดีที่สุดของคนในชุมชน เนื่องจากคนทุกเพศทุกวัยและทุกอายุสามารถสื่อสารและรับรู้ได้ตรงกัน ทั้งยังสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ตลอดจนประชากรในประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ภาษาท้องถิ่นใกล้เคียงกันด้วย มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทั้งในที่ทำงาน โรงเรียน หน่วยงานบริการของรัฐ เพื่อให้การสื่อสารของคนในชุมชนหรือการสื่อสารกับคนในชุมชนสัมฤทธิ์ผลสูงสุด ทั้งนี้ ควรมีการผลิตสื่อเช่น ป้ายประกาศ เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านต่าง ๆ เช่นด้านการปกครอง การสาธารณสุข ด้วยภาษาท้องถิ่นด้วย
- (๒) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนท้องถิ่นใช้ภาษาท้องถิ่นในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้คนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนในส่วนกลางใช้ภาษาท้องถิ่นตามบริบทอันควร เพื่อให้ประชาชนในชาติเห็นความสำคัญ รับรู้การ

ใช้ภาษาท้องถิ่นและยอมรับการเป็นสังคมพหุภาษา พหุวัฒนธรรม

- (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐให้เรียนรู้และใช้ภาษาท้องถิ่นในการปฏิบัติราชการ โดยเฉพาะบุคลากรด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านกระบวนการยุติธรรม
- (๔) กำหนดใช้ภาษาท้องถิ่นในการสื่อสารสาธารณะควบคู่กับภาษาราชการในการติดต่อราชการ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนและอื่น ๆ ตามความเหมาะสม
- (๕) ประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชนใช้ภาษาท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจกับประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านภาษาท้องถิ่นของไทยหลายภาษาจัดเป็นภาษาในกลุ่มหรือตระกูลเดียวกับภาษาประเทศเพื่อนบ้าน การเรียนรู้และใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษาแม่ของตนเองที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในอัตลักษณ์ของตนเอง และภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมของตน และช่วยให้ผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถเรียนรู้ภาษาประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ในกลุ่มหรือตระกูลเดียวกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมให้โรงเรียนในชุมชนที่มีภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นภาษากลุ่มเดียวกับภาษาประเทศเพื่อนบ้านสอนภาษาท้องถิ่นที่เป็นภาษาแม่ในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาก่อนเรียนภาษาประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งมีชุมชนพูดภาษาเขมรท้องถิ่น นักเรียนระดับปฐมวัยหรือประถมศึกษาควรเริ่มจากการเรียนรู้ภาษาแม่หรือภาษาเขมรท้องถิ่น ก่อนการเรียนภาษาเขมรกัมพูชา หรือในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การสอนภาษามลายูมาตรฐานควรเริ่มจากการเรียนรู้ภาษามลายูปาตานีด้วย เพื่อเปรียบเทียบและเชื่อมโยง
- (๒) ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนภาษาประเทศเพื่อนบ้านอย่างต่อเนื่องในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาของสถานศึกษาตามจังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากผู้เรียนในระดับนี้มีความมั่นใจในอัตลักษณ์ทางภาษาท้องถิ่นของตนแล้ว
- (๓) ให้ทุนการศึกษาหรือจัดการอบรมให้บุคลากรที่มีความรู้ภาษาท้องถิ่นเป็นอย่างดีได้รับการพัฒนาความรู้ภาษาประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องกันทั้งในประเทศและ

ประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้ง ๒ ภาษา

- (๔) ส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากบุคลากรที่มีความรู้ภาษาท้องถิ่นที่สามารถใช้ภาษาประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการสื่อสารเป็นภาษาเศรษฐกิจ การค้า และความมั่นคง

๓.๒.๓ การพัฒนาทักษะและความสามารถทางด้านภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ครอบคลุมนโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน และนโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ

- ๑) นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน มุ่งส่งเสริมประชาชนทุกคนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อประโยชน์ด้านการงานอาชีพโดยการเสริมสร้างความรู้และทักษะภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาเศรษฐกิจที่ใช้ในการประกอบอาชีพและภาษาเพื่อนบ้านแก่คนไทยให้สามารถใช้ภาษาดังกล่าวในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวต่างชาติสามารถใช้ภาษาไทยในการประกอบอาชีพมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อยกระดับศักยภาพและคุณภาพของคนไทยและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและความเชื่อมโยงมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับภูมิภาคและโลก สังคมไทยควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศหลัก ที่มุ่งพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม เน้นให้เกิดทักษะและความสามารถในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน การใช้ทรัพยากร สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ปฏิรูปการผลิตและพัฒนาคุณภาพครูผู้สอนภาษาอังกฤษให้มีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างคล่องแคล่ว เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีในการจัดการเรียนรู้และฝึกฝนผู้เรียน และมีทักษะด้านการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร สามารถจัดทำสาระและสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย (Syllabus and Materials) มีเทคนิคการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ (Strategies and Techniques) เพื่อให้ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างถูกต้อง
- (๒) สร้างครูภาษาอังกฤษมืออาชีพ โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมและมีความพร้อมในการสอนภาษาอังกฤษ สร้างแรงจูงใจทั้งในรูปแบบการให้ทุนการศึกษา และ/หรือการประกันการมีงานทำ โดยการบรรจุเข้ารับราชการครูในพื้นที่ที่กำหนด

เมื่อสำเร็จการศึกษา รวมทั้งการสร้างระบบจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับคุณภาพของผลงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ (career path)

- (๓) ทบทวนหลักสูตรภาษาอังกฤษที่เหมาะสมกับช่วงวัย ความพร้อมของสถานศึกษาและครูผู้สอน สอดคล้องกับพื้นฐานภาษาแม่ของผู้เรียน โดยการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาตอนต้น มุ่งเน้นการสื่อสาร ในทักษะการพูดและการฟัง
- (๔) พัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยเริ่มสอนภาษาอังกฤษ เมื่อผู้เรียนสามารถสื่อสารด้วยภาษาแม่ได้เป็นอย่างดีแล้ว โดยเน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ และเน้นด้านการฟังและพูดเป็นลำดับแรกในขั้นต้น ๆ ควบคู่กับการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเพิ่มโอกาสการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง อีกทั้งมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
- (๕) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างหลากหลายและเหมาะสมเพื่อให้เป็นกลไกหรือเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเช่น การจัดการศึกษาเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ สื่อดิจิทัลสื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อรูปแบบ Interactive Multimedia รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์
- (๖) พัฒนานวัตกรรมกรณีศึกษาด้านภาษา และระบบการวัดและติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาสมรรถนะของศึกษานิเทศก์
- (๗) ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การประกอบอาชีพ และการดำเนินธุรกิจ อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษาและเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
- (๘) ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านภาษาโดยเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและผู้สนใจทั่วไปทำวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะ และประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทย เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก และสร้างครูให้เป็นนักวิจัยเพิ่มมากขึ้นตามความต้องการของประเทศ อีกทั้งสร้างเครือข่ายกับ

หน่วยงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ครูได้เปิดโลกทัศน์ ปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์เพื่อการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษของประเทศให้ก้าวไกลและทันสมัย

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ จัดการเรียนการสอนและยกระดับความรู้และสมรรถนะด้านภาษา ต่างประเทศอื่น ๆ เช่น ภาษาจีนกลาง ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษา อาหรับ และภาษาฮินดี เพื่อเพิ่มโอกาสในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ มุ่งพัฒนาให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากรภาครัฐ และบุคลากรทั่วไปมีความรู้และทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศตามความ สนใจและความจำเป็น ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ การเข้าถึง ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพและกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสถาน ศึกษาที่มีความพร้อม ครูที่มีคุณภาพ หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมการผลิตครูเพื่อสอนภาษาต่างประเทศอย่างถูกต้องตามหลักการสอนภาษา มุ่งผลิตครูมีอาชีพด้านภาษาที่เพียงพอกับความต้องการทั้งในเชิงปริมาณและ คุณภาพ รวมทั้งให้มีการบรรจุ/กระจายครูอาจารย์ที่มีความรู้และทักษะในการสอน ภาษาต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม
- (๒) ส่งเสริมการพัฒนาครูผู้สอนภาษาต่างประเทศให้มีความรู้และทักษะในการจัดการ เรียนการสอนที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ด้วยการเข้าร่วมประชุม สัมมนา การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอน เพื่อ สามารถนำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (๓) สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน/การฝึกอบรมภาษาต่างประเทศในสถาบันการ ศึกษาให้เป็นไปตามความพร้อมของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียนทั้ง กลุ่มนักเรียน นักศึกษา บุคลากรภาครัฐและประชาชนทั่วไป เพื่อใช้ประโยชน์ใน การติดต่อสื่อสาร การศึกษา การประกอบอาชีพและธุรกิจการค้า
- (๔) พัฒนาหลักสูตร ตำราและสื่อการเรียนการสอนภาษาจีนกลางให้เป็นมาตรฐานและ มีคุณภาพ มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องตามความต้องการและบริบทของผู้เรียน มีการ แบ่งระดับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกันและต่อยอดสู่ระดับที่สูงขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ นำไปใช้ในการสื่อสารและประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง
- (๕) จัดทำแบบทดสอบภาษาต่างประเทศระดับชาติ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ เพื่อวัด ระดับความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนโดยเฉพาะใน

ระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

- (๖) พัฒนานวัตกรรมกรณีศึกษาศึกษาภาษาต่างประเทศ มีระบบการวัดและติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู การจัดทำสื่อสาระเรียนรู้ด้านภาษาที่ มุ่งให้ครู/อาจารย์มีความคล่องตัวในศาสตร์การสอน มีการปรับกระบวนการเรียนการ สอนที่เอื้อต่อผู้เรียน อันเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาการสอนของครูไป พร้อมกัน
- (๗) ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของไทยกับสถาบันการศึกษา ในต่างประเทศให้มีความเข้มแข็ง ทั้งในด้านวิชาการ การศึกษาวิจัย การแลกเปลี่ยน เรียนรู้บุคลากรสอนด้านภาษา และกิจกรรมสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาและต่อยอด องค์ความรู้และทักษะความชำนาญ การผลิตผลงานวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาและยก ระดับคุณภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน และเสริม สร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน โดยมุ่งให้เด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ติดกับ ประเทศเพื่อนบ้านมีความรู้และทักษะการใช้ภาษาเพื่อนบ้านในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) สร้างค่านิยมให้คนไทยยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เรียนรู้ ตระหนักถึงความสำคัญ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อ เสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน
- (๒) ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกระดับการศึกษาที่มีความพร้อมและหรือตั้งอยู่ใน บริเวณพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน จัดและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน/ ฝึกอบรมภาษาเพื่อนบ้านให้กับนักเรียน นักศึกษา บุคลากรภาครัฐ และประชาชน ทั่วไป ตามความเหมาะสมและความต้องการในบริบทของพื้นที่
- (๓) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยภาษาเพื่อนบ้าน ทั้งการวิจัยเชิงเดี่ยวและการวิจัยเปรียบ เทียบ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน การผลิตสื่อภาษาเพื่อนบ้าน รวมทั้งส่งเสริมให้ครูอาจารย์ที่สอนภาษาเพื่อนบ้านมีโอกาสไปฝึกอบรมและศึกษา วิจัยภาษานั้น ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญมากขึ้น

- (๔) ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาครู/อาจารย์ด้านการสอนภาษาเพื่อนบ้านให้เพียงพอับความต้องการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งให้มีการกระจายครู/อาจารย์ที่มีความรู้และทักษะในการสอนภาษาเพื่อนบ้านได้อย่างเหมาะสม
- (๕) สนับสนุนการสร้าง/ขยายเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของไทยที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาเพื่อนบ้านกับสถาบันการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมทั้งกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และครู/อาจารย์

๒) นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ มุ่งสร้างความตระหนักรู้ ยกระดับวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐาน และพัฒนาการจัดการศึกษาด้านการแปล การล่าม และล่ามภาษามือตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือทั้งในประเทศและต่างประเทศ มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๕ ยุทธศาสตร์ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างความตระหนักรู้ ความสำคัญ และบทบาทของการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ งานแปล การทำงานล่าม และล่ามภาษามือเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ทักษะทางการสื่อสารขั้นสูง ที่รวมทักษะการพูด การฟัง การอ่านและการเขียนไว้ด้วยกันอันนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจในความเชื่อ ความคิด ความรู้ ประสบการณ์ จารีตประเพณี และความบันเทิงข้ามภาษาและวัฒนธรรม การแปล การทำงานล่าม และล่ามภาษามือจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยลดอุปสรรคของความแตกต่างด้านภาษา มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) รณรงค์และเผยแพร่เพื่อสร้างความตระหนักรู้ ความสำคัญ และบทบาทของงานแปล และการทำงานล่าม เพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นภาษาต่าง ๆ และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจตามความเหมาะสมของพื้นที่
- (๒) สร้างแรงจูงใจ หรือการให้รางวัลแก่ผู้ผลิต ผู้ให้บริการ และงานแปล ที่มีคุณค่าและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน
- (๓) ติดตามและประเมินผลการสร้างความตระหนักรู้ ความสำคัญ และบทบาทของงานแปล และการทำงานล่าม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตและผู้ให้บริการการแปลการทำงานล่ามและล่ามภาษามือ การส่งเสริมการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ เป็นการเพิ่มโอกาส

และสร้างความเท่าเทียมให้แก่คนในสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษาให้สามารถเข้าถึงความรู้หรือการบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ โดยมีให้ภาษามาเป็นอุปสรรค การพัฒนาบริการด้านภาษาที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประเทศมีโอกาสสำคัญในการสร้างตลาดบริการด้านภาษาที่มีศักยภาพ มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) พัฒนาระบบและรูปแบบการผลิตและพัฒนานักแปล ล่ามและล่ามภาษามือให้มีมาตรฐาน คุณภาพเพียงพอโดยพัฒนาผู้สอนนักแปล ล่าม และล่ามภาษามือทั้งด้านคุณภาพและปริมาณตลอดจนพัฒนาด้านหลักสูตร วิธีการสอน ตำรา วิธีการทดสอบ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงการแนะแนวอาชีพนักแปล ล่าม และล่ามภาษามือ
- (๒) ส่งเสริมการผลิตและพัฒนา นักแปล ล่าม และล่ามภาษามือให้มีคุณภาพมาตรฐาน และเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงานและในบริบทของพื้นที่ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ
- (๓) ส่งเสริมการศึกษาและวิจัย พัฒนางองค์ความรู้ด้านการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามืออย่างต่อเนื่อง
- (๔) พัฒนาระบบฐานข้อมูลของนักแปล ล่ามและล่ามภาษามือที่มีศักยภาพและสถานะความพร้อมในการให้บริการเพื่อสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือทั้งในประเทศและต่างประเทศ การส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้เกิดการรับรู้ การทำงานในบริบทนวัตกรรมใหม่ มีการบูรณาการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือความรู้ให้เป็นที่ยอมรับในสากล มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมการรวมตัวของบุคคลและองค์กรด้านการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือในระดับต่าง ๆ รวมทั้งในระดับกลุ่มประเทศอาเซียน
- (๒) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยหรือองค์กรด้านการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือระดับต่าง ๆ เพื่อจัดทำ พัฒนา รับรอง รับผิดชอบต่อประกันคุณภาพหลักสูตร

- (๓) สนับสนุนและส่งเสริมนักแสดง ล่ามและล่ามภาษามืออาชีพที่เป็นชาวไทยให้มีมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- (๔) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาตลอดจนการประชุมนานาชาติและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และเทคโนโลยีทางการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือ ระดับต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนามาตรฐานวิชาชีพของนักแสดงและล่าม การยกระดับวิชาชีพของนักแสดงและล่ามเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคการสื่อสารไร้พรมแดน โดยมีการจัดทำและพัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพด้านการแปลและการทำงานล่าม โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานนานาชาติมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

- (๑) จัดตั้งสมาคม/สภาวิชาชีพการแปลและการทำงานล่ามเป็นองค์กรอิสระตามกฎหมาย เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพการแปล และการทำงานล่ามตามข้อเสนอของสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทยและสมาคมล่ามไทย
- (๒) กำหนดมาตรฐานผู้ผลิตนักแสดงและล่าม โดยมีการรับรองมาตรฐานฝึกอบรมคุณวุฒิวิชาชีพ
- (๓) กำหนดมาตรฐานองค์กรและมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพของบุคคลที่ให้บริการการแปลและการทำงานล่ามทั้งที่เป็นมาตรฐานทั่วไปและมาตรฐานเฉพาะทาง เช่น ด้านกฎหมาย การแพทย์ เป็นต้น
- (๔) กำหนดมาตรฐานกระบวนการและข้อกำหนดในการให้และใช้บริการการแปลและการทำงานล่าม รวมทั้งพิจารณาด้านการประกันชีวิตและความปลอดภัยให้ล่ามขณะเดินทางไปประกอบอาชีพ
- (๕) กำหนดมาตรฐานการรับรองผลงานแปล งานล่าม และให้ความสำคัญต่อผลกระทบของทรัพย์สินทางปัญญา
- (๖) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการแปลและการทำงานล่าม
- (๗) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนงานแปลและงานล่ามให้สอดคล้องกับ

มาตรฐานนานาชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ยกระดับวิชาชีพและพัฒนาการบริการล่ามภาษามือ งานล่ามภาษามือเป็นการเพิ่มโอกาสและสร้างความเท่าเทียมให้แก่คนในสังคมที่มีข้อจำกัดทางร่างกาย ให้สามารถเข้าถึงความรู้หรือการบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ โดยมีให้ภาษามาเป็นอุปสรรคมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

- (๑) จัดตั้งสมาคม/สภาวิชาชีพล่ามภาษามือเป็นองค์กรอิสระตามกฎหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีพระราชบัญญัติสภาวิชาชีพล่ามภาษามือตามข้อเสนอของสมาคมล่ามภาษามือแห่งประเทศไทย
- (๒) ส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน และสื่อมวลชนให้บริการล่ามภาษามือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นภาษาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น มีการสรุปข่าวภาษามือประจำวัน มี application ในโทรศัพท์มือถือ มีล่ามภาษามือในรายการทั่วไปทางโทรทัศน์ เช่น ล่ามภาษามืออธิบายคำสอนทางศาสนา อธิบายวันสำคัญของชาติ การจัดให้มีภาษามือแจ้งข่าวสารบนรถไฟ รถทัวร์ เรือ เครื่องบิน พิพิธภัณฑสถานและแหล่งท่องเที่ยวและการขยายตู้บริการล่าม (TTRS) ให้ครอบคลุมพื้นที่เป็นต้น
- (๓) ส่งเสริมให้มีภาษามือมาตรฐานเพื่อสื่อสารได้ตรงกันและมีการพัฒนาคำศัพท์ภาษามือไทยในรายวิชาต่าง ๆ คำสแลง และคำศัพท์ใหม่เพื่อการเรียนรู้และสื่อสารอย่างเพียงพอและทันสมัย อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะให้ผู้พิการทางการได้ยินสามารถเข้าสู่การศึกษาในระดับสูง และงานอาชีพที่ตนสนใจ

๓.๒.๔ การส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยและสื่อเพื่อการสื่อสาร การดำรงชีวิต และรักษาสีทิวทัศน์ขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มคนด้อยโอกาส ครอบคลุมนโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย และนโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน

๑) นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย มุ่งส่งเสริมให้ผู้แสวงหางานทำในประเทศไทยได้มีความรู้ในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับ มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาผู้แสวงหางานทำในประเทศไทยให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น การพัฒนาความรู้และทักษะดังกล่าวให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ที่

สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการใช้ มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) จัดหลักสูตรการฝึกอบรมให้แก่แรงงานข้ามชาติในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะการใช้ภาษาไทยที่จำเป็นและเหมาะสมกับการใช้งานตามกลุ่มอาชีพ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ภาษาเพื่อการทำงาน ภาษาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ และภาษาเกี่ยวกับจรรยาบรรณ
- (๒) พัฒนารูปแบบและสื่อการสอนหรือการฝึกอบรมระยะสั้นที่สอดคล้องกับศักยภาพความพร้อมและความต้องการของแรงงานข้ามชาติตามกลุ่มอาชีพได้อย่างเหมาะสม
- (๓) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น และสื่อการสอนที่สอดคล้องกับการทำงานของแรงงานข้ามชาติ รวมทั้งสนับสนุนสถานที่ที่ใช้ในการสอนหรือฝึกอบรม งบประมาณ และบุคลากร

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมไทยในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาภาษาและวัฒนธรรมให้เน้นการมีส่วนร่วม และการกำหนดมาตรการจูงใจในการพัฒนา มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) กำหนดมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับลูกจ้างที่ไม่ใช่คนไทย อาทิ มาตรการด้านภาษี
- (๒) สนับสนุนให้สถานประกอบการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของลูกจ้างชาวไทยและลูกจ้างที่เป็นแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน
- (๓) จัดหาบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาของผู้ใช้แรงงานต่างชาติ เพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานงานร่วมกัน
- (๔) พัฒนาบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้และทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้แสวงหางานทำ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน
- (๕) พัฒนาทักษะการใช้ภาษาของแรงงานข้ามชาติที่จำเป็นให้กับหัวหน้างานหรือลูกจ้าง

ในสถานประกอบการที่ต้องทำงานร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการดำรงชีวิต โดยแรงงานข้ามชาติสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ ทั้งที่เป็นภาษา วัฒนธรรม และปรับสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) สร้างความตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย ที่นำไปสู่ความสามารถในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และสิทธิที่จะได้รับ
- (๒) จัดให้มีช่องทางการเรียนรู้ภาษาไทยที่หลากหลาย เข้าใจง่ายทั้งภายในสถานประกอบการ และสถานที่ราชการ อาทิ สื่อประชาสัมพันธ์ ป้ายภาพ/คำแนะนำ คู่มือภาษาไทย
- (๓) ส่งเสริมให้สถาบันภาษา สถาบันการศึกษา และสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดการเรียนการสอนและฝึกอบรมสำหรับแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น อาทิ ภาษา วัฒนธรรม กฎหมาย
- (๔) พัฒนาระบบฐานข้อมูลของแรงงานข้ามชาติให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และทำงานในประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยให้กับแรงงานก่อนเข้ามาทำงานในประเทศไทย การดำเนินงานมุ่งเน้นความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศต้นทางในการเสริมสร้างความรู้ และความเข้าใจอันดีต่อกัน มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะความรู้และทักษะการใช้ภาษาไทยที่จำเป็น ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานข้ามชาติก่อนเข้ามาทำงานในประเทศไทย
- (๒) ส่งเสริมให้มีเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันภาษา และสถาบันการศึกษาในต่างประเทศที่จัดการเรียนการสอน ภาษาไทย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานในไทย

๑) นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน มุ่งส่งเสริมคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยินมีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๒ ยุทธศาสตร์

ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาคนพิการทางการเห็นให้มีความรู้และทักษะการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง กลุ่มคนพิการทางการเห็นใช้อักษรเบรลล์เป็นช่องทางหลักในการเรียนรู้ทางด้านภาษาและการสื่อสารซึ่งเทียบได้กับการเรียนรู้ภาษาของคนทั่วไป ดังนั้น การอ่านและเขียนอักษรเบรลล์ให้ถูกต้องตามหลักภาษาจึงมีความสำคัญและเป็นรากฐานสำคัญของการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ คนพิการทางการเห็นทั่วไป สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้ทัดเทียมบุคคลที่มีการเห็นปกติ หากได้รับการส่งเสริมการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเหมาะสม การพัฒนาคนพิการทางการเห็นมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

- (๑) พัฒนาศักยภาพคนพิการทางการเห็นให้มีความรู้และทักษะการใช้อักษรเบรลล์ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ตามมาตรฐานอักษรเบรลล์ไทยให้แพร่หลายในกลุ่มคนพิการทางการเห็น รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องสามารถใช้อักษรเบรลล์ในการสื่อสารกับคนพิการทางการเห็นได้
- (๒) สร้างความรู้ ความเข้าใจให้สังคมตระหนักในสิทธิด้านการได้รับทราบและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการเห็นเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา การสื่อสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประกอบอาชีพ รวมทั้งการดำรงชีวิตประจำวันได้ทัดเทียมกับบุคคลทั่วไปในสังคม
- (๓) ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมีการผลิต จัดหาและมีระบบการจัดเก็บข้อมูลข่าวสาร รวมถึงพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้บริการข้อมูลข่าวสารสำหรับคนพิการทางการเห็นเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ได้โดยสะดวก เช่น โปรแกรมอ่านหน้าจอที่ช่วยในการอ่านข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปของข้อความตัวอักษร (text) ออกมาเป็นเสียงให้แก่คนพิการทางการเห็น รวมถึงการอธิบายรูปภาพเป็นตัวหนังสือ
- (๔) พัฒนาครูผู้สอนนักเรียนที่มีความพิการทางการเห็นให้มีความรู้และทักษะในการสอนภาษาไทยมีความเข้าใจหลักสูตร สามารถคัดเลือกเนื้อหาผลิตสื่อการสอน และวิธีสอนโดยใช้อักษรเบรลล์ในทุกระดับอย่างถูกต้องตามมาตรฐานอักษรเบรลล์ไทย เพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนพิการทางการเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (๕) ปรับปรุงสื่อการเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นคนพิการทางการเห็น และ

มีความหลากหลาย อาทิ เบลล์ดิสเพลย์คู่กับหนังสือเสียง มูนเลตเตอร์

- (๖) ส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางการเห็นอย่างต่อเนื่อง อาทิ ด้านภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็น ด้านการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของคนพิการทางการเห็น ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา ด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อักษรเบรลล์ให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งการผลิตตำราสำหรับคนพิการทางการเห็นในรูปแบบอักษรเบรลล์และตัวอักษรขยายสำหรับคนสายตาลีเนอราง
- (๗) สนับสนุนให้มีการใช้อักษรเบรลล์ที่ทันสมัย สะดวกและเข้าถึงง่ายในพื้นที่สาธารณะ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนพิการทางการเห็นในทุกพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาคนพิการทางการได้ยินและผู้เกี่ยวข้องให้มีทักษะการใช้ภาษา มือเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คนพิการทางการได้ยินไม่สามารถรับรู้ภาษาพูดจากการฟัง และไม่สามารถแปลงเสียงภาษาพูด จึงต้องสื่อสารด้วย “ภาษามือ” ซึ่งประกอบด้วยการใช้ “ตาดู” เพื่อรับสาร และใช้ “มือหรือแบบสะกดนิ้วมือ” เพื่อส่งสาร ภาษามือของแต่ละภูมิภาคมีโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกันเช่นเดียวกับภาษาทั่วไป แต่ก็มี ความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ภาษา มือไทยจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องมาช้านาน นับเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การศึกษา วิจัย พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนพิการทางการได้ยิน และผู้เกี่ยวข้อง ได้เรียนรู้และใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ การศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และเท่าเทียมกับคนทั่วไป การพัฒนาคนพิการทางการได้ยินมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

- (๑) สร้างเสริมให้คนพิการทางการได้ยินมีเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้ภาษามือเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งการพัฒนาการอ่าน และการเขียนภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้คนพิการทางการได้ยินได้เรียนรู้ความคิด ความเชื่อ เจตคติของผู้อื่น รวมถึงทักษะหรือประสบการณ์ทุกอย่างในชีวิตผ่านภาษา อันนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ภาวะผู้นำ การพัฒนาและเชื่อมั่นในอัตลักษณ์ของตนเอง และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- (๒) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการทางการได้ยินโดยการสอนด้วยภาษามือไทยมาตรฐานในทุกระดับชั้นและทุกประเภท/รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม ทันสมัยและเป็นสากล จัดให้มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สนับสนุนให้มีรายวิชาภาษามือไทยเป็นวิชาบังคับ/วิชาเลือก/วิชาเอกที่เหมาะสมตามระดับการศึกษา และส่งเสริมให้ครอบครัว ผู้เกี่ยวข้องกับผู้พิการ และผู้สนใจทั่วไป

ความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของผู้พิการทางการได้ยินอย่างถูกต้อง และมีทักษะในการสื่อสารกับผู้พิการทางการได้ยิน

- (๓) ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานครูและผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนคนพิการทางการได้ยินให้ใช้ภาษามือได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการผลิตและพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของคนพิการทางการได้ยินให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีระบบการชี้แนะ (coaching) ติดตาม (monitoring) เพื่อพัฒนาบุคลากรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการทางการได้ยินอย่างต่อเนื่อง
- (๔) สนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับคนพิการทางการได้ยิน พัฒนาหลักสูตร วิธีสอน สื่อการสอนการวัดและประเมินผลการสื่อสารด้วยภาษามือที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการทางการได้ยิน
- (๕) ส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชน และสังคมทั่วไปตระหนัก และมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับคนพิการทางการได้ยิน และการสื่อสารด้วยภาษามือที่ถูกต้องผ่านสื่อทุกประเภท และจัดให้คนพิการทางการได้ยินสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและได้รับบริการการสื่อสารด้วยภาษามือ เช่น มีบริการล่ามภาษามือสำหรับคนพิการทางการได้ยินให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารสาธารณะอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป รวมถึงการจัดอุปกรณ์ช่วยฟังสำหรับคนพิการทางการได้ยิน ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการทางการได้ยินได้แสดงศักยภาพและเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา และการมีส่วนร่วมทางสังคม

ทักการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติควรสร้างการยอมรับ
การรับรู้ เข้าใจ และมีมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมภายใต้เจตนารมณ์
สำคัญที่จะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้
สังคมไทย

บทที่ ๖
แนวทางการขับเคลื่อน
แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ
สู่การปฏิบัติ และปัจจัย
แห่งความสำเร็จ

การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผน การดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติอยู่ในห้วงเวลาที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่มีความสลับซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น ดังนั้น การผนึกกำลังของทุกภาคส่วนจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการบริหารจัดการแผนฯ สู่การปฏิบัติในการเสริมสร้างให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความสามัคคี ภายในชาติ การเห็นคุณค่าและการยอมรับความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม และมีความเสมอภาคกันรวมทั้งการได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากการดำเนินงานตามนโยบายนี้

๑. การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์
ตามนโยบายภาษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ

หลักการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติควรดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน สร้างการยอมรับ การรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมในการร่วมดำเนินการพัฒนาตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนภายใต้

เจตนาอันสำคัญที่จะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้สังคมไทย อันเป็นการผนึกพลังสังคมให้เป็นเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ของแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สำนักงานราชบัณฑิตยสภาจะได้เสนอ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) คณะรัฐมนตรีจัดให้มีกลไกการขับเคลื่อนเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

๑.๑ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติดังนี้

๑.๑.๑ กำหนดให้แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติเป็นแผนระดับชาติที่ทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดแผนงาน/โครงการรองรับ เพื่อให้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๑.๒ สำนักงานราชบัณฑิตยสภาสร้างความเข้าใจกับภาคีทุกภาคส่วนถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์โดยดำเนินการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมและหลากหลายสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพผ่านกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสมัยใหม่ สื่อพื้นบ้านบุคคล สื่อมวลชนทั้งระดับชาติและท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างเครือข่ายให้ข้อมูลข่าวสารกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

๑.๑.๓ สร้างความเข้าใจให้ภาคการเมืองและสื่อมวลชนในแนวทางการพัฒนาของแผนยุทธศาสตร์ฯ และตระหนักถึงความสำคัญของภาษาในสังคมไทยที่เป็นสังคมพหุลักษณะ ที่ยอมรับความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม เกิดความเข้าใจอันดี มีความสมัครสมานสามัคคี และเกิดเอกภาพภายใต้ความหลากหลายของกลุ่มประชาชนที่ใช้ภาษาต่างกันในประเทศไทย

๑.๒ การเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาในการจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ ที่บูรณาการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑.๒.๑ จัดแบ่งบทบาทหลักที่ชัดเจนของภาคีการพัฒนาเพื่อสามารถดำเนินการกิจและความร่วมมือให้สนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเหมาะสมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสถาบันทางสังคม และภาคชุมชน

๑.๒.๒ สนับสนุนการจัดทำ และใช้แผนระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ เป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ โดยใช้กลไกกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของส่วนราชการ ขับเคลื่อนและบูรณาการเข้ากับมิติภารกิจงานตามอำนาจหน้าที่ปกติของส่วนราชการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานมา

ร่วมดำเนินการอย่างมีบูรณาการ เพื่อสามารถจัดสรรทรัพยากรให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

๑.๓ การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดย

๑.๓.๑ กำหนดประเด็นการพัฒนาสำคัญของนโยบายภาษา ๖ นโยบายภายใต้ยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาตินำไปสู่การกำหนดแผนงาน/โครงการ การระดมทรัพยากร และแนวทางการร่วมดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพอันประกอบด้วย ๑) นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ ๒) นโยบายภาษาท้องถิ่น ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ ๓) นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน ๔) นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย ๕) นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน และ ๖) นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่ามและล่ามภาษามือ

๑.๓.๒ บูรณาการประเด็นการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยงกันและจัดทำเป็นแผนพัฒนาเฉพาะด้าน/กลุ่มนโยบายครอบคลุมสาระและบทบาทภาคีการพัฒนาที่กว้างขวาง มีแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนทั้งแผนงาน โครงการ งบประมาณดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้มีส่วนร่วม กระบวนการทำงาน และระยะเวลา เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจัง โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำและติดตามประเมินผลแผนดังกล่าวที่สะท้อนความสอดคล้องและบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ รวมถึงให้ความสำคัญกับการบูรณาการแผนงาน/โครงการทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

๑.๔ การจัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณแบบมีส่วนร่วม การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดลำดับความสำคัญของภารกิจหน่วยงานที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาภายใต้แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานราชบัณฑิตยสภานำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติบูรณาการกับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ เป็นกรอบสำหรับกระทรวง/กรมพิจารณาใช้ประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปีและจัดทำคำของบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีภายใต้ภารกิจหลักที่รับผิดชอบ

๑.๕ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ดังนี้

๑.๕.๑ นำการศึกษาวิจัยมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ สู่การ

ปฏิบัติ โดยบูรณาการการทำงานของหน่วยงานระดับนโยบายและใช้ทรัพยากรในการวิจัย รวมถึง นำการวิจัยเป็นเครื่องมือพัฒนาส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานส่งเสริมการวิจัย เช่น การร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รวมถึงสถาบันการศึกษาและหน่วยงานและภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

๑.๕.๒ นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ ทำให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เลื่อนไหลระหว่างภาคีการพัฒนา สามารถสร้างความเข้าใจที่ตรงกันได้ อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย นำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สอดคล้อง กับความต้องการของประชาชนในบริบทของพื้นที่

๑.๕.๓ จัดทำระบบฐานข้อมูลรองรับการขับเคลื่อนนโยบายภาษาแห่งชาติ ทั้งการสร้าง ความรู้ความเข้าใจ เป็นคลังข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ประชาชนและภาคีการพัฒนาสามารถ เข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ ตัวอย่าง/รูปแบบการเรียนรู้ด้านภาษา รวมถึงสำหรับการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

๑.๕.๔ สร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมด้าน ภาษาและวัฒนธรรม โดยจัดให้มีเวที/พื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรม การประสานการเชื่อมโยง เครือข่าย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำมาพัฒนา ปรับปรุง ต่อยอดการดำเนินงานให้สามารถ ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายภาษาแห่งชาติให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ

๑.๖ การติดตามประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ

๑.๖.๑ ให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้า การประเมินผลสำเร็จและผลกระทบ ของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามประเด็นการพัฒนาตามยุทธศาสตร์และผลการพัฒนาใน ภาพรวม โดยใช้การติดตามประเมินผลเป็นเครื่องมือในการบริหารแผนยุทธศาสตร์ฯ และติดตาม ความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ต่าง ๆ พร้อมทั้งประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ ในชั้นปฏิบัติควรกำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานเป็น ระยะเวลา ๖ เดือน หรือ ๑ ปี เพื่อกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๑.๖.๒ กลไกการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการแผนยุทธศาสตร์ฯ สู่การปฏิบัติ ในภาพรวมโดยมีการกำหนดรูปแบบและแนวทางการติดตามความก้าวหน้าการบริหารจัดการแผน ยุทธศาสตร์ฯ สู่การปฏิบัติและกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนและกำกับติดตาม การดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ และรายงานผลต่อสำนักงานราชบัณฑิตยสภาทุกปี

๒. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ปัจจัยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ ไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ควรมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ภาคีการพัฒนา โดยการพัฒนาขีดความสามารถของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ให้มีศักยภาพ สามารถผลักดันและดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติได้อย่างเหมาะสม โดย

๒.๑ ภาครัฐบาล ต้องตระหนักถึงความสำคัญต่อการพัฒนาด้านภาษาในประเทศไทย ปรับทัศนคติ เปลี่ยนวิธีคิดและจัดการศึกษาโดยเฉพาะการศึกษาและการเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความพร้อมและเอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนเสริมสร้างความร่วมมือกับประชาคม และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้มีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนการพัฒนาระหว่างกัน

๒.๒ ภาคชุมชนและภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ตระหนักในบทบาทและความสำคัญของภาษาที่มีส่วนในการพัฒนาและเสริมสร้างความมั่นคงของชุมชน สังคม และประเทศ โดยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กว้างขวางในทุกระดับ จากชุมชน ตำบล สุ่อำเภอและจังหวัด เกิดความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนา ส่งเสริมการรวมกลุ่มร่วมคิดร่วมทำในชุมชนอย่างกว้างขวาง การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม สามารถทำแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันหลากหลายของชุมชน และขับเคลื่อนการพัฒนาตนเอง อันเป็นกำลังสำคัญที่จะสร้างชาติให้เจริญก้าวหน้าและสังคมสันติสุข

๒.๓ ภาคธุรกิจเอกชน มีบทบาทในการเสริมสร้างสังคมที่ดี ยึดหลักบรรษัทภิบาล มีความรับผิดชอบต่อสังคม ปรับแนวคิดภาคเอกชนให้สามารถทำงานร่วมกับชุมชนและสถาบันทางสังคมได้อย่างเป็นพันธมิตร และสร้างเครือข่ายความรับผิดชอบต่อทางสังคม อันนำไปสู่การทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน และเกิดความปรองดองสมานฉันท์

๒.๔ ภาคสื่อมวลชน เป็นสื่อกลางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงสร้างสรรค์ เป็นสื่อสาธารณะที่มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก มีความเป็นกลาง นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงและสะท้อนความต้องการของประชาชน

๒.๕ องค์กรพัฒนาเอกชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมอย่างเข้มแข็ง โดยภาครัฐสนับสนุนและเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมกิจกรรม/เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. กลไกการขับเคลื่อน

เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติยังผลอย่างเป็นรูปธรรม
๖๗ สามารถบรรลุผลดังวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงกำหนดให้หน่วยงานหลายภาคส่วนที่มีส่วน
เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และแนวทางต่าง ๆ ใน ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ และ ๒๗
ยุทธศาสตร์ ตามตารางแบ่งมอบหน่วยรับผิดชอบ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ
(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) ท้ายนี้

ตารางแบ่งมอบหน่วยรับผิดชอบ

(ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑-พ.ศ. ๒๕๖๔)
ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
ยุทธศาสตร์หลัก			
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การขับเคลื่อนสังคมไทยไปสู่การยอมรับการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมและมุ่งเน้น การพัฒนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืนทั้งในและระหว่างประเทศ			
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายทาง ภาษาและวัฒนธรรม เพื่อขับเคลื่อนสังคม ไทยสู่กระบวนการ พัฒนาแบบสังคม ประชาธิปไตยและ การปฏิบัติตามกติกา มาตรฐานสากลในเรื่อง สิทธิมนุษยชน	มท	วธ/พม/รง/สธ/ศธ/กต/ ยธ/นร (สมช, กปส) ฯลฯ

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาการใช้ “ภาษาไทย” ให้กับทุกกลุ่มสังคมอย่างมีมาตรฐานและทั่วถึงเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการอยู่ร่วมกันและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน	ศธ	วธ/พม/รง/กต/ยธ/รภ ฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างโอกาสสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ภาษาและวัฒนธรรมให้กับคนทุกกลุ่มในสังคมไทยอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	มท	ศธ/ตศ ฯลฯ
ยุทธศาสตร์หลัก			
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของคนในชาติโดยใช้ภาษาแม่			
	ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมการใช้ “ภาษาแม่” เป็นฐานการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน	ศธ	มท/กทม/วธ/สทช (ตชด) ฯลฯ

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
ยุทธศาสตร์เฉพาะกลุ่มนโยบาย			
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ และปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยให้เป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์</p>			
<p>ก. นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทยรวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ</p>			
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๕ สร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ</p>	รภ	วธ/ศธ/มท/นร (กปส) ฯลฯ
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ปฏิรูปการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย</p>	ศธ	มท/อป/รภ/สทช(ตชด)/กทม ฯลฯ
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๗ ยกระดับคุณภาพครูผู้สอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ</p>	ศธ	มท (สธ)/สทช (ตชด)/กทม ฯลฯ
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๘ ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนางานด้านความรู้ด้านลักษณะภาษาไทย</p>	รภ	ศธ/สกว/วช ฯลฯ
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๙ ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวต่างชาติ</p>	ศธ	วธ/รง ฯลฯ

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
<p>ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การรักษาสืบทอดการใช้ภาษาท้องถิ่น หรือภาษาแม่ทั้งในชีวิตประจำวันและในระบบการศึกษา</p>			
<p>ข. นโยบายภาษาท้องถิ่น ทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ</p>			
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑๐ ปกป้อง พื้นฟู และ สงวนรักษาภาษาท้องถิ่นและภาษาในภาวะ วิกฤตให้คงอยู่เป็น มรดกภูมิปัญญาทาง วัฒนธรรมของชาติ และนำมาใช้ประโยชน์</p>	<p>วธ</p>	<p>มท/ศธ ฯลฯ</p>
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑๑ ใช้ภาษาท้องถิ่นในการ ศึกษา</p>	<p>ศธ</p>	<p>มท/วธ/รท ฯลฯ</p>
	<p>ยุทธศาสตร์ที่ ๑๒ สร้างจิตสำนึกให้เห็น คุณค่าของภาษาท้องถิ่น และส่งเสริมการ สื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่นทั้งในชีวิตประจำวัน การบริการสาธารณะ และสื่อสารมวลชน</p>	<p>มท</p>	<p>ศธ/พม/วธ/ สธ/ยธ/นร (กปส)/กสทช/ศอบต/ สมช/กอ. รমন. ฯลฯ</p>

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑๓ ใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อ เชื่อมโยงความเข้าใจ กับประชาชนของ ประเทศเพื่อนบ้าน	ศธ	มท/วธ/พม ฯลฯ
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาทักษะและความสามารถทางด้านภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจ			
ค. นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน			
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑๔ พัฒนาความรู้ และ ทักษะภาษาอังกฤษ เพื่อยกระดับศักยภาพ และคุณภาพของคน ไทย และขีดความ สามารถในการแข่งขัน ของประเทศ	ศธ	กต/กก/ตศ/มท/ ฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑๕ จัดการเรียนการสอน และยกระดับความรู้ และสมรรถนะด้าน ภาษาต่างประเทศ อื่น ๆ	ศธ	กต/กก/ตศ/มท/ ฯลฯ

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑๖ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาของประเทศเพื่อนบ้านและเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน	ศธ	กต/กก/ตศ/มท/ฯลฯ
ง. นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ			
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑๗ สร้างความตระหนักรู้ ความสำคัญ และบทบาทของการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ	รภ	กต/พม/ศธ/พณ/กท/มท/รง/สธ/ทท/ตศ/ยธ/สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย สมาคมล่ามภาษามือฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑๘ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตและผู้ให้บริการการแปล การทำงานล่าม และล่ามภาษามือ	รภ	ศธ/พณ/กท/มท/รง/สธ/ทท/ตศ/ยธ/สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย สมาคมล่ามภาษามือฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๑๙ ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการแปล การทำงานล่ามและล่ามภาษามือทั้งในประเทศและต่างประเทศ	กต, พม	ศธ/พณ/กท/มท/รง/สธ/ทท/ตศ/ยธ/สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย สมาคมล่ามภาษามือฯลฯ

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๐ พัฒนามาตรฐานวิชาชีพของนักแปลล่าม	รภ	กต/ศธ/ ทท/ดท/ยธ/ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สมาคมนักแปลและล่าม แห่งประเทศไทย ฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๑ ยกระดับวิชาชีพและ พัฒนาการบริการล่าม ภาษามือ	พม	ศธ/รง/ สธ/ดศ/ยธ/ กสทช/ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สมาคมล่ามภาษามือฯลฯ
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖			
การส่งเสริมการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทยและสื่อเพื่อการสื่อสาร การดำรงชีวิต และ รักษาสีทิวทัศน์พื้นฐานให้กับกลุ่มคนด้อยโอกาส			
จ. นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย			
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๒ พัฒนาผู้แสวงหางาน ทำในประเทศไทยให้ มีความรู้และทักษะที่ จำเป็น	รง	ศธ/วธ/ มท/พม/ ฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๓ สร้างปัจจัยสนับสนุน การพัฒนาภาษาและ วัฒนธรรมไทย	รง.	ศธ/วธ/ มท/พม/ ฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๔ ส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ ภาษา และ วัฒนธรรมไทยเพื่อการ ดำรงชีวิต	รง	วธ/ศธ/มท/พม/ ฯลฯ

ประเด็นยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์	หน่วยงานรับผิดชอบ	
		หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๕ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยให้กับแรงงานก่อนเข้ามาทำงานในประเทศ	รง	ศธ/ วธ/กต/ฯลฯ
ฉ. นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน			
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๖ พัฒนาคนพิการทางการเห็นให้มีความรู้และทักษะการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง	พม	ดศ/ศธ/ฯลฯ
	ยุทธศาสตร์ที่ ๒๗ พัฒนาคนพิการทางการได้ยิน และผู้เกี่ยวข้องให้มีทักษะการใช้ภาษามือเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	พม	ดศ/ศธ/ฯลฯ

ชื่อหน่วยงานรับผิดชอบ

ลำดับ	อักษรย่อ	หน่วยงานหลักและ หน่วยงานสนับสนุน
๑	กก	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
๒	กต	กระทรวงการต่างประเทศ
๓	กทม	กรุงเทพมหานคร
๔	กปส	กรมประชาสัมพันธ์
๕	กสทช	สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และ กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
๖	กท	กระทรวงกลาโหม
๗	ดศ	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
๘	ตชด	กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
๙	ทท	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
๑๐	นร	สำนักนายกรัฐมนตรี
๑๑	พณ	กระทรวงพาณิชย์
๑๒	พม	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๓	มท	กระทรวงมหาดไทย
๑๔	ยธ	กระทรวงยุติธรรม
๑๕	รง	กระทรวงแรงงาน

ลำดับ	อักษรย่อ	หน่วยงานหลักและ หน่วยงานสนับสนุน
๑๖	รภ	สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
๑๗	วช	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
๑๘	วธ	กระทรวงวัฒนธรรม
๑๙	ศธ	กระทรวงศึกษาธิการ
๒๐	ศอบต	ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
๒๑	กอ. รมน.	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
๒๒	สกว	สำนักงานสนับสนุนการวิจัย
๒๓	สดช	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๒๔	สถ	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๒๕	สธ	กระทรวงสาธารณสุข
๒๖	สมช	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
๒๗	อปท	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาคผนวก

นิยามศัพท์

๑. **ภาษาแม่ (mother tongue)** คือภาษาที่บุคคลเรียนรู้เป็นภาษาแรกเพื่อใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันในบ้านหรือในชุมชน บางคนอาจมีภาษาแม่หลายภาษา แต่โดยทั่วไปเป็นภาษาของแม่ผู้ให้กำเนิด ในบางกรณีเรียกว่าภาษาที่หนึ่ง

๒. **ภาษาที่สอง (the second language)** คือภาษาที่บุคคลเรียนรู้หลังจากภาษาแรก เป็นภาษาที่มีบทบาทในสังคมในฐานะภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันและการศึกษามักเป็นภาษาราชการ เช่น เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยซึ่งมีภาษาแม่เฉพาะกลุ่มของตนจะต้องเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

ทั้งนี้ ในปัจจุบันคนไทยในประเทศไทยไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวันจึงไม่ถือว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองแต่เป็นภาษาต่างประเทศที่ใช้สื่อสารกับชาวต่างประเทศ

๓. **ภาษามาตรฐาน (standard language)** คือภาษาท้องถิ่นที่ได้รับการยอมรับและพัฒนาให้เป็นภาษามาตรฐานของประเทศเพื่อใช้ในราชการ การศึกษา และการสื่อสาร เป็นภาษาที่มีการจัดทำพจนานุกรม ตำราไวยากรณ์ หรือกฎเกณฑ์การใช้ภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษามาตรฐานของประเทศไทยหรือภาษาไทยมาตรฐานคือภาษาราชการของประเทศไทย ภาษามาตรฐานของประเทศจีนคือภาษาจีนแมนดาริน

๔. **ภาษาราชการ (official language)** คือภาษาที่ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศ เช่น การประกาศของทางราชการ การเขียนหนังสือราชการ การประชุมรัฐสภา การออกกฎหมาย

ประเทศไทยมีภาษาราชการคือภาษาไทยมาตรฐาน อย่างไรก็ตามบางประเทศอาจจะมีภาษาราชการได้มากกว่า ๑ ภาษา เช่น ประเทศสิงคโปร์มีภาษาราชการ ๔ ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนแมนดาริน ภาษามาลาเลย์ และภาษาทมิฬ

สมาพันธ์สาธารณรัฐสวิสมีภาษาราชการ ๓ ภาษา คือ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และ

ภาษาโรมาเนสซ์ (Romansch)

สาธารณรัฐแอฟริกาใต้มีภาษาราชการ ๑๑ ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาแอฟริกันส์ (Afrikaans) และภาษาพื้นเมืองอีก ๙ ภาษา

๕. ภาษาประจำชาติ (national language) คือภาษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาหลักของชาติและต้องมีการประกาศเป็นทางการ รัฐบาลหรือผู้ปกครองของแต่ละประเทศอาจจะประกาศให้ภาษาใดภาษาหนึ่งหรือภาษาถิ่นใดถิ่นหนึ่งที่มีใช้อยู่ในประเทศให้เป็นภาษาประจำชาติก็ได้ เช่น รัฐบาลจีนประกาศให้ใช้ภาษาจีนมาตรฐานหรือจีนแมนดารินเป็นภาษาประจำชาติของประเทศจีน

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๓ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ประกาศรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๙ เรื่องภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี และได้ระบุว่า ภาษาไทยเป็นภาษาของชาติ

ภาษาไอริชมีประชาชนพูดเพียงร้อยละ ๕ แต่ตามรัฐธรรมนูญระบุว่าภาษาไอริชเป็นภาษาประจำชาติตามรัฐธรรมนูญของไอร์แลนด์ควบคู่ไปกับภาษาอังกฤษที่คนส่วนใหญ่ใช้

ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ วุฒิสภาได้ออกเสียงยอมรับภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ

๖. ภาษากลาง (lingua franca) คือภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่พูดภาษาต่างกันเช่น ภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อสารกันระหว่างประเทศ ภาษากลางอาจเป็นภาษาแม่ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือภาษาที่มีได้เป็นภาษาแม่ของกลุ่มใดก็ได้ เช่น ประเทศไทยเป็นสังคมพหุภาษาพหุวัฒนธรรมจึงใช้ภาษาราชการเป็นภาษากลางในการสื่อสารกันในประเทศ

๗. ภาษาท้องถิ่น (local languages) คือภาษาที่ใช้สื่อสารในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งและมักเป็นภาษาแม่ของคนในท้องถิ่นนั้น ในประเทศไทยมีภาษาท้องถิ่นทั้งที่เป็นภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่น ๆ แบ่งออกเป็น ๑) ภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาค (regional Thai languages) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ภาษาไทยที่ใช้เป็นภาษาราชการ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นใต้ และ ๒) ภาษาชาติพันธุ์ (ethnic languages) ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย เช่น ภาษาเขมรถิ่นไทย ภาษามลายูปาดานี ภาษาม้ง ภาษาอาข่า ภาษาซอง ภาษามอแกน ภาษาลื้อ ภาษาญ้อ ภาษาภูไท ภาษาพวน

๘. ภาษาต่างประเทศ (foreign language) คือภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ คนในประเทศศึกษาภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศหรือเพื่อใช้อ่านเอกสารที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ ภาษาต่างประเทศที่ศึกษากันในประเทศไทย เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอาหรับ ภาษาเขมร ภาษาเวียดนาม ภาษาพม่า ภาษามาลาเลย์

๙. **ภาษาเศรษฐกิจ** คือภาษาที่ใช้ในการทำงานอาชีพเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งหมายรวมทั้งภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และภาษาเพื่อนบ้าน

๑๐. **ภาษาเพื่อนบ้าน** คือภาษาที่ใช้ในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

๑๑. **ภาษามือ (sign language)** คือภาษาที่คนหูหนวกใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย ท่ามือ ตำแหน่งของมือ ทิศทางการหันของมือ การเคลื่อนไหวของมือ สีหน้าและท่าทาง เช่น ภาษามือไทย ภาษามืออเมริกัน ภาษามือจีน

๑๒. **ภาษามือไทย (Thai sign language)** คือภาษาที่คนหูหนวกไทยใช้ในการเรียนรู้และสื่อสารในชีวิตประจำวันและเป็นภาษาประจำชาติของคนหูหนวกไทย ซึ่งได้รับการประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

๑๓. **ภาษามลายูถิ่น** คือภาษามลายูสำเนียงที่พูดในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ของประเทศไทย ภาษามลายูถิ่นที่สำคัญและมีผู้พูดมากที่สุดคือ ภาษามลายูถิ่นที่พูดในจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส รวมทั้งใน ๔ อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งมีชื่อเรียกทางวิชาการว่า ภาษามลายูปัตตานี

๑๔. **ผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย** คือคนต่างชาติหรือแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเพื่อการทำงานและการดำรงชีวิตในประเทศไทย

๑๕. **คนพิการทางการได้ยิน** คือบุคคลที่มีความพิการดังนี้

- ๑) หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทางหูได้เมื่อตรวจการได้ยินโดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป
- ๒) หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินเมื่อตรวจวัดการได้ยินโดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบลลงมาจนถึง ๔๐ เดซิเบล

- ๓) ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ

(ข้อมูลจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐)

๑๖. คนพิการทางการเห็น คือบุคคลที่มีความพิการดังนี้

- ๑) ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วอยู่ในระดับต่ำกว่า ๓ ส่วน ๖๐ เมตร (๓/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๔๐๐ ฟุต (๒๐/๔๐๐) ลงมา จนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างหรือมีลานสายตาแคบกว่า ๑๐ องศา
- ๒) ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วอยู่ในระดับตั้งแต่ ๓ ส่วน ๖๐ เมตร (๓/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๔๐๐ ฟุต (๒๐/๔๐๐) ไปจนถึงต่ำกว่า ๖ ส่วน ๑๘ เมตร (๖/๑๘) หรือ ๒๐ ส่วน ๗๐ ฟุต (๒๐/๗๐) หรือมีลานสายตาแคบกว่า ๓๐ องศา

(ข้อมูลจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐)

๑๗. การรับภาษา (language acquisition) คือการเรียนรู้และพัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสารของคน ๆ หนึ่ง เช่น การเรียนรู้ภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งเรียกว่าการรับภาษาที่หนึ่งหรือการรับภาษาแรก การเรียนรู้ภาษาที่สองเรียกว่าการรับภาษาที่สอง

๑๘. การแปล (translation) คือกระบวนการถ่ายโอนระหว่างภาษา ประกอบด้วย การตีความหมายตัวบทต้นฉบับ และการผลิตตัวบทปลายทาง มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างความสัมพันธ์ของการเทียบเท่าหรือเทียบเคียงระหว่าง ๒ ตัวบท โดยขึ้นอยู่กับบริบทและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้อง

๑๙. การล่าม (interpretation) คือผลงานที่เกิดจากการทำงานล่าม หรืออีกนัยหนึ่ง คือสารที่แปลงเป็นคำพูด ภาษามือ งานเขียน สัญญาณที่ไม่ใช่ภาษามือหรือรูปแบบภาษาอื่น ๆ

๒๐. การทำงานล่าม (Interpreting) คือการทำงานเป็นคนกลางด้วยการสื่อสารฉบับพลัน หรือภายหลังของการพูดหรือแสดงท่าทางระหว่างผู้พูด ๒ คนหรือมากกว่าที่ไม่ได้ใช้ภาษาเดียวกัน ทฤษฎีหรือหลักหรือการปฏิบัติของล่ามจะเป็นในแนวทางเดียวกับการแปล เพียงแต่เปลี่ยนจากการใช้ตัวบทและเอกสารเป็นการพูดและท่าทาง โดยจะมีวิธีการปลีกย่อยออกไป ในวงอาชีพล่าม อาจใช้คำนี้ว่า ‘ทำล่าม’ โดยผู้ชำนาญเฉพาะในการสื่อสารด้วยคำพูดหรือท่าทางโดยทำงานเป็นคนกลางระหว่างผู้พูด ๒ คนหรือมากกว่าที่ไม่ได้ใช้ภาษาเดียวกัน

๒๑. ล่ามภาษามือ (sign language interpreting) หมายถึงการทำงานล่ามภาษามือ คือการถ่ายทอดข้ามภาษาระหว่างภาษาพูดกับภาษามือ หรือระหว่างภาษามือกับภาษามือ ซึ่งเป็นการตีความสัญญาณที่ได้จากสัญลักษณ์มือ เช่น จากภาษาไทยเป็นภาษามือไทย จากภาษามือไทยเป็นภาษามือต่างประเทศ งานของล่ามภาษามือ (sign language interpreter) จะมีทั้งแบบที่แปลจากภาษาพูดเป็นภาษามือ (voice to sign interpreting) และแบบที่แปลจากภาษามือเป็นภาษาพูด (sign to voice interpreting) ด้วยวิธีการสื่อสารฉบับพลัน (simultaneous) หรือภายหลัง (consecutive) ล่ามภาษามือจะอยู่ในตำแหน่งที่คนหูหนวกสามารถมองเห็นได้ชัดเจน

คณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในโครงการนโยบายภาษาแห่งชาติ

๑. คณะกรรมการอำนวยการและกำหนดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๘๒/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๒. คณะอนุกรรมการกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๖๗/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๓. คณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ : นโยบายภาษาไทยสำหรับนักเรียนไทยและคนไทย รวมทั้งภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในฐานะภาษาต่างประเทศ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๖๘/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๔. คณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ : นโยบายภาษาท้องถิ่นทั้งภาษาตระกูลไทยและภาษาตระกูลอื่นๆ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๖๙/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๕. คณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ : นโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๗๐/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๖. คณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ : นโยบายภาษาสำหรับผู้แสวงหางานทำในประเทศไทย (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๗๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๗. คณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ : นโยบายภาษาสำหรับคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๗๒/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๘. คณะอนุกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ : นโยบายภาษาสำหรับการแปล การล่าม และล่ามภาษามือ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๗๓/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕)

๙. คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายภาษาแห่งชาติ (คำสั่งราชบัณฑิตยสถาน ที่ ๑๓๑/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕)